Bernard du

BOUCHERON

Şarpele Scurt

FICŢIUNE FĂRĂ FRONTIERE

PARALELA 45



BERNARD DU BOUCHERON

Şarpele Scurt

(roman)

Traducere din limba franceză de Michaela BUŞOIU

PARALELA 45 

KNUD RASMUSSEN. MUT ÂVANERSSUARMIUT ERKAISSUTIGSSIÂT

...mot vest, mot vest!
Nordahl Grieg

1

El nu se prosternă.

Nici nu sărută inelul.

Uluit de măreţia misiunii, primi fără nicio vorbă cărţile cu îndrumări ale Cardinalului-Arhiepiscop.

Astfel:

Către iubitul nostru fiu INSULOMONTANUS, Abate de Joug-Dieu, legat *a latere*[1], protonotar apostolic[2], prefect apostolic adjunct, inchizitor ordinar şi extraordinar, Noi, Johan Einar Sokkason, Eminentisim Cardinal-Arhiepiscop de Nidaros:

I. „Ni s-a dat de ştire cum că drept-credincioşii din Noua Thule, din ţinuturile de miazănoapte ale lumii, în absenţa unui episcop în dioceza Gardar, lipsiţi fiind de preoţi în bisericile altădată numeroase şi înfloritoare, sunt în primejdie de a recădea în tenebrele necredinţei. Din cauza frigului neobişnuit care domneşte de câţiva ani, corăbiile, care cândva acostau în număr mare, aprovizionându-i cu toate cele trebuincioase din porturile Noastre, nu mai ajung la ţărmurile lor, împresurate fiind de gheţurile mării. Necesarul de care sunt lipsiţi, în ceea ce priveşte nevoile trupului, constă în grâu, ulei, vin, malţ, rădăcini şi alte ierburi tămăduitoare, stofe de Frisa pentru glugi, toporişti cu tăiş simplu şi dublu, cuţite, lopeţi pentru turbă, roţi şi fuse, lanţuri, funii pentru bărci şi ştreanguri, lemn de lucru sau marinăresc; se văd siliţi a mânca scârbavnice cărnuri de focă şi morsă şi au ajuns a-şi pierde iscusinţa de a făuri corăbii, trebuincioase pentru a se salva din starea de sălbăticie în care ii adânceşte izolarea; urmarea acestei izolări este neputinţa de a i se sustrage, cerc vicios în care ochiul credinţei recunoaşte făcătura Celui Viclean; iar, în ceea ce priveşte sufletul, cu mult mai preţios decât nevolnicul trup, întreruperea navigaţiei îi împiedică a primi grijirile trimişilor Domnului, care sunt şi ai Noştri: de cincizeci de ani niciun episcop nu s-a mai statornicit pe aceste meleaguri mărginaşe; în absenţa unui episcop, niciun alt preot n-a mai putut fi uns; lipsind călătoriile pe mare, niciun preot învestit de Noi n-a mai poposit în aceste ţinuturi. Ni

se şopteşte că dintre cei câţiva preoţi supravieţuitori, unşi din vremurile ultimilor episcopi, unii s-au făcut vinovaţi de nelegiuirea răzvrătirii şi mai degrabă se slujesc de farmece şi incantaţii decât de rugăciuni; că, după pilda acestor preoţi rătăciţi, numeroşi sunt drept-credincioşii care s-au lepădat de legământul botezului şi practică, în sunet de tobe, arta tenebroasă a magiei, nutrind nădejdea că, lăsând la o parte salvarea sufletului, vor obţine de la Cel Viclean cele trebuincioase salvării trupului, fie prin topirea gheţurilor, care ar îngădui din nou trecerea corăbiilor, fie prin înmulţirea animalelor marine, a căror vânătoare le-ar înlesni-o Cel Viclean. Să dea Domnul ca mai bine să-şi dea cu toţii obştescul sfârşit în graţia divină, pentru a ajunge la dreapta Tatălui, decât să supravieţuiască astfel, în greşeala care îi sorteşte, după ce vor fi părăsit rămăşiţele muritoare, chinurilor veşnice ale Infernului. Mărturii din Islanda, ajunse la urechile sfinţilor Noştri înaintaşi, ne fac să credem că aceşti drept-credincioşi rătăciţi se dedau sodomiei şi îşi schimbă între ei femeile; că tatăl îşi împarte aşternutul cu fiica, mama cu fiul, fratele cu sora şi că, departe de a înfiera descendenţa monstruoasă ieşită din apropierile nelegiuite, ei îi dau întâietate în faţa celei pe care le-o dădea Domnul din legăturile pe care le-ar binecuvânta Biserica, de-ar mai fi încă în stare să o facă. Se spune chiar că, în iernile de foamete, li s-a întâmplat să-şi devoreze morţii, în loc de a-i încredinţa ţărânei creştineşti.

II. La îndrumarea ce Ne-a fost făcută de Consiliul de canonici al Ordinului Joug-Dieu, precum şi de prelatul adjunct Björn Ivar Ivarsson, Noi v-am ales ţinând seama atât de meritele, cât şi de făptuirile voastre, pentru a merge la marginile lumii şi a cerceta asupra stării norodului drept-credincios, împărtăşind alinarea cuvântului, fără a uita, la nevoie, îndreptarea prin foc şi sabie, şi a ne da seamă, de-ndată ce vă veţi întoarce, de ceea ce veţi fi văzut şi împlinit într-ale spiritului. De Ne vor fi plăcute auzului şi mulţumitoare cele povestite, Nouă, precum şi Majestăţii Sale Regelui, să vă întoarceţi acolo ca Episcop, îngrijind de dioceza Gardar. Meritele voastre Ni s-au părut numeroase şi strălucite. Sunteţi doctor în Teologie al Consiliului de canonici din Lund; exorcist cu diplomă al Universităţii Uppsala, consacrat chiar de Noi şi dioceza Noastră; iscusit în cercetarea şi nimicirea ereziei, vrăjitoriei şi necredinţei, aşa cum mărturisesc lucrările voastre împotriva maurilor şi jidovilor, precum şi rugurile din Spania, Portugalia şi din toate părţile sudice, unde aţi fost înalt

trimis al Ordinului Saint-Dominique către Ordinul Joug-Dieu, care v-a însărcinat întru această săvârşire; milostivenia voastră nu se opreşte la grijirea sufletelor rătăcite, desprinzându-le de trupurile care păcătuiesc prin adăpostirea lor. Voind mai mult decât a flutura spada răzbunătoare, ştiţi s-o împreunaţi cu blândeţea şi molcomirea, atât pentru a converti ereticii şi necredincioşii, cât şi pentru a protegui victimele, rostuind locaşuri caritabile unde să-şi găsească ocrotire vădanele şi copiii oropsiţi, şi chiar orfanii acelora a căror stăruinţă în necredinţă i-a împins la pieire prin mijlocirea voastră. Aţi întemeiat în dioceza Noastră şi ţineţi pe cheltuiala voastră, din dijmă, înainte de a o împărţi cu Noi (lucru pentru care prea puţin vă învinuim), o leprozerie de care vă îngrijiţi fără a vă teme de a vă molipsi prin sărutul dat leprosului, sărut menit a alunga din învelişul carnal păcatele vinovate de nenorocirea lui; aţi mers până la a desfiinţa, fără a ţine seama de murmurele poporului, la ieşirile printre oameni ale acestor nefericiţi, folosinţa moriştilor, după ce voi înşivă aţi colindat străzile oraşului Nostru, Nidaros, cu acest instrument şi înveşmântat într-un giulgiu. Astfel, Ne-am aţintit privirile spre un om de acţiune, dar şi de doctrină, dăruit cu milă, dar şi cu neînduplecare.

Privitor la făptuirile voastre, e ştiut că aţi avut o misie la Roma, unde vreme de mulţi ani aţi stat pe lângă Sfinţii Părinţi Grigorie şi Urban, pe care i-aţi slujit; aţi trăit în palatul lui d’Ascoigne-Mazzini, în preajma dlui conte d’Ascoigne, gentilom francez, învăţând astfel, în afară de graiul acestor noroade îndepărtate, să le cunoaşteţi şi moravurile, care, Ni s-a spus, îmbină curtenia foarte rafinată cu josnicia celei mai respingătoare mizerii, mergând până într-acolo încât nu se scârbesc să se apropie de femeile lor nici în zilele în care acestea au tulburările lor fireşti sau ei înşişi sunt năpădiţi de păduchii căpătaţi de prin casele rău famate, despre care se ştie că la Roma sunt în mare număr. Cunoscând aceste obiceiuri franţuzeşti, v-aţi deprins a mânca alte lucruri decât zeama de orz şi heringii săraţi, hrana obişnuită pentru enoriaşi Noştri; iar, privitor la spirit, în afară de manuscrisele pioase ale arhivelor Vaticanului şi de cele pe care le-aţi putut studia în Şcoala de catehism din Ravenna, dl conte d’Ascoigne v-a mijlocit cunoaşterea marilor antici greci, latini şi arabi, căci în franţuzeşte nu există lucrări demne de a fi citite de un creştin. Pe deasupra, chiar dacă graiul ar fi potrivit, putem pune pe seama temperamentului franţujilor acea împreunare de dogmatism în retorică cu uşurinţa în judecată, ceea ce, Ni s-a spus, le însemnează destinul.

În casa dlui conte d'Ascoigne trăia şi un anume amiral veneţian, mai puţin înclinat spre cele bisericeşti decât spre contemplarea cerului (căci cele două se opun, în ciuda aparenţelor) şi înţelegerea mecanicii sale. Prin mijlocirea lui, deprins deja cu peregrinările pe mare, aţi învăţat arta navigaţiei. Tocmai acest fapt, adăugat la meritele şi virtuţile voastre, a fost hotărâtor în alegerea Noastră. Căci ştiinţa care ne îngăduie să ajungem la marginile de miazănoapte ale lumii s-a pierdut de la părinţii străbunilor noştri în chiar ceaţa pe care avea misia de a o răzbate.

III. Şi acum, pentru toate aceste temeiuri şi altele asemenea, care vă vor fi arătate, de vom crede de cuviinţă, după întoarcerea voastră, Noi vă poruncim cele ce urmează:

Prin folosinţa a douăsprezece mii de arginţi, pe care îi vom număra din vistieria Noastră canonică sau, prin bunăvoinţa Noastră, din partea de dijmă ce Ni se cuvine, veţi porunci să se facă, după măiestria înaintaşilor noştri, o corabie care să traverseze fără piedici marele Ocean Nordic, dincolo de Insulele Shetland, de Orcadele septentrionale şi de Islanda, ajungând la Noua Thule. Această corabie va trebui să înfrunte insulele de gheaţă care, după mărturiile ce le avem din Islanda şi din alte surse demne de încredere, plutesc pe acele întinderi de apă; munţii de gheaţă lunecători, câmpurile de gheaţă care se întind de la miazănoapte spre miazăzi vreme de trei sau chiar patru anotimpuri; astfel încât, de va să fie prinsă în gheţuri, corabia imobilizată să vă poată folosi de adăpost, aşijderea echipajului, până la dezgheţul primăverii.

Vă veţi sfătui cu cei mai străluciţi arhitecţi în făurirea corăbiilor, pe care puteţi să-i găsiţi în Bergen, Stralsund, Bremen sau Lübeck; veghind însă ca deprinderea pe care o au de la corăbiile greoaie de marfă să nu-i împiedice să ţină seamă de înţelepciunea strămoşilor noştri, care îşi căutau scăparea mai degrabă în viteză decât în mărimea corăbiilor; la fel, veghind ca înaltul Consiliu al Hansei să nu se simtă lezat de o întreprindere de care s-a lepădat de multă vreme, Noi am cerut Sfântului Părinte s-o pună în gardă pe Majestatea Sa Imperială, a cărei autoritate universală n-ar îngădui Hansei să intervină în vreun fel, oricare ar fi temeiul, împiedicând ajutoarele pe care milostivenia ne cere să le dăm acelor drept-credincioşi îndepărtaţi, mai ales că ar putea fi prilej de comerţ. Veţi încredinţa făurirea corabiei, la povaţa unui arhitect, celui mai vestit maistru dulgher din oraşul

Nostru, Nidaros, sau, de nu, din Bergen, dar vă veţi păzi să chemaţi un neamţ, fie el din Hamburg, Bremen, Lübeck sau Rostock. Vă interzicem acest lucru din trei pricini. Prima ar fi că nemţii comandă cu brutalitate, precum oştenii, şi, în afară de faptul că acest fel de a se purta cu greu s-ar potrivi cu menirea sacră a misiunii noastre, i-ar putea irita pe meşteşugarii dulgheri, care nu sunt ostaşi, ci meseriaşi, şi ar dăuna astfel calităţii lucrării lor. În al doilea rând, de s-ar întâmpla să se scufunde corabia la lansare, să se ducă la fund sau să se frângă, din cauza proastei construcţii, Ne-ar fi cu neputinţă să ducem la ştreang un meşter neamţ, ţinând seama de limitele jurisdicţiei Noastre privind Hansa; în sfârşit şi în al treilea rând, meşteşugul făuririi corăbiilor practicat de străbunii noştri, pierdut de atunci şi pe care vă cerem stăruitor să-l regăsiţi, se caracteriza prin rafinamentul îmbinărilor, şi nu prin forţa ciocanelor şi cuielor, prin uşurinţă, şi nu prin greutate, astfel încât acestea încălecau valurile, în loc să se afunde în ele; şi, după cum credem, datorită învăţăturii, arhitectul va fi destul de priceput în arta sa pentru a reînvia sub supravegherea voastră iscusinţa părinţilor noştri, iar nasurile cele mai grosolane ale dulgherului se vor sforţa în a se dezbăra de concepţiile şi gesturile brutale învăţate pe şantierele nemţeşti. Corabia va fi suficient de mare pentru a îmbarca, în afară de voi înşivă şi o slugă, un căpitan şi cârmaciul său, opt oameni la babord şi opt la tribord, aşezaţi pe lăzile cu lucruri şi alimente prevăzute pentru a acoperi cele necesare pentru două luni de navigaţie. De veţi fi prins de gheţuri într-un loc atât de îndepărtat de uscat încât va trebui să iernaţi acolo, Noi vă încredinţăm milei divine şi îndemânării voastre de vânător, care, împreună, vă vor ţine în viaţă. Vă veţi încumeta la acest neprevăzut gândindu-vă că este din cale-afară de primejdios să supraîncărcaţi corabia, a cărei viteză trebuie să ducă la izbânda acestei întreprinderi. Veţi urca la bord şi lucrurile hărăzite noroadelor de drept-credincioşi care vă vor primi pentru a le uşura suferinţele; veţi face inventarul, cântărind nevoile pe care mila voastră şi a Noastră le are de împlinit. Această milostenie nu va merge totuşi până la a le face daruri, temându-Ne a nu le stârni slăbiciunile şi a-i face astfel să creadă că nevoile şi suferinţele pot să le aducă chiar ele alinarea. Faptele bune trebuie cumpănite şi, cum Ne temem că reîntoarcerea la credinţă şi căinţă nu vor fi însemnate, veţi avea grijă să nu le înmânaţi mărfurile decât în schimbul altora, pe care le vor putea da ei înşişi: blănuri de urs şi vulpe, fildeş de morsă şi de narval, ambră extrasă din pântecele balenelor, angelică

pentru prepararea dulciurilor şi tămăduirea beteşugurilor noastre şi pentru altele asemenea.

De îndată ce vă veţi întoarce, veţi pune aceste lucruri în magaziile Noastre, înapoind astfel cele douăsprezece mii de arginţi date de Noi, din care vom scădea o parte după placul Nostru, pentru a o lăsa ca beneficiu în folosul aşezămintelor voastre religioase sau caritabile.

Planul şi velatura corabiei îi vor îngădui, fără a ţine seama de rame, să plutească mai repede decât cele mai iuţi corăbii ale Hansei, chiar şi împotriva vântului, aşa cum navigau strămoşii noştri. De s-ar întâmpla să vă atace o corabie a Hansei, fie ea de comerţ sau de război, vă veţi împotrivi în numele lui Dumnezeu, fără milă pentru viaţa atacatorilor, deoarece faptul că veţi salva credinţa este mai însemnat decât negustoria. Va trebui, aşadar, ca toţi oamenii de la bord să fie înarmaţi şi apăraţi de scuturi rotunde, ca pe vremuri.

Pentru a ajunge la Gardar, în sud-vestul Thulei, veţi urma întocmai preceptele strămoşilor noştri, de multă vreme căzute în uitare, pe care le vom aminti în cele ce urmează. Dat fiind că Bergen se supune Hansei, nu veţi pleca de acolo, de teamă a nu le stârni invidia şi a-i aţâţa la nimicirea corabiei voastre. Nu veţi pleca nici din oraşul Nostru, Nidaros, care colcăie de spionii Hansei şi se află aşezat prea la miazănoapte pentru a putea ridica ancora în siguranţă. Veţi întinde pânzele la Kirkesund, în cotitura apărată de Insula Hvitsö, unde veţi fi trimis în secret pe mare proviziile pomenite în cărţile cu îndrumări. De acolo, veţi menţine direcţia spre apus, în aşa fel încât Steaua Polară să fie mereu la o sută optzeci de diametre lunare deasupra orizontului. Dacă cerul va fi prea luminos pentru a o vedea, cum Ni s-a spus că se întâmplă după echinocţiul de primăvară, veţi folosi Tablele lui Oddi, maestru al aştrilor, pe care le întrebuinţau şi străbunii noştri pentru a stabili înălţimea soarelui la prânz, când te afli pe drumul Islandei. Inginerul italian care Ne povăţuieşte la aceste lucrări ale Noastre Ne încredinţează că între echinocţiul de primăvară şi solstiţiul de vară (Ne rugăm Domnului să nu aveţi prilejul de a-l prinde) şi între solstiţiul de vară şi echinocţiul de toamnă trebuie să procedaţi astfel încât înălţimea soarelui la prânz să crească odată cu înaintarea primăverii până la o sută două diametre la solstiţiu; şi viceversa (Doamne fereşte!), de la solstiţiu la echinocţiu. Inginerul italian care a dictat el însuşi aceste cuvinte secretarului

Nostru, un călugăr simplu şi discret al Ordinului Saint-André, vă indică să porunciţi să se facă pe măsura voastră o riglă din lemn de nuc, foarte dreaptă, pe care tâmplarul să cresteze din douăsprezece în douăsprezece numerele de diametre lunare sau solare – sunt aceleaşi – cu care veţi putea măsura aceste înălţimi, ţinând rigla la nivelul braţului. De s-ar pierde sau s-ar frânge această riglă, să ştiţi că, întinzând braţul drept şi palma având degetele desfăcute, distanţa pe care o veţi vedea între vârful degetului mare şi vârful degetului mic este egală cu treizeci de diametre lunare sau solare sau a şasea parte a unui cvadrant măsurat de la orizont până la zenit deasupra capului vostru; inginerul spune toate acestea fără a vă cunoaşte, închipuindu-şi că sunteţi armonios clădit la trup. Dacă soarele este prea sus, vă veţi îndrepta corabia spre miazănoapte; dacă este prea jos, spre miazăzi; şi invers pentru Steaua Polară. Veţi ocoli Insulele Shetland pe la miazănoapte, astfel încât abia să le zăriţi pe timp senin, la babord; apoi veţi trece la miazăzi de Islanda, aşa încât marea să pară că atinge două treimi din gheţarul Vatna Jökull; apoi, fără a scăpa din ochi Steaua Polară pe timp de noapte şi soarele pe timp de zi, veţi ţine drumul spre Noua Thule; veţi şti că sunteţi aproape de ţintă atunci când, cuprins fiind de frig, veţi vedea păsări pe cer şi balene în mare. Veţi ţine drumul de-a lungul coastei, lăsând gheţurile la babord, până veţi da, ocolind un promontoriu acoperit de munţi înalţi, de biserica Noastră din Gardar, ascunsă într-un fiord. Acolo veţi îngenunchea, mulţumindu-i lui Dumnezeu, şi veţi binecuvânta fiordul, numindu-l după sfântul zilei în care veţi ajunge.

După ce veţi fi ajuns cu bine, vă veţi prezenta şi vă veţi face cunoscut ca atare, adică trimis al Nostru, legat papal, prelat adjunct, inchizitor ordinar şi extraordinar în faţa popoarelor creştine pe care le veţi întâlni prin partea locului.

Veţi face inventarul bisericilor şi al obiectelor acestora: veşminte sacerdotale, obiecte de cult, obiecte de preţ din aur, argint, perle, sidef, ambră, precum şi cele din materiale mai umile, fără a uita de posesiunile în lăcaşuri pentru oficierea slujbelor, şi nici acareturile, cai, boi, oi, porci şi câini; veţi afla dacă s-a menţinut sau a reapărut cumva, în ciuda învăţămintelor Sfintei Biserici, clasa înjositoare a sclavilor. Veţi face socoteala fermelor, a locuitorilor şi animalelor, a sclavilor, precum şi a suprafeţelor de păşunat şi a terenurilor cultivabile, dacă există; rezervele de

fân, peşte şi carne uscată, baloturi de lână, blănuri, ţesături şi veşminte. Veţi număra, în fiecare fiord, vasele în stare să traverseze oceanul, dacă mai există, deşi inima Noastră se strânge la gândul că nu le veţi mai găsi; veţi număra luntrile şi bărcile de pescuit, năvoadele, undiţele de prins peşte şi plasele pentru păsări; toate acestea pentru a stabili dijma acolo unde există asemenea bogăţii şi pentru a împărţi danii acolo unde acestea nu există. În acest scop, veţi avea cele douăsprezece mii de arginţi pe care vi le-am numărat, având grijă să primiţi iscălitură pentru cele dăruite.

Şi, mai ales, veţi întocmi o dare de seamă asupra poporului creştin, privind numărul şi zelul într-ale credinţei, precum şi regularitatea practicii canonice, începând cu rugăciunile publice până la sărbătorile de Toussaint[3] şi de Crăciun; va trebui să vă aplecaţi cu mare atenţie asupra stării moravurilor. Veţi urmări dacă femeile sunt credincioase soţilor şi dacă bărbaţii respectă limitele de dezmăţ obişnuit sau dacă, dimpotrivă, nemulţumiţi de a se destrăbăla doar cu soţiile şi fiicele vecinilor, o fac şi cu propriile fiice sau mame, dedându-se în timpul iernii chiar sodomiei. Veţi ţine seama totuşi că sângele clocotitor pe care l-au moştenit de la strămoşii noştri comuni nu poate fi înfierat decât cu milă, atunci când îşi caută scăparea din izolarea nopţii hiperboreene: virtutea este o stare de anotimp. Fără a vă mulţumi doar cu cercetarea moravurilor, investigaţia voastră se va opri şi asupra obiceiurilor zilnice, veţi cerceta modestia sau fastul veşmintelor, purtarea stăpânului cu sclavul şi viceversa, curăţenia caselor, dorinţa de a munci, singura garanţie a bunăstării şi a dărilor.

Veţi fi la fel de nemilos în împărţirea pedepselor pe cât de mărinimos vă veţi arăta în recunoaşterea virtuţilor. Veţi urmări erezia, renegarea, necredinţa, părăsirea practicilor bisericeşti, jurămintele strâmbe, lăcomia, dezmăţul şi sodomia cu o severitate care să treacă drept ferocitate, fiind de fapt inspirată de iubirea păstorului pentru turma sa. Veţi întocmi, după bunul vostru plac, o listă, pe care sunteţi obligat să ne-o înmânaţi de-ndată ce vă veţi întoarce, cu păcatele despre care credeţi că merită pedeapsa cu moartea, neuitând să scrieţi şi modul în care aceasta va fi pusă în aplicare, lăsând deoparte mila de a prescrie pedepse prea blânde. Veţi alege pentru fiecare păcat între foc, roată, menghina de strâns capul, supliciul sfârtecării, spânzurarea înceată, atârnarea de picioare sau de părţile animalice (pentru bărbaţi, dat fiind că la femei constituţia face acest lucru cu neputinţă),

cufundarea în ulei fierbinte şi strivirea cu pietre, cum făceau strămoşii noştri înainte de venirea lui Hristos pentru a-i învăţa marea Sa milă; acest supliciu păgân va pedepsi mai ales întoarcerea la păgânism. Veţi lăsa deoparte, fiind prea rapide şi oarecum nepotrivite, otrava, care se potriveşte politicienilor, spada, care face din criminal un gentilom, înecul, prin care, în clima respectivă, condamnatul moare de frig înainte de a simţi cum se îneacă, pâlnia cu bere, căci beţia amorţeşte durerea şi este risipită o băutură rară, pe care o înghite călăul în josnica încăpere a cârciumarului.”

2

DARE DE SEAMĂ ASUPRA CĂLĂTORIEI PE MARE A LUI I. MONTANUS ŞI A TOVARĂŞILOR SĂI

Vasul construit la Kirkesund, sub vântul Insulei Hvitsö, după cum ne-a poruncit Eminenţa Voastră, a fost lansat la apă într-o zi de rugăciuni publice[4], după topirea zăpezilor, în mijlocul veseliei populare. Sfântul Mamert, propovăduitorul cucernicelor rugăciuni pentru lucrările câmpului, n-ar fi putut visa împrejurare mai potrivită pentru a înălţa rugi lui Dumnezeu spre a lua sub paza Sa noastre chinurile noastre şi lucrările mării. Vasul a fost botezat chiar în ziua aceea. După ce am cumpănit dacă să-i dăm numele sfântului acelei zile, am hotărât să n-o facem, din două pricini: în primul rând, nu era un sfânt, iar o sfântă, iar întreprinderea ordonată de Eminenţa Voastră nu putea fi pusă, fără pericol, sub paza unei femei; în al doilea rând, în ziua aceea era Sainte-Prudence[5]; şi, deşi această virtute îi este trebuincioasă marinarului, e mai puţin importantă decât îndrăzneala şi curajul, deoarece, dacă nu se întoarce în port la prima furtună, e necesar un exces de prudenţă pentru a-l conduce acasă. Am ales pentru vas numele de „Ormen Korte”, „Şarpele Nordului”, în memoria regelui Olaf Tryggvason, care l-a adus pe Hristos în ţara noastră şi a murit în anul o mie, la bordul vasului său, „Long Serpent”, într-o bătălie pe mare pe care a pierdut-o eroic. Deşi Eminenţa Voastră are cunoştinţă de toate acestea mai bine decât mine, mi s-a părut că se cuvine a-mi motiva totuşi alegerea: mai potrivit decât numele unei sfinte mi s-a părut cel al unui păgân convertit.

Am ridicat pânzele cu îndrăzneala strămoşilor noştri, ascultând poveţele Eminenţei Voastre, care străbat veacurile: din Kirkesund, sub vântul Insulei Hvitsö, unde am fost împinşi de furtună în ziua de Rusalii, am menţinut direcţia spre apus, în aşa fel încât Steaua Polară să fie deasupra orizontului cu optzeci de diametre lunare, adică patru mâini desfăcute de la degetul mare la inelar. Pe când lăsam în urmă Islanda, din care nu se mai

zărea decât umărul acoperit de brumă, şi suferiserăm deja încercările mării, o furtună groaznică de la miazăzi ne-a îndepărtat de acel cap, fără a putea opune rezistenţă. Marinarii, pe care Căpitanul, cârmaciul şi chiar eu a trebuit să-i ajutăm, au scos apa fără a mânca, bea sau dormi timp de patru zile şi patru nopţi. Prelatele din piei legate ce ţineau loc de cabină, peste care se revărsau munţi de apă, s-au făcut zdrenţe. Eminenţa Voastră să-i ierte pe oamenii din echipaj: lupta împotriva elementelor naturii îi chinuia atât de tare, încât, dacă nu-i dojeneam eu, ar fi jurat că nu au timp să-şi încredinţeze sufletul lui Dumnezeu. Grija cea dintâi era pentru trupul lor şi ea i-a făcut să se înverşuneze la scosul apei; Eminenţa Voastră va judeca dacă îi condamnă pentru această necuviinţă de a nu lua în seamă scopurile ultime sau dacă îi iartă, ţinând seama de primul scop, acela de a salva prezenţa terestră a viitorului Vostru episcop de Gardar. A urmat o perioadă de acalmie cum nimeni nu mai văzuse în împrejurimile Islandei. Departe de preocupările spirituale, am început să număr proviziile şi să împart apa cu zgârcenie, aritmetic; marinarilor li se umflase limba, iar fundul li se acoperise de furuncule. Aşezaţi în propriile excremente, lipsiţi de forţa de a merge să-şi facă nevoile peste bord, se opinteau la vâsle fără încetare. Vasul puţea ca o galeră din Mediterana. Înaintarea noastră pentru a ne îndepărta de Steaua Polară şi a coborî spre orizont era atât de jalnică, iar suferinţele lor atât de îngrozitoare, încât au început să murmure, nemulţumiţi. I-am cerut sfat Căpitanului dacă era cazul să-l spânzurăm de vergă pe unul dintre ei; dar, în afară de faptul că nu eram sigur dacă nu vor nesocoti un asemenea ordin, am judecat că viaţa fiecăruia era trebuincioasă pentru salvarea tuturor. Mi-am luat precauţia de a strânge toate armele în lada care-mi servea drept laviţă şi post de comandă a corabiei, încuindu-le cu cheia şi ferecându-le cu lanţuri. Le-am amintit că eram de trei ori reprezentant al Domnului pe pământ: prin ordinul care mă făcuse preot, prin poruncile Eminenţei Voastre şi, în sfârşit, fiind singurul care cunoştea arta navigării; că, fără mine sau împotriva mea, ei singuri nu puteau nici să ajungă la destinaţie, nici să se întoarcă în port; că, dacă nu mă puteau iubi de la sine, trebuiau s-o facă de nevoie. După care am poruncit să li se dea o gura de bere îmbunătăţită cu rachiu şi am ordonat o curăţire absolută a corabiei, interzicându-le de a se mai uşura pe ei; s-au supus ca nişte creştini. Dar Eminenţa Voastră va vedea că nu ne aflam decât la începutul încercărilor noastre. O nouă furtună ne-a aruncat atât de departe spre miazănoapte încât

am întâlnit insule de gheaţă; apoi, cum timpul trecea şi elementele naturii ne împiedicau s-o luăm spre miazăzi, am ajuns la o câmpie imensă de gheaţă, pe care am străbătut-o fericiţi că nu ne-am sfărâmat vasul, înainte de a-i rămâne prizonieri. Zăpada şi-a făcut apariţia încă din luna august. Urmam canalele libere în acel ocean de gheţuri, încercând să mergem spre miazăzi sau spre apus, dar mi se părea că ne rotim în jurul aceleiaşi insule de gheaţă şi că ne întorceam iar şi iar la punctul de plecare, într-un canal tot mai strâmt. Marinarilor le cădeau dinţii din gură; pielea li se rupea fâşii; la suferinţele foamei şi setei se adăugau cele ale frigului. Doar spaima îi împiedica să ridice glasul împotriva mea; doar importanţa misiunii mele mă oprea să mi se facă milă de ei şi de mine. Căpitanul şi cârmaciul, oţeliţi din copilărie de grozăviile mării, înălţaţi din umila lor stare prin măreţia întreprinderii, n-aveau decât cuvinte de supunere în faţa mai-marilor şi porunci către cei de jos. Şi atunci s-a întâmplat că n-a mai fost apă destulă în jurul corabiei pentru mânuirea vâslelor. Atinsesem într-un fel uscatul în mijlocul oceanului. În afară de faptul că ne mai rămăseseră foarte puţine provizii, ne-a cuprins spaima că vom vedea corabia zdrobindu-se între gheţuri. Într-adevăr, în ciuda precauţiilor pe care le luasem de a aduna destule pânze şi lucruri pentru a le aşeza în aşa fel încât zăpada, în loc să ne înmormânteze, să formeze un acoperiş, n-am putut închide un ochi, atât de ameninţător era vuietul gheţii care ne împresura. Mă bazam pe flexibilitatea corabiei, prinsă cu legături, după meşteşugul străbunilor noştri, şi nu cu o grămadă de cuie, tocmai pentru a se putea îndoi sub acea îmbrăţişare. Curând a trebuit să recunosc, văzând îmbinările căscate, funiile şi curelele rupte, că vasul avea să se zdrobească nu peste mult timp, fragil ca o cochilie, noi fiind doar carnea moale de dinlăuntru. Primejdia devenind apăsătoare, ne-am strâns cu toţii în plină noapte, sub ninsoare, pentru a smulge corabia dintre gheţuri, ridicând-o deasupra lor. Niciodată de la Patimile lui Hristos n-a mai fost atâta trudă, atâtea sforţări, aşa de dureroase, ale unor oameni atât de amărâţi. Totuşi, acele încercări au fost o nimica toată pe lângă cele care au urmat şi blasfemii dacă or fi fost, acelea vor fi iertate socotindu-le mărunţişuri, dacă nu din milă. Am reuşit în două zile şi două nopţi de strădanii să smulgem corabia din închisoarea ei şi, după ce i-am dat jos catargele, am răsturnat-o pe gheaţă, pentru a încropi un fel de adăpost. Vele, lăzi, lucruri, obiecte de tot felul le-am legat în partea de sus, care acum era jos, pentru a făuri un fel de perete între carcasa

răsturnată şi suprafaţa de gheaţă. Pentru a rezista vântului, toate acele lucruri îngrămădite au fost legate, străpungând în gheaţă găuri adânci prin care am trecut funii şi curele. Vasul însuşi a fost prins cu frânghii tari, trecând de la o chilă la alta. Tot acest plan bine chibzuit, care a făcut să pot să scriu această dare de seamă Eminenţei Voastre, se datorează agerimii Căpitanului şi cârmaciului, cei mai buni oameni după Sfântul Joseph, care nu aveau niciun fel de cunoştinţe despre pericolele gheţii. În ciuda necuviinţei lor notorii, Eminenţa Voastră va înţelege că trebuie să-i fi iluminat Sfântul Duh.

La terminarea ultimei putini de heringi, am simţit că se apropie şi sfârşitul nostru terestru. Căpitanul şi cârmaciul au încercat să pescuiască printr-o copcă făcută în gheaţă, ca în lacurile din ţările noastre. Gheaţa era însă prea groasă; la urma urmelor, atât de departe de coastă, am putea zice în largul mării, ce-am fi putut să prindem pescuind la copcă? Sub ameninţarea morţii, au plecat pe gheţuri, cu stomacul ghiorăindu-le de foame, cu speranţa (pe care n-o încurajam) de a da peste vânat. Auziseră că urşii albi îndrăzneau să se îndepărteze la mare distanţă de banchiză. Au dispărut într-o dimineaţă, sub ninsoare, fără a mai băga de seamă că zăpada le ştergea urmele şi fără a se gândi la un mijloc de a ne regăsi, dacă furtuna sau ceaţa ne-ar fi ascuns vederii lor. Marinarii, între milă şi foame, i-au rugat în genunchi să nu se îndepărteze, deşi, în sinea lor, doreau contrariul. Îndrumările Eminenţei Voastre, dar şi nevoia de a păstra un şef acestei expediţii m-au oprit să merg cu ei. Puţin timp după plecarea lor, când încercam să înlocuiesc alimentele cu rugăciunile, iar prescurile fuseseră deja furate şi mâncate, împiedicându-mă a ţine slujba, unul dintre oameni şi-a tăiat mâna pentru a o mânca. Ne-a spus plângând că aşa, degerată, oricum nu-i mai era de folos. Deoarece frigul se adăuga suferinţelor noastre; duritatea iernilor noastre şi grozăvia gheţarilor noştri sunt, dacă facem o comparaţie, precum blândeţea grădinilor Italicii. La chinurile foamei şi frigului s-au mai alăturat duhorile de putrefacţie pe care le răspândeau membrele degerate, a căror descriere nu poate fi încredinţată pergamentului fără a simţi stinghereală. În ciuda înfometării, am găsit în ordinele Eminenţei Voastre forţa de a le da pe ale mele, păzindu-mă astfel de a pierde pe cineva. Vai, dar mulţi dintre oameni n-au avut această îndrăzneală şi a trebuit să fac amputări, cu satârul, cosând plăgile cu aţă de velă. Gemetele lor mi-au smuls şi puţinul sentiment pe care frigul mi-l mai

lăsase. Le-am interzis să ia pilda de la tovarăşul lor care mâncase carnea puturoasă pe care o îndepărtasem. Unul dintre ei mi-a răspuns că nu ne aflam în post, aşa că şi-a înfulecat degetele mari de la picioare. Milostivenia m-a oprit să pedepsesc această blasfemie. Marinarii erau prea vlăguiţi de puteri pentru a se gândi la o răscoală şi nu mi-a fost prea greu să le ţin în frâu neastâmpărul. Privind aştrii, descoperisem că gheaţa, ai cărei prizonieri eram, se deplasa spre miazăzi, împreună cu noi, şi că vasul îşi schimbase direcţia, în comparaţie cu bolta cerească. Eminenţa Voastră nu va crede, dar acesta este adevărul adevărat, că ne îndreptam spre miazăzi, învârtindu-ne precum acele orologiului din Nidaros. După un număr de zile pe care suferinţa oamenilor nu poate să le socotească, şi-a făcut apariţia cârmaciul, dar fără Căpitan. Am bănuit că nevoia, care în trecuse orice limită, îl făcuse să repete în crimă sacrificiul unei cutremurătoare oficieri, prin care se hrănise din carnea unui om. În genunchi, mi-a jurat că nu făcuse altceva decât să se supună Căpitanului, căutându-şi scăparea prin întoarcerea la adăpostul nostru, în timp ce Căpitanul îşi continua singur drumul în căutare de vânat. Cârmaciul m-a încredinţat că nu mâncase, nici nu dormise timp de patru zile; şi l-am crezut. Am pus pe seama unui miracol faptul că găsise corabia: mi-a zis că, deşi mersese atâtea zile, nu credea că se îndepărtase mai mult de o leghe. Se călăuzise datorită construcţiilor extraordinare făurite de gheaţă, ninsoarea nereuşind să astupe formele pe care şi le întipărise în memorie, prin asemănarea cu figuri familiare de biserici şi munţi din locurile de baştină. Oricum se petrecuse o minune, i-am zis, să ne găsească fără ajutorul vreunui miracol. A plâns de recunoştinţă când i-am dat o bucăţică de slănină râncedă, pe care o făcusem scăpată într-o ascunzătoare. Căpitanul a apărut a doua zi, mai mult mort decât viu, de foame şi frig, cărând trupul unui ursuleţ cu ajutorul unor curele petrecute în jurul umerilor. Acel ursuleţ anunţa un altul, cu mama lui, omorâţi şi părăsiţi la două zile şi două nopţi distanţă de mers pe jos; erau salvarea noastră şi niciodată o prescură, să-mi ierte Eminenţa Voastră această poftă pământească, n-a fost înghiţită cu mai multă ardoare. Am împărţit bucăţile inegal, dând partea cea mai mare oamenilor mai trebuincioşi, pentru a putea merge în căutare de hrană: Căpitanul, cârmaciul şi alţi doi marinari care, după înfăţişare, mi s-au părut mai departe de moarte şi pe care gerul îi cruţase. S-au năpustit asupra cărnii crude cu mârâieli de fiare sălbatice, înfundându-şi chipurile ca nişte râturi în sângele coagulat. În pofida

nenorocirilor pe care am ajuns să le cunosc datorită misiunii mele, am înţeles atunci pentru prima oară în ce abisuri pot lipsurile să-i coboare pe cei creaţi de Dumnezeu după chipul şi asemănarea Lui şi am simţit, să nu se supere Eminenţa Voastră, oarecare milă pentru relele deprinderi ale celor săraci. Am avut puţine merite în a nu mânca din acea carne, pentru care simţeam o scârbă care mi-a ţinut loc de devoţiune. Cele văzute de Căpitan îl făceau să creadă că gheaţa care ne încercuise se apropia de coastă în derivă şi că puteam nădăjdui să găsim şi alt vânat şi, poate, să ajungem la uscat; chiar dacă uscatul, în acele locuri, putea fi şi mai puţin ospitalier decât gheaţa. Şi-a alcătuit o echipă, înarmată cu arcuri şi lănci, pentru a merge să caute urşii pe care îi lăsase pe loc şi a încerca o nouă vânătoare. Am binecuvântat plecarea lor cu atâta gravitate, de parcă era vorba de a ierta nişte păcate pe care nu le comiseseră. Mi-a trecut prin cap gândul nelegiuit că salvarea noastră depindea mai puţin de Cel-de-Sus decât de iscusinţa acelor oameni. S-au întors după patru zile, târând după ei ciozvârte de urşi îngheţaţi şi un leu de mare. Că nişte creştini ar putea mânca acele scârnăvii, iată ceva ce depăşea înţelegerea mea, dar foamea a avut grijă să mă lumineze. Pielea acelor animale avea un fel de slănină, pe care am învăţat s-o ardem, îmbibând fâşii de cordaj. Frigul ne dădea o asemenea poftă de grăsimi, încât eram împărţiţi între dorinţa de a mânca acea slănină şi aceea de a o folosi pentru a ne încălzi. Inspiraţia luminii divine şi amintirea limbilor de foc de la Rusalii, în ziua plecării, ne-au făcut să le preferăm pe cele din urmă. Puţina hrană ne-a salvat totuşi de la moarte. Aceia dintre noi cărora li se întorcea stomacul pe dos la gândul de a înfuleca carne crudă şi care dădeau afară tot ce foamea îi făcuse să înghită au putut astfel să mănânce hrană friptă şi caldă. Eminenţei Voastre îi va veni greu să creadă că unii dintre oameni au mers până acolo încât au mâncat şi ceea ce alţii vomitaseră. Acest obicei a încetat o dată cu flăcările pe care am gătit mizerabila noastră tocană. Datorită unor vânători ca vai de ele, luni întregi am reuşit să ne minţim foamea, fără a ne îndestula vreodată, iar cele două lămpi care ardeau zi şi noapte şi pe care le păzeau ca pe vestale ne-au menţinut pe muchia vieţii, suportând încă destul frig pentru a fi chinuiţi fără încetare, dar nu atât de mult pentru a muri. Aburii respiraţiei noastre îngheţau sub carcasa răsturnată a vasului, învelind-o cu un strat înnegrit de funingine. De Sfântul Révérien am zărit coasta Noii Thule. Dedal n-a construit un labirint mai infernal decât acela pe care l-am străbătut noi

printre gheţuri, întrucât vântul care ne împingea spre sud-vest nu ne lăsa decât cu mare greutate să urmărim obstacolele şi meandrele. A trebuit să folosim din nou vâslele; sfârşeala marinarilor era atât de mare încât şi Căpitanul, şi cârmaciul, şi chiar eu însumi, a trebuit să ne aşezăm la vâsle, trăind măreţia care există pentru oamenii liberi de a trece în mod voit la starea de ocnaşi. Cel puţin această trudă ne scutea de frig la mâini şi la picioare, sărăcăcios învelite cu nişte zdrenţe din piei de urs. Eminenţei Voastre i-ar fi venit foarte greu să-l recunoască pe legatul papal, protonotar, prefect apostolic şi inchizitor în marinarul de pe cea mai joasă treaptă, acoperit de zdrenţe şi râie, aşa cum devenisem eu întru salvarea comună şi îndeplinirea misiei date. Schimbând direcţia spre miazănoapte, am reuşit să ajungem de Miercurea Cenuşii pe meleaguri în care marea pătrunde adânc între munţi şi al căror relief ni l-a amintit pe cel natal. Am înţeles atunci că eram aproape de aşezămintele creştineşti unde Eminenţa Voastră mă trimisese. Imaginaţi-vă totuşi o uriaşă masă de gheaţă scurgându-se către mare printre munţi, care naşte, la rândul său, mugind, munţi de gheaţă de zece ori mai înalţi decât catedrala din Nidaros şi chiar decât cele ale regilor franci, corăbii moarte ameninţând cu moartea toate celelalte corăbii. Imaginaţi-vă de asemenea că acele fiorduri, acoperite de nămeţi, stânjenite de îngheţul mării, oferă o privelişte pustiitoare, unde vântul şi frigul nu iasă să crească niciun copac; şi Eminenţa Voastră va înţelege de ce aveam să mă îndoiesc curând de cât era de potrivită împuternicirea primită şi de prezenţa creştinilor pe acele meleaguri pustii. Am ajuns să mă îndoiesc de tradiţie, care făcea din acele ţărmuri o îndepărtată şi străveche colonie a patriei noastre, şi de analele Islandei, care întăresc această mărturie, cărora am fost învăţat să le dau crezare, deşi sunt scrise într-o limbă barbară. De o sută de ori m-am gândit şi răzgândit dacă era cazul să îndrept corabia printr-unul dintre acele fiorduri spre a pătrunde în interiorul acelor ţinuturi. Cu nelinişte am căutat în descrierile vechilor navigatori, pe care înţelepciunea Eminenţei Voastre m-a lăsat să le împrumut din arhive, dar ale căror neclarităţi mă făceau să nu recunosc nimic. La chinurile îndoielilor s-au adăugat, pentru Căpitan şi pentru mine, acelea ale certitudinilor înşelătoare: abia credeam că recunoaştem o insulă, un cap sau alt punct stabil, că ne şi vedeam contrazişi de altul. Am acostat peste tot unde gheaţa ne lăsa şi, întremaţi de vânătorile făcute la acele opriri, am cercetat împrejurimile fără a întâlni vreun suflet. Am avut totuşi bucuria de a omorî un ren, asemănător întru totul celor din

turmele pe care le au barbarii noştri de la miazănoapte, al căror lapte îl beau. Am nutrit nădejdea că acel ren ne prevestea alte turme cu păstorii lor. Dar n-am văzut decât reni sălbatici, scormonind prin gheaţă, în căutare de muşchi. Decepţia noastră a fost oarecum domolită de plăcerea de a mânca şi carne care să nu duhnească a peşte. În a cincea zi de post, pe un frig atroce, am zărit, la intrarea într-un canal, două stârpituri înveşmântate într-o piele unsuroasă, care înaintau mânuind vâslele prin labirinturile gheţii, într-un fel de minusculă luntre. Nu era vorba despre creştinii noştri şi i-am ucis cu câteva săgeţi bine ţintite. Cu vânt prielnic şi gheaţă sfărâmicioasă, am hotărât să ne aventurăm: dacă stârpiturile găseau hrană, chiar şi animale marine, puteam nutri speranţa că mai supravieţuiau şi creştini rătăciţi. Am navigat cu vânt în pânze printre două insule mari, pe malurile cărora ni s-a părut că vedem nişte bordeie nenorocite, din piatră, sub zăpezi, de unde ieşea un fum slab.

Am petrecut cinci zile îngrozitoare, încercând să urcăm prin fiordul în care intraserăm. Vântul era potrivnic, marinarii vlăguiţi, iar gheaţa ne obliga la ocolişuri neîntrerupte, aşa că am socotit înaintarea noastră la mai puţin de o treime de milă pe oră. Această încetineală o va convinge pe Eminenţa Voastră de pertinenţa numelui dat corabiei noastre, care se târa ca un şarpe. Eminenţa Voastră îşi va da seama de martiriul pe care îl sufeream cu toţii, fără a fi pricinuit de vreo mână păgână, ca să-i dea o noimă de mântuire. Păcătoşi, înduram un supliciu de neînchipuit, cu siguranţa amară de a nu răscumpăra niciun păcat. Aş fi putut pretinde în faţa lui Dumnezeu că îl îndur în numele Eminenţei Voastre, care era şi al Lui. Dar El, care vede în inimile noastre, şi Eminenţa Voastră, care poate să-i pătrundă secretele, aţi fi întrezărit starea sufletească în care mă aflam în căutarea unui port, din alte pricini decât cele ale sufletului meu. Mă frământam zi şi noapte, îndoindu-mă că voi găsi, în adâncul acelui fiord, bunul norod creştin care ne-ar fi alinat oarecum, fără a aştepta de la acesta ajutorul pe care eu trebuia să i-l dau. Această nelinişte mă ţinea treaz cât era noaptea de lungă, asta dacă n-o făceau izbiturile de stâncile de gheaţă, pe care, în bezna absolută care domnea, cârmaciului îi era cu neputinţă să le ferească. Lista păcatelor pe care le-a comis gândul meu în acele lungi nopţi o depăşeşte pe cea a suferinţelor mele. Cu toate acestea, în zorii celei de-a şasea zile, la vreo patruzeci de mile de intrarea în gura fiordului, în care stârpiturile ne

veniseră în întâmpinare cu preţul vieţii lor, am zărit, pierdută într-un pustiu de nămeţi, pe vârful unei imense faleze de stânci şi gheaţă, o căsuţă de creştini, învăluită în fum. Semăna prin formă şi construcţie cu cele din patria noastră. Desigur, n-o puteam compara cu minunatele construcţii din Nidaros şi nici cu micile colibe ale ţăranilor noştri. Dar acea casă era, fără îndoială, creştină, făurită din piatră triunghiulară, cu un acoperiş cu horn şi pantă dublă, acoperit cu turbă. Un canal fără gheţuri ne-a lăsat să acostăm. Fără a băga în seamă frigul care scădea din bucuria mea, am sărutat solul Noii Thule, mulţumindu-i lui Dumnezeu că îngăduise să ajungem ca buni creştini în faţa altor creştini. Se făcuse ziuă, deşi soarele rămăsese ascuns în spatele munţilor, cum se întâmplă în acest anotimp până spre seară. Am fost uimiţi că la ora la care, chiar în timpul iernii se trezesc colibele din câmpuri nu se zărea în împrejurimi nici mişcare, nici forfota lucrului. O privelişte neobişnuită ne aştepta în împrejmuirea care despărţea casa de ţărm: oi muribunde, ţintuite între gheţuri, fără a se putea ridica. Acele nenorocite animale abia mai mişcau, ucise de foame, deoarece nemişcarea le împiedica să meargă să se îndestuleze, păscând sub zăpadă şi gheaţă. O privelişte cu mult mai rea ne aştepta în casă. În mijlocul celei mai dezgustătoare murdării şi celei mai mari harababuri, zece leşuri zăceau pe pământ şi în patul familial, cu beregăţile tăiate, străpunse şi mutilate în aşa hal, încât doar numărătoarea capetelor ne-a îngăduit să facem trista lor socoteală. Înmărmuriţi de această primire mută, m-am temut că trebuie să raportez Eminenţei Voastre că păstoritul pe care mi-l încredinţase nu va privi decât sufletele. Întrucât acele trupuri adăpostiseră altădată nişte suflete. Foamea, poate şi vreo altă boală, îi slăbise în mod monstruos, pielea formând doar un giulgiu peste oasele care l-ar fi scutit de disecţie pe orice maestru în anatomie; pielea era acoperită de ganglioni negricioşi, de înălţimi şi suprafeţe medii, semnătura diavolului se putea crede sau, pentru femei şi fete, demoni sub care ar fi gemut în voluptatea lor agonică. O spumă gălbuie sau roşiatică se găsea pe buzele unora dintre ei; sângele ţâşnise din răni pe pereţi, până la grinzile care susţineau podul. Unul dintre marinari, pe care l-aş fi crezut mai puţin sensibil, a adăugat mirosul infect al vomei la miasmele excrementelor scăpate din măruntaiele calde încă ale celor morţi. Căci măcelul se întâmplase puţin înainte de sosirea noastră. Focul de turbă continua să ardă. Am zărit într-un ungher, nu fără uimire, cadavrul îngrozitor de ciopârţit al unei maimuţe, deoarece ştiam că acest animal era

necunoscut în ţinuturile boreale. Un câine lingea rănile morţilor, fără a putea şti dacă din milă sau din lăcomie. L-am bătut şi biciuit şi a luat-o la sănătoasa pe zăpadă, scheunând. Le-am poruncit tuturor să îngenuncheze în mijlocul acelei scene cutremurătoare şi am rostit câteva cuvinte din slujba morţilor. Din cauza gerului, am renunţat să facem o înmormântare creştinească acelor oameni, ceea ce, într-un fel, nici nu meritau, dacă moartea îi surprinsese în vreo lucrătură diavolească; de aceea m-am întrebat dacă rugile noastre erau un calcul pios, în care lipsa de utilitate asupra celor răi ar aduce compensaţie prin binefacere asupra celor buni, sau dacă luau parte la sacrilegiul de a fi ridicat într-un fel rugi pentru demoni.

Am dat ocol acestor construcţii amărâte în căutare de supravieţuitori. N-am găsit în grajd decât vaci cu ugerul secat şi un cal cu picioarele atât de slăbite încât potcoavele, peste măsură de mari, împiedicau biata creatură să se ţină pe picioare. Toate piereau de foame în faţa troacelor goale. Fânul lipsea cu desăvârşire. Cei mai împietriţi dintre tovarăşii mei, care îşi avuseseră partea lor de suferinţă şi de chin, plângeau în faţa acelei sărăcii lucii, cu nimic mai groaznică decât a lor: ceea ce nu i-a împiedicat să ucidă fără reţinere, pe loc, un porc sau, mai bine zis, fantoma unui porc, pe care îl descoperiseră în cocina de lângă casă, cu puţin mai puturoasă decât casa însăşi. Au luat gâtul şi celor câteva oi muribunde de pe gheaţă. Au renunţat să facă acelaşi lucru cu vacile şi calul, greutatea acelor animale făcând cu neputinţă, în pofida slăbiciunii lor, transportarea până la corabie, ei înşişi fiind peste măsură de osteniţi; truda şi foamea îi lipseau chiar de mijloacele de a le îndrepta. Printr-un moft al acelui climat, atât de des întâlnit în acele margini de lume, cerul s-a încărcat brusc de nori şi a început să cadă zăpada, acoperind cu un covor gros pe cel dinainte, care se transformase în gheaţă. Am regretat că se vor şterge astfel, împreună cu ale noastre, urmele de paşi ale ucigaşilor, a căror vedere ar fi fost atât de folositoare cercetării cu care fatalitatea mă însărcina. Într-adevăr, nicio urmă nu mai era vizibilă în jurul casei pe care am părăsit-o pentru a ne întoarce la corabie. Ne-au mai trebuit două nopţi şi două zile pentru a atinge capătul acelei văi a chinurilor. Ne deplasam cu ajutorul vâslelor împotriva vântului coborât din deşertul de gheaţă care stăpâneşte înălţimile acelei ţări. Vântul de zăpadă ne străpungea cu mii de ace şi cârmaciul se călăuzea cu mare greutate, navigând de-a lungul coastei la tribord. Cu puţin înainte de căderea serii, am ajuns la capătul fiordului. N-am mai avut nicio îndoială că acela era locul asupra

căruia mă îndrumaserăţi, deoarece, în pofida zăpezii şi luminii neclare a apusului, am întrezărit silueta unei biserici impunătoare, deşi fără clopotniţă, înconjurată de câteva case. Un ponton, grosolan construit din stânci şi grămezi de lemn, se ivea printre blocurile de gheaţă, menit să primească vasele, dar, trecând de capăt, n-am văzut niciunul, nici acostat, nici ancorat, doar nişte bărci prăpădite trase la mal. Locul este înconjurat de munţi înalţi, care îl adăposteşte oarecum de vânt; mi s-a părut că, în pofida solemnităţii feroce, animalele puteau trăi, hrănind şi oamenii.

Căpitanul şi cu mine ne-am sfătuit asupra celei mai înţelepte dintre cele trei hotărâri pe care le puteam lua: să legăm corabia de ponton, sub vânt, de unde era mai uşor să descărcăm lucrurile de la bord; s-o poziţionăm aşa cum făceau străbunii noştri, când mergeau să jefuiască mănăstirile şi să răpească novicele în slujba destrăbălării lor şi a servitorilor; sau să ancorăm la oarecare distanţă, aşteptând zorii. În ciuda murmurelor de nemulţumire ale marinarilor şi a prelungirii suferinţelor noastre, am rămas la această ultimă hotărâre. Masacrul la care fuseserăm, dacă nu martori, cel puţin moştenitori, m-a făcut, alături de alte motive, să aştept primirea pretinşilor mei enoriaşi cu tot atâta prudenţă, câtă nădejde. Am stabilit orele de veghe şi am poruncit să se înalţe deasupra bordului un zid de scuturi. Zorile târzii ale anotimpului ne-au descoperit vederii, într-o linişte ciudată, o ceată adunată în jurul unei cruci mari, purtată de cei mai voinici dintre ei. Dar fie că bietele lor bărci erau prea fragile sau prost închegate pentru a ajunge până la noi, fie că se temeau că nu se vor mai putea întoarce la ţărm împotriva vântului sălbatic, ori pur şi simplu din teamă nu făcuseră şi nici nu aveau să facă nimic pentru a veni până la noi, pe mare. Eminenţa Voastră abia de va crede că apa era atât de rece încât nu puteai să cazi în ea fără a ţi se trage de la asta moartea şi că, odată scos din apă, te transformai pe loc în statuie de gheaţă. N-am să mai descriu scenele de creştinătate care au urmat. Înainte de a pune piciorul pe uscat, pentru a face recunoscut statutul meu, am avut grijă să iau cu mine o etolă şi o pelerină clericală. Nu s-ar putea închipui un contrast mai mare decât între acele veşminte împodobite şi zdrenţele în care se transformaseră hainele mele obişnuite: ca şi tovarăşii mei, eram înfundat în blănuri de urs şi de ren, picioarele şi pulpele mi-erau învelite în cârpe şi fâşii din piele şi, dacă aş fi avut grijă să-mi iau o oglindă, unealtă mai folositoare unui curtean decât unui marinar, aş fi văzut că mai degrabă semănăm cu o fiară feroce decât cu un trimis al Domnului. Dar

etola şi pelerina, puse peste această lână sălbatică, mi-au folosit drept paşaport şi tot norodul m-a primit în genunchi. I-am mulţumit lui Dumnezeu că orgoliul nu m-a împins să iau acel omagiu ca adus mie, şi nu Lui. Acei nefericiţi, lipsiţi de multă vreme de ajutoarele bisericii, se târau la picioarele mele pe gheaţă, plângând de bucurie. Fără a se mişca din loc, uitând de foame şi de miasmele puturoase pe care le răspândeam, de care eu însumi mă simţeam ruşinat, am mers de-ndată să ţin slujba în biserica pe care o consideram deja a mea, atât pentru a mulţumi Celui-de-Sus că ajunsesem până aici, cât şi spre a mă ruga Cerului pentru cele mai mârşave dintre sufletele ale căror trupuri martirizate le numărasem. Am fost fericit să-i găsesc pe tovarăşii mei în aceeaşi stare sufletească: prosternaţi de recunoştinţă pentru a-i fi condus până la capăt şi fără a-mi purta pică pentru asprimea mea, pe care ar fi putut s-o ia drept cruzime, nici pentru cea a Căpitanului, luau parte cu ardoare la sacrificiul divin, înainte de a o face în favoarea hranei sau femeilor. Admirabilă prioritate! Neobişnuită cârmuire a virtuţii la aceşti oameni mai obişnuiţi cu autoritatea biciului şi a funiei decât cu cea a potirului! Chiar şi Căpitanul, pe care îl bănuiam a avea mai multă încredere în observarea elementelor decât în respectarea rânduielilor, a mers la biserică, aşezându-se în genunchi, în ultimul rând, ca publicanii[6]. Departe de manierele unui fin politician, voia să demonstreze supunere în faţa stăpânului care avusese norocul să-i dea ordine şi recunoştinţa sa în faţa navigatorului care îi datora tot atât de mult.

Îndatoririle mele de oficiant mi-au lăsat răgazul să observ locurile şi adunarea. Marea biserică, care nu mai fusese folosită pentru cult, era părăginită pe dinafară, dar curăţată în interior. Asupra acestui ultim punct, Eminenţa Voastră va afla cu bucurie că, în ciuda puţinătăţii grânelor, prescura era pregătită pentru sfinţire. Grinzile acoperişului purtau atât greutatea secolelor, cât şi pe cea a turbei, îndesată de-a lungul anilor şi care, pe alocuri, se prăbuşise, distrugând tencuiala. Nu-mi închipuiam enormele încărcături de lemn care, cu riscul atâtor corăbii şi vieţi, trebuiseră să ia drumul celei mai crude dintre mări, pornind din patrie, pentru a construi aici cherestea şi căpriori. Deoarece în lipsa pământului bun de cultivat, a soarelui şi din cauza furiei vânturilor, niciun copac nu creşte în imensitatea îngheţată a Noii Thule. Acele călătorii ucigaşe erau tot atâtea acte de credinţă, urcând ca un strigăt către Domnul. Ferestruicile din spatele

sanctuarului îşi pierduseră vitraliile, dacă le avuseseră vreodată, fiind înlocuite când cu băşici de animale grosolan cusute, când cu simple scânduri. Lumina adevărului divin o întregea în mod fericit pe cea a zilei, deoarece anotimpul făcea foarte sărăcăcioasă albeaţa gheţarilor. În biserică, o sărăcie fără seamăn, niciun ornament, nicio statuie, niciun obiect de preţ: doar macheta unei corăbii vechi, asemănătoare cu a noastră, aşezată ca *ex-voto*[7] într-o capelă absidială, dovedea noaptea timpurilor din care provenea acel mic popor; mi s-a strâns inima. Cât despre adunare, nu mi-a scăpat privirii slăbiciunea multora, ale cărei cauze le voi da mai jos, pentru ca Eminenţa Voastră să le poată judeca; cauze multe sau una singură, după părerea fiecăruia. Unii erau urâţiţi de aceleaşi pete pe care le descoperisem pe cadavrele din casa masacrului. Toţi aceştia aveau aerul bântuit al oamenilor care trăiesc în familiaritatea propriei morţi, iar murmurul rugăciunilor avea cu atât mai multă fervoare; tristeţea pe care o insufla starea lor umbrea bucuria de a vedea o asemenea evlavie. Cunoaşterea rugăciunilor latineşti supravieţuise absenţei unei cârmuiri ecleziastice, dar erau deformate de timp şi de pronunţia limbii vulgare. Contrastând cu fervoarea generală, am zărit în fundul bisericii publicani care nu se rugau deloc. Mi s-au părut diferiţi de restul norodului; de statură mică, dar având un aer viguros, ca şi cum necredinţa, ca două efecte contrare, îi împiedicase să crească, dar şi să fie atinşi de molime.

În vremurile străvechi nu exista pentru popoarele din Noua Thule altă autoritate decât cea a bisericii şi a regelui. Îndelungata uitare în care au fost lăsaţi şi de una, şi de cealaltă a avut drept urmare alegerea unui şef în fiecare fiord, iar această funcţie, dobândită la început prin alegeri, s-a transmis apoi din tată în fiu. Cu smerenie vă rog a nu lua în nume de rău şi a nu condamna acest obicei ca pe o revoltă sau crimă de lezmaiestate. Este vorba doar de o slabă imagine a vechii republici pe care o stabiliseră între ei deţinătorii de *franc-alleu*[8], înainte ca Noua Thule să se supună regatului nostru, care nu este îndreptăţit a mustra pe aceşti ţărani pierduţi pentru nevoia în care i-a adâncit propria lui nepăsare. Gardar se află în Einarfiord, care a fost, potrivit înţelepţilor din vechime, partea lui Einar, atunci când normanzii veniţi din Islanda s-au stabilit în Noua Thule. Acestea sunt lămuririle pe care mi le dă Einar Sokkason, fiu al lui Sokki Einarsson, el

însuşi fiul lui Einar Sokkason, şi aşa mai departe de-a lungul generaţiilor, pe care poporul din acest fiord îl recunoştea pe atunci drept şef. O poruncă din Cer a dispus ca eu să fiu primit la capătul lumii de un om care poartă acelaşi nume cu cel care mă trimisese aici. Nu ştiam dacă trebuie să mă bucur de această coincidenţă sau să mă tem de o răscoală împotriva mea. Dar inima mea nu se îndoi o clipă că, de la Einar la Sokki, Eminenţa Voastră, deşi rămas în ţară, ar fi urmaşul îndepărtat al aceleiaşi stirpe.

După slujbă, Einar Sokkason m-a condus în apartamentele mele, cândva reşedinţă episcopală, dacă se putea numi astfel cocioaba care mai rămăsese. Doar întreţinerea bisericii, pe care o numeau cu pompă catedrală, absorbise atât de mult din truda acestor nefericiţi încât nu le mai rămăseseră nici destulă forţă, nici resurse, nici speranţe pentru a menţine locuinţa episcopului, veşnic aşteptat, dar veşnic absent. Voi descrie în cele ce urmează pentru Eminenţa Voastră, cu lămuririle trebuincioase, decăderea unui preot bătrân, care rămăsese să vegheze catedrala timp de o jumătate de secol după moartea ultimului episcop, de la care primise această poruncă.

I-am povestit lui Einar Sokkason despre carnagiul ale cărui urme calde încă le văzusem. Casa îi era cunoscută, dar din Gardar nu se mai poate ajunge acolo decât pe mare; îţi ia două zile de mers pe gheaţă, drumul fiind presărat de crăpături şi viroage care trebuie ocolite; gheaţa este împânzită de forme care apar de la sine; grosimea acesteia este înşelătoare şi poate înghiţi călătorul, fiind destul de solidă pentru a pune stavilă în calea vaselor, dar nu destul de solidă pentru a putea călca fără primejdie. În Gardar nu mai există vase în stare să ajungă la acel loc blestemat, drum pe care noi îl făcuserăm în sens invers. Cât despre a merge acolo pe uscat, lucru posibil în timpuri mai fericite despre care Iohhi, tatăl său, îi vorbise, Einar mi-a spus că trebuie să te urci până la înfricoşătorul platou de gheaţă care se întinde cât vezi cu ochii, să treci cu pasul cam vreo zece leghe şi să cobori din nou trecând mii de crăpături, călătorie din care nimeni nu se mai întorsese. Se scurseseră mulţi ani fără ca vreun locuitor din Gardar să fi întâlnit pe cineva de la ferma care se numeşte a Văilor, aşezată în locul numit Undir Höfdi, lângă o biserică părăsită astăzi care, odinioară, aparţinuse de catedrală. Einar nu s-a arătat cine ştie ce răscolit de moartea celor zece. La întrebările mele privind motivele şi posibilii autori, nu mi-a răspuns decât cu nepăsare, împietrit de morţile din jur, chiar ale celor apropiaţi lui, oameni care nu o meritaseră, fără alte violenţe decât cele din partea naturii şi a foametei.

Ordinea povestirii mele va fi diferită de cea pe care mi-aţi ordonat-o. Privitor la biserici, doar aşa-zisa catedrală din Gardar mai există. N-au rămas decât ruinele din capelele anexe, turnurile de lemn, grajdurile, magaziile, potcovăriile şi din altele, martori muţi ai unei prosperităţi pierdute, ale căror piese din lemn au fost jefuite. Obiectele de preţ, dacă au existat vreodată, au dispărut de atâta amar de vreme încât nu mai există nici în memoria locuitorilor, nici în gaura care o fi ţinut loc de criptă. Dar aurul n-ar mai fi util decât pentru a aţâţa patima lăcomiei: sărăcia este atât de mare încât nici cel mai bogat n-ar obţine nimic în schimbul acestuia. În acelaşi mod s-au furat sau au fost acaparate animale, păşuni şi locuri de arat ale bisericii. Este un miracol că a supravieţuit credinţa, substanţa sa materială evaporându-se. Cât despre alte bunuri lumeşti, inventarul pe care l-a cerut Eminenţa Voastră pentru a socoti dijma este o sarcină uşoară. Cu alte cuvinte, n-a mai rămas nimic. A descrie sărăcia lucie a acestor bătuţi de soartă te face să-ţi doreşti s-o împărţi cu ei. Asprimea iernilor s-a înrăutăţit atât de mult de la colonizare încât doar câteva zeci de pogoane mai sunt cultivate în locurile mai ferite; şi încă trebuie avut grijă ca, ferindu-te de vânt, să nu te păzeşti şi de soare, a cărui cursă estivală este mai scurtă decât suflarea unui muribund. Imensul fluviu de gheaţă care coboară din nord-est mugind până la uşile caselor are un suflu îngheţat. Vederea grajdurilor îţi strânge inima. În lipsa recoltei de fân, ugerele sunt seci, iar burţile vitelor s-au lipit de şira spinării. Acestea sunt sacrificate pentru supravieţuirea oamenilor, mai degrabă decât să fie lăsate să moară; se mănâncă şi măduva coastelor, se sug pielea şi copitele, se înfulecă ochii ca pe ouă. Unele familii, decât să ardă excrementele pentru a se încălzi, le mănâncă cu tărâţe, uscate şi zdrobite. Oile lăsate fără adăpost nu mai au putere să caute iarba sub gheaţa peste măsură de tare. Mulţi taţi trebuie să ia hotărârea grea de a ucide animalele pentru a supravieţui, sacrificând hrana pe tot anul foamei din prezent, sau să moară împreună cu femeia şi copiii, privind cum se vlăguieşte turma. Se şopteşte că unele decese sunt urmate de petreceri mârşave, astfel încât s-a convenit în secret ca leşurile să nu mai aparţină familiilor, decât dacă acestea sunt alcătuite din cel puţin şase suflete; dincolo de acest număr, leşurile se împart între vecini în proporţiile unui dezgustător preciput. În lipsa lemnului şi a fierului, care ajungeau altădată din Europa prin mijlocirea vaselor de încărcătură, nu se mai găsesc uneltele trebuincioase pescuitului şi vânătorii. Bărcile iau apă în pofida reparaţiilor

făcute cu muşchi şi clei de oase sau cu piei de animale legate de carcasă. Aceste îngrijiri nu fac faţă stricăciunilor ivite în timp: am văzut bărci care, în ciuda unei folosiri dure, proveneau de la stră-străbunicii stăpânilor lor. Gheaţa împiedică lemnele de derivă, care ajungeau aici, odinioară, smulse ţărmurilor Europei sau din Markland, să călătorească până la Aşezare. Aşa a secat şi această sursă preţioasă, potrivită pentru a înlocui puţinele sosiri ale corăbiilor din patrie.

Einar Sokkason mi-a dat lista fermelor, pe care o voi prezenta în continuare, rugându-mă fierbinte să nu o folosesc pentru stabilirea dijmei: multe dintre acestea fiind izolate de atâta amar de vreme, nu avea nicio ştire despre ocupaţia lor. La Herjolfsnes se găsesc fermele cele mai sudice din ţinut, nu departe de Port des Sables, unde vasele cu încărcătură sosite din Europa aveau odinioară obiceiul de a se opri. De aici, mărfurile se îndreptau cu vase mici până la fermele cele mai îndepărtate, în capătul fiordurilor. Se spune că, locuitorii fiind exterminaţi de ciumă, din cauza vreunei nelegiuiri, sau de foamete, o groapă mare, comună, fusese săpată pentru cei morţi şi de către cei morţi înainte de a muri. Lumea se gândea cu tristeţe la ultimii supravieţuitori, care, înainte de a muri, nu avuseseră timp să-şi sape singuri o groapă creştinească. La nord de Herjolfsnes, se află Ketilsfiord, numit astfel după numele primului ocupant, Ketil, tovarăş al lui Erik, care a întemeiat Aşezarea. Dar în Ketilsfiord nu mai există niciun suflet; lucrurile sunt cu atât mai jalnice cu cât, pe vremea strămoşilor, la Aros exista o biserică prosperă, Sainte-Croix, care deţinea toate bunurile dimprejur: câmpuri cultivate, izlazuri, turbării, maluri şi cursuri de torente şi râuri, lacuri cu peşti, faleze cu păsări, insule, insuliţe şi recife, până la epavele atât de folositoare pentru lemnul din care erau făcute şi prada care le burduşea; la cererea mea de a mărturisi dacă se îndeletniciseră cu îngrozitoarea ocupaţie a piraţilor, Einar mi-a răspuns că populaţia n-ar fi primejduit într-atât, în folosul câtorva, bogăţiile menite tuturor. Las Eminenţei Voastre sarcina de a judeca sinceritatea acestor tăgăduiri. Pe ţărmul dinspre babord de Ketilsfiord, înainte de a ajunge la extremitatea sa, într-un loc singuratic, la poalele unor munţi gigantici şi înfiorători, se ridicase o mănăstire care se supunea rânduielilor Sfinţilor Olaf şi Augustin, stăpână pe un teritoriu la fel de imens ca şi biserica din Aros, astfel încât între aceste domenii ecleziastice nu exista niciun proprietar de *franc-alleu* căruia să-i fi putut

sustrage cea mai mică dijmă pentru salvarea sufletului. Dar, după zvonurile care ajunseseră la urechile lui Einar, această împărţeală era fără importanţă, deoarece ar fi fost o împărţeală a nimicului, totul fiind mort în Ketilsfiord, de la gurile fiordului până la capătul acestuia.

La nord de Ketilsfjord vine Alptafjord, care avusese întotdeauna doar câteva mici ferme izolate, despre care memoria celor înţelepţi nu reţinuse nimic deosebit La miazănoapte de Alptafjord se aflâ Siglufjord, care deţine sau deţinea în întregime o mănăstire de benedictine. Ce s-a întâmplat cu aceste femei este învăluit în mister. La întrebările mele, n-am primit de la Einar alt răspuns decât o tăcere stânjenită, care ne lasă pe Eminenţa Voastră şi pe mine pradă celor mai stranii presupuneri. Nu-mi vine să cred că nişte călugăriţe ar fi putut supravieţui durităţilor din ce în ce mai mari ale naturii fără bărbaţi care să le ajute la munca pământului şi îngrijirea vitelor. Mă întrebam cu nelinişte, dacă aşa se întâmplase, de ce Einar refuza să vorbească şi, în caz contrar, de ce nu-mi spunea ce aflase din tradiţia sau din memoria norodului. Şi mai la nord, după Hrafnsfjord, unde se găsesc două ferme de care nu se mai ştie nimic de când gheaţa şi-a mărit strânsoarea, se întinde Einarsfjord, unde m-au adus poruncile voastre, Dumnezeu şi navigarea noastră: se găsesc aici douăzeci şi două de ferme a căror stare, în funcţie de aşezarea la soare şi vânt, gheţurile de pe mare şi de pe uscat şi sănătatea locuitorilor, este diferită, de la mizeria cea mai abjectă până la sărăcia cea mai lucie. Iată cine sunt proprietarii:

Pe ţărmul drept, la sud de Einarsfjord, Egil Egilsson, Gudmund Skallagrimsson, Thovald Björnsson, Solvi Hafgrimsson, Bjarni Sigurdsson, Snorri Thordarson, Jon Hakonarson; pe malul stâng, la miazănoapte de Einarsfjord, Arnlaug Stefansson, Leif Herjolfsson, a cărui familie provine mai de departe din Herjolfsnes, Steingrim Olafsson, Tyrkir Teutonul, care, se spune, se trage dintr-un tovarăş al lui Erik şi nu mai are nimic germanic în afară de poreclă, Jacob Krakason, Johannes Ulfsson; la capătul fiordului şi în jurul Gardarului, Einar Sokkason, Thorir, zis Omul-de-la-Răsărit, stră-strănepot de şerbi care lucrau la Petursvik pentru domeniul benedictin din Siglufjord, Harald Ragnarson, Thorfinn Arnaldsson, Arne Arnarson, Sigurd Njàlsson, al cărui strămoş, cu acelaşi nume, se bucurase de faima de bun marinar, Stein-Thor Păgânul, care nu crede în nimic şi strigă sus şi tare tocmai contrariul, Hermund Kodransson şi Simon Magnusson.

Aceste douăzeci şi două de ferme sau gospodării adăpostesc trei sute douăzeci şi şapte de suflete de o cucernicie diferită, dar de care Einar nu se îndoia că se simt alinaţi de prezenţa mea.

Şi tot la miazănoapte se întinde cel mai mare fiord al Aşezării, Fiordul lui Erik, unde totuşi poţi ajunge pe jos sau călare: pe timp de vară îţi trebuie două zile de mers pe jos de-a lungul mării, traversând dealuri şi văi, cu treceri foarte primejdioase peste torente şi peste gura gheţarilor. Două veri s-au scurs de când au fost acolo ultima oară sau de când au venit ultimii vizitatori. Fiordul lui Erik are în inventar două ferme aparţinând descendenţei, reale sau pretinse, a lui Erik, care s-a stabilit acolo în noaptea timpurilor, astfel încât la numele vechi sau creştine de Erik, Tryggve, Knut, Helgi, Brand, Fridrek, Olaf, Rasmus, Per, Solvi, Poul se adaugă acela care desemnează această descendenţă, Eriksson. Toate aceste ferme stăpânesc ceea ce a fost odată domeniul lui Erik la Brattahlid. Pentru a-i cunoaşte starea şi populaţia, trebuia să mergi să vezi şi să-l întrebi pe şeful, pe care, fără îndoială, aceştia şi-l aleseseră; dar Einar nu avea alte ştiri.

Potrivit tradiţiei, la o distanţă imensă la miazănoapte de Fiordul lui Isa s-a întemeiat altă colonie, de care nu se mai ştie nimic de mai bine de un secol şi de ai cărei locuitori se vorbeşte că au lăsat deoparte credinţa şi virtuţile creştine; alţii zic că ar fi murit cu toţii şi nu ştiu dacă nu este mai bine aşa; inima îmi sângerează la nesiguranţa care nu lasă loc altei alegeri decât între moarte şi necredinţă. Şi mai la miazănoapte, la o distanţă mult mai mare, se întind până în vârful lumii pustiuri îngheţate, unde tradiţia susţine că strămoşii strămoşilor mergeau să vâneze tot felul de animale. Se întâmpla înainte de a se forma strânsoarea neîntreruptă a gheţurilor şi mergeau acolo pe mare. Aduceau carne de urs şi bou, pe care o sărau şi o uscau pe loc, iepuri şi păsări grase, păstrate în gheaţă sau grăsime de balenă, şi, pentru comerţ, piei de urs, vulpe şi alte animale, precum şi piele tăbăcită, coarne de licorn şi de elefanţi de mare, fericit înlocuitor pe care o pioasă înşelătorie îl face să treacă drept fildeş. Astfel, săracii îşi hrăneau familiile, mulţumind cu puţină cheltuială poftele bogaţilor, făcând rost şi de podoabe de cult. Din Greipar şi Fiordul lui Krog aduceau şi bunul cel mai preţios, care era lemnul pentru cârmă. Într-adevăr, spre acest nord absolut, capriciile curenţilor şi vânturilor conduceau trunchiurile şi ramurile plutitoare scoase din pământurile noi, Helluland, Markland şi Vinland, de care se vorbea cu veneraţia temătoare datorată unui paradis pentru totdeauna pierdut. De acest

lemn, a cărui valoare o depăşea pe cea a bijuteriilor din Palmyra, depindea construcţia vaselor, care le îngăduiau acestor nefericiţi să nu aştepte, ca pe un zadarnic Mesia, mesagerul din Europa, ci să meargă ei înşişi să vândă pieile şi fildeşul fals, încărcând drept plată bunurile trebuincioase aşezărilor lor. Dar acele timpuri, cum am mai spus, erau demult apuse.

Einar Sokkason m-a înştiinţat despre singurul preot supravieţuitor; deşi îţi trebuie un amestec nemaipomenit de îndrăzneală şi credinţă pentru a stărui, doar pentru a respecta ordinul, să împopoţonezi cu fălosul titlu de preot monstrul porcin pe care l-a adus târâş la picioarele mele. Am mulţumit Cerului că acel mizerabil nu mai era în stare să oficieze Sfântul Sacrificiu, pe care l-ar fi profanat cu ticăloşia sa. Plin de purici, cu gura acoperită de o spumă vâscoasă cu miasme spurcate şi ţinând de mână o fetişcană publicană, abia ajunsă la vârsta pubertăţii, scoase pe gură sute de blasfemii, pe care absenţa oricăror băuturi tari în aceste ţinuturi mărginaşe îl lipseau de scuza stării de ebrietate. Obscenitatea relaţiilor sale cu tânăra vrăjitoare răbufnea din fiecare vorbă. Desfrânarea era la el motiv de lăudăroşenie, chiar atunci când blasfemia aproape că-l absolvea de prima. Amănuntele greţoase, pe care n-aş putea să le transcriu aici, făceau şi mai înfiorătoare diferenţa între vârsta lui şi cea a copilei pe care îndrăznea s-o numească nevasta lui; dintre cei doi, nu se ştia cine pe cine pervertise, natura amintindu-i bătrânului o inocenţă pe care tinereţea n-o pierduse încă. Am hotărât pe loc să-i fac să piară pe amândoi prin foc: pe el, pentru erezie, apostazie, profanare a jurămintelor sacre şi sodomie; pe ea, pentru comerţul imoral dobândit prin vrăjitorie. Mi s-a părut că prin acest dublu supliciu obţineam o dublă binefacere: în primul rând, aceea de a-mi consfinţi autoritatea, scutind printr-o măsură imediată nevoia unor pedepse şi mai mari pe viitor; în al doilea rând, de a pedepsi păcatele condamnaţilor.

Am ordonat să fie arşi pe rug chiar a doua zi. Dar planul meu a fost zădărnicit de lipsa lemnului; am spus să se folosească fân şi paie, la care Einar mi-a dat de înţeles că nici vitele nu aveau şi le-ar fi pândit înfometarea, oricât de mică ar fi fost cantitatea. Am căzut de acord ca cei doi condamnaţi să fie arşi cu un amestec de turbă şi grăsime de focă, ceea ce însemna o economie de alimente pentru vite şi o mare încetineală a supliciului, potrivită unei ispăşiri juste. Când a venit totuşi ceasul rugului, publicanii s-au adunat cu larmă mare, eu trebuind să cer protecţie oamenilor

mei din echipaj. La rugile femeilor, înduioşate de soarta uneia dintre ele, printre cele mai tinere, le-am răspuns că am dat dovadă de blândeţe şi simţ umanitar hotărând pedeapsa focului, deoarece un păcat atât de mare, după rânduiala părinţilor noştri, ar fi trebuit pedepsit prin procedura copacilor arcuiţi, adică prin legarea picioarelor de vârful a doi copaci îndoiţi până la sol, cărora li se dădea apoi drumul tăind funiile care le ţineau la pământ, astfel încât trupurile condamnaţilor se rupeau în două ca o carcasă de bou. Le-am zis acelor femei că, mânat de milă, nu voiam să se creadă că eram din cale-afară de sever, nici că pedeapsa nu se mai potrivea cu vremurile noastre. Pe deasupra, nu existau copaci şi nu se putea găsi unealta trebuincioasă unei asemenea execuţii; dar am crezut de cuviinţă că e mai bine să nu vorbesc despre asta.

Mi-a luat ceva timp până să înţeleg cine erau aceşti publicani, deoarece nimeni nu vorbea deschis despre ei; Eminenţa Voastră va găsi cheia, citindu-mi rândurile, mai repede decât mine, care-i vedeam zilnic. Aşa se întâmplă cu iluminarea Spiritului. Dacă nu aveau statut de sclavi, aveau totuşi condiţia acestora. Erau bastarzii şi descendenţii bastarzilor pe care normanzii noştri, în ticăloşia năravurilor lor, îi zămisliseră cu femeile şi fiicele stârpiturilor pe care îi numeau *skralingar*. De la marea glaciaţiune, aceştia au luat în stăpânire gurile fiordurilor, unde găsesc hrana infectă care le place. Au făcut acest lucru puţini dintre ei, dar hoţeşte, precum păsările acvatice a căror carne duhneşte a peşte. De-a lungul anilor, au avut loc întâlniri, omoruri, oarece comerţ, între care şi cel al femeilor, pe care aceşti oameni le vând bucuroşi în schimbul armelor sau uneltelor de vânătoare. Astfel, creştinii noştri au schimbat în mod necugetat siguranţa viitorului lor (deoarece aceste obiecte nu se mai regenerează) pentru bucuriile trecătoare ale desfrâului. Mi s-a spus că femeile acestea sunt foarte potrivite, prin supunerea şi blândeţea lor, dar că se trec la fel de repede precum florile de munte, astfel încât desfătărilor cărnii le urmează curând povara întreţinerii, cu atât mai grea cu cât sărăcia este generală. De aceea a intrat în obicei la creştinii noştri supunerea acestei descendenţe, care îşi plăteşte astfel supravieţuirea şi, mă trec fiorii când spun acest lucru, obiceiul de a atrage în patul lor roadele decăzute ale propriei lor destrăbălări: se vede că îndrumările Eminenţei Voastre plecau, în acest punct, de la o premoniţie exactă. Aceşti publicani nu sunt creştini decât din gură. Proscrişi chiar de

familiile din care se trag, ţinuţi pentru treburile cele mai de jos şi în sclavia relaţiilor impuse, ei resping din inimă învăţăturile Bisericii, care le sunt măsurate de credinţa şovăitoare a stăpânilor lor. În acest fel vieţuirea lor continuă, înrăutăţind viciile din care se născuseră. Cu Einar şi oamenii mei, ne-am gândit să-i exterminăm pe toţi. Dar, în afară de faptul că o asemenea treabă avea şi ceva puţin creştinesc, am înţeles repede că era potrivnică anumitor interese. Doar cei mai săraci, cei mai bolnavi şi mai slabi nu aveau asemenea publicani în familie. Dacă, din întâmplare, aceşti amărâţi îi zămisleau prin împreunări ascunse, lucru foarte rar din cauza chibzuinţei publicanilor, mai înclinaţi să se destrăbăleze cu cei favorizaţi de soartă, aceşti copii se îndepărtau de familiile care îi văzuseră născându-se, pentru a-şi încerca norocul în altă parte, oferindu-se celor mai norocoşi. Dar am observat că existau între publicani şi creştini şi legături de alt gen. Publicanii, mi s-a spus, scapă în general bolilor scrofuloase, parenchimatoase şi ciumei, care fac ravagii în norodul creştin. De unde, în pofida nepăsării naturale, au o vigoare deosebită pentru vânătoarea şi pescuitul la hotarele gheţurilor; cât despre creşterea animalelor şi puţina cultivare a solului pe care o îngăduie clima, de asta nu sunt în stare, strămoşii lor neavând niciodată plăcerea, nici prilejul pentru acestea. De aceea, mi se spune că, pe lângă gospodăriile unde sunt numeroşi, publicanii asigură o parte tot mai mare a mijloacelor de subzistenţă şi că din sclavi pot uneori, printr-o îngrozitoare întorsătură a lucrurilor, să devină stăpânii stăpânilor lor, care, dacă nu i-au ucis în clipele de lipsuri, nu mai îndrăznesc să-i biciuiască, chiar dacă mai au puterea s-o facă.

Strâmtorările iernii au făcut loc unui răgaz, datorat unei veri scurte, care a adus puţină uşurare populaţiei datorită păşunatului vitelor. Am avut, tovarăşii mei şi cu mine, oarecare plăcere să revedem apa dulce în stare lichidă, reuşind şi să ne spălăm, lucru pe care nu-l mai făcuserăm de un an, de la plecarea din Kirkesund. Am admirat faptul că Dumnezeu compensa prin belşugul brusc al florilor umbra care fusese mai înainte. O mână publicană mi-a înveselit cocioaba cu buchete, în mod regulat schimbate. Am avut norocul ca în preajma solstiţiului, în ciuda vecinătăţii munţilor în partea de miazăzi, o rază de soare să vină să lumineze saxifragile şi

scrântitorile, pe care francezii şi saxonii le numesc *quintefeuilles*[9]. Dar veselia acestor timpuri a fost întunecată de mari şi ostenitoare treburi.

Supliciul preotului nedemn şi al fetişcanei sale publicane a făcut, desigur, să descrească practica aservirii, dar nu şi cea a desfrâului şi a incestului. Am avut tristeţea de a descoperi că, printr-o farsă a Celui Viclean, acum femeile creştine se împreunau cu publicanii, inclusiv fiii şi taţii de sânge, pentru a face rost de alimente; căci vigoarea acestor bărbaţi şi iscusinţa lor la vânătoare făceau din ei tovarăşi mai de dorit decât soţii creştini, slăbiţi de boli şi de foame. Am ajuns, aşadar, să privesc acest păcat cu mai puţină severitate, comparându-l cu nenorocirea care lovea aceste femei, adică crima apostaziei. Pentru că publicanii cu care se împreunau pentru a trăi, oricâtă învăţătură evanghelică ar fi primit şi în pofida prezenţei mele în catedrală, se întorceau la cultul malefic al strămoşilor lor, care venerau doar lucruri din natură, precum vântul, gheaţa, cursurile de apă şi vânatul, cărora, în neştiinţa sau perversitatea lor, le atribuiau un spirit şi o voinţă de răzbunare sau aducătoare de câştig. Concubinele lor creştine s-au molipsit şi ele. Oamenii mei şi chiar eu am surprins destule dintre ele amestecând într-un mod înfiorător, chiar şi în lăcaşurile de cult, incantaţiile barbare cu rugăciunile creştine. Până şi limba a fost stâlcită, latina fiind asociată cu bolboroselile de neînţeles ale vânătorilor. L-am încurajat pe Einar Sokkason să strângă adunarea poporului, promiţând că oamenii mei, înarmaţi cum se cuvine, îi vor ţine la distanţă pe publicani. Einar a făcut elogiul fermităţii mele în lupta împotriva necredinţei, a amintit, pentru a mă lăuda, supliciul îndreptăţit al bătrânului preot şi al tovarăşei sale, s-a căinat de răspândirea păgânismului şi pentru relele purtări ale femeilor cu publicanii. „Nu vedeţi, strigă el, că nu numai că-i primesc în patul lor, trăind într-un fel de prostituţie, mângâierile lor fiind plătite cu bucăţi de carne de focă, nu vedeţi că se leagă de ei până la a-şi părăsi căminul, mergând să trăiască cu ei viaţa fiarelor sălbatice? Priviţi-le dinţii şi alungaţi-le pe cele ale căror maxilare sunt tocite de mestecatul pieilor. Este o treabă nelegiuită care murdăreşte gurile menite să-l primească pe Bunul Dumnezeu. Mirosiţi-le şi respingeţi-le pe cele care duhnesc a peşte proaspăt şi a amoniac, pentru că este semnul că se dedau, după exemplul femeilor publicane, obiceiului de a-şi spăla părul în urină. Goniţi-vă nevestele şi fiicele pe care le surprindeţi dedându-se practicilor păgâne. Să moară mai degrabă decât să

cedeze păcatului!” Am luat şi eu cuvântul. „Alungaţi necredinţa care se strecoară în credinţă. Nu mai îngăduiţi în catedrală, unde oficiez slujbele, acele tamburine, acele beţişoare din fildeş de morsă, acele dansuri de urs în cuşcă, care însoţesc prea adesea imnurile pe care le-aţi învăţat din nou. Denunţaţi-i pe acei publicani care îndrăznesc să se numească preoţi; îi vor mistui pe rug. Îi veţi recunoaşte după numărul zeilor la care se închină, voi, care nu aveţi decât unul singur, după credinţa lor că există un mare suflet în Lună şi că morţii se reîncarnează în cei cărora le dăm numele. Nu confundaţi niciodată incantaţia cu rugăciunea.” Einar, mânat de înflăcărare, a trădat clemenţa şi prudenţa politicii mele, supunând la vot un masacru general. M-am împotrivit cât am putut unui asemenea vot. Poporul nu poate înlocui autoritatea Bisericii, am spus, într-o lucrare privitoare la dogmă şi la practică: pentru aceasta, numai eu fusesem împuternicit. Câţiva bătrâni mi-au sfidat autoritatea argumentând, împotriva oricărui temei, că aici este vorba de o dispută civilă. Publicanii nu le furau oare femeile? În situaţii mai puţin strigătoare la cer, nu erau aceştia doar servitori, truditori la ferme gata oricând să se răscoale? Mulţi erau bastarzii familiei şi tatăl trebuia să ia asupra-şi autoritatea la care aveau dreptul prin datină. Degeaba am răspuns, la acest ultim punct, că Evanghelia nu dădea tatălui niciun drept de viaţă şi de moarte asupra copiilor, căci mi-au răspuns cu Biblia şi cu Abraham, pe care nişte cunoştinţe neaşteptate îi reînviau în capetele acestor ţărani. Adunarea s-a terminat în larmă şi strigăte de moarte; s-au răspândit cu toţii pe ţărmuri, în jurul caselor, în căutarea cuiva pe care să-l poată ucide. A trebuit să dau ordine oamenilor mei, care, din paznici ai adunării împotriva publicanilor, au devenit apărătorii publicanilor împotriva adunării. Dumnezeu n-a vrut ca toate acestea să se termine fără vărsare de sânge. Astfel, au murit trei creştini dintre cei mai de vază, dar nu înainte de a fi omorât un număr egal de publicani. Aşa m-am trezit în război împotriva turmei al cărei păstor eram. Unele dintre aceste femei, înecate în plâns, se târau pe prundiş, rugându-se de mine, cuprinzându-mi genunchii cu braţele. Sângele din rănile lor înroşea zăpada care se topea. Le-am dat de înţeles că eram protectorul lor, dar în acelaşi timp nu trebuia să-l ia în râs pe trimisul Eminenţei Voastre; am pus să fie biciuită una dintre ele, care a şi murit în urma pedepsei, fără ca eu să fi ordonat să se ajungă atât de departe. N-am putut să împiedic să nu i se arunce trupul la câini. Dar această întâmplare nenorocită a avut fericita urmare de a le demonstra că ţineam o egală

balanţă între creştini şi publicani şi că nu şovăiam în a pedepsi excesele din ambele tabere. Dreptatea mea era probată prin sângele vărsat de ambele părţi. Vacarmul s-a mai calmat prin această strategie şi nu mai puţin prin saţietatea pe care pofta de a ucide o găseşte prin împlinire. Einar Sokkason şi bătrânii au îngenuncheat, cerându-şi iertare.

Dar chinurile mele nu s-au încheiat aici, nici tulburările civile. Am folosit perioada solstiţiului pentru a reînvia în acest norod flacăra care se stingea. Cu ajutorul a două tinere publicane, pe care le-am pus să se radă pe cap în semn de umilinţă, am organizat pentru cei mai bolnavi un azil în partea din spate a catedralei. Astfel era ocupat de către creştinii muribunzi locul altădată acaparat în mod ruşinos de dansurile şi simulacrele păgâne. Am ordonat să se adune pentru ei, în poduri, cantitatea de hrană necesară pentru a le alina ultimele clipe; să moară, dar nu de foame. Oamenii mei şi cu mine ştiam din experienţă ce gust de infern ar fi avut o asemenea moarte. Pot da mărturie în favoarea lui Einar Sokkason pentru umanitatea şi strădania cu care, depăşindu-şi întâia pornire, m-a ajutat să înăbuş nemulţumirile poporului. O nebunie, spuneau unii, să risipeşti pentru muribunzi hrana atât de greu de găsit, atât de trebuincioasă celor vii! La care am răspuns că cei în viaţă astăzi sunt muribunzii de mâine. S-au auzit voci şi împotriva folosirii vestibulului catedralei, a cărui destinaţie fusese schimbată; le-am amintit că lui Iisus îi sunt mai aproape de suflet cei bolnavi decât cei sănătoşi şi că locuinţa Sa este o anticameră pentru lumea de dincolo. Mai degrabă credincioşi culcaţi în spatele bisericii decât unii cu puţină credinţă, bine proptiţi pe picioare, în sanctuar. S-au ridicat şi împotriva faptului că în catedrală erau îngrijitori din rândul publicanilor; atunci le-am chemat şi pe femeile creştine să vină să-ngrijească de muribunzi; niciuna n-a răspuns cererii mele; respingeau în acest fel, prin tăcere, propriile lor proteste.

M-am străduit, obligându-mă la aceasta şi pe mine, şi pe oamenii mei, să readuc la viaţă lucrările câmpului. În acest climat, cea mai mare urgenţă este legată de cositul fânului, singurul lucru care dă şanse vitelor, deci şi oamenilor, să supravieţuiască peste iarnă. Ajutat de Căpitan, i-am pus la treabă pe cei mai apţi. Căpitanul i-a dat jos din paturi şi pe cei somnoroşi, şi pe cei ce zăceau de boală, i-a zorit pe marinari să meargă în fermele izolate,

luându-i fie cu binişorul, fie cu ameninţări sau îndemnându-i la treabă cu cântece închinate patriei-mamă. Era o minune să vezi acele cadavre renăscând pentru a se-ngriji de mijloacele de trai de care majoritatea nu se vor mai bucura. Era o minune să auzi refrene marinăreşti în ritmuri cadenţate, împletind cele două bogăţii ale patriei, marea şi păşunile. Căpitanul nu s-a mulţumit să-i mâne din urmă doar pe creştini. A făcut astfel încât toţi publicanii care nu erau ocupaţi pe câmpuri să meargă să vâneze şi să pescuiască pe gheaţă. Peştii aveau să fie uscaţi la soare, iar carnea de focă la umbră, după obiceiul poporului lor. A trebuit să-mi folosesc toată autoritatea pentru a-i face să vâneze mai mult decât nevoile lor imediate, deoarece îndestularea, chiar trecătoare, îi face leneşi, pierzând cu jocurile şi pălăvrăgeala timpul preţios pe care scurta vară îl măsoară cu zgârcenie pentru a pregăti o iarnă lungă. Cum, de altfel, cel puţin cei cu oarecare credinţă ştiau că proviziile erau menite mai ales creştinilor, pentru a le mări zelul, trebuia să-i îndemn cu ameninţări, pentru a nu se mulţumi doar cu hrana pentru câteva zile.

Până şi pe copii i-a mânat Căpitanul să prindă păsări cu plasele şi să caute ouă în găurile de sub faleze. Ouăle aveau să aştepte iarna păstrate în cenuşă sau coapte până la putrezire în foci golite de măruntaie, după reţete pe gustul creştinilor sau pe gustul viciat al publicanilor, care erau oricând dispuşi să amâne pregătirea alimentelor, dacă aşteptarea le făcea mai gustoase. Unii dintre aceşti copii erau atât de slabi încât mâinile lor, neputincioase în a se prinde de adânciturile formate în faleză, îi lăsau să alunece pe pietriş sau gheaţă, zdrobindu-se şi fiind de-ndată devoraţi de lupi. Dar pierderea neplăcută a acelor vieţi tinere a fost ştearsă de un alt flagel crunt, acela al ţânţarilor. Căpitanul, oamenii mei şi cu mine ne-am mirat că pot pricinui atâtea suferinţe, aducând la capătul puterilor chiar un popor ca al nostru, obişnuit dintotdeauna să-i suporte. Cine n-a cunoscut în aceste ţinuturi mărginaşe începutul a ceea ce doar diavolul, în bătaie de joc, ar putea numi anotimpul frumos, n-a pus niciodată piciorul în anticamera Infernului. Gângăniile pe care le avem în ţară sunt un nimic în comparaţie cu norii imenşi, care întunecă vederea şi copleşesc Noua Thule, abătându-se asupra locuitorilor cu o înfiorătoare voracitate. Nu scutesc nici animalele, care devin ca turbate. Aceste atacuri ţin până la sfârşitul lunii august şi sunt urmate, mi se spune, de o înteţire a molimelor, care-i lovesc adesea pe la începutul iernii pe cei care până atunci fuseseră cruţaţi. Astfel, uşoara

alinare adusă de soare este prinsă între nenorocirea ţânţarilor şi cea a bolilor care urmează retragerii acestora. Einar şi cu mine am vorbit adeseori despre molimele apărute cu puţini ani în urmă, încetul cu încetul, deşi trecerea ţânţarilor prin aceste ţinuturi era cunoscută din vremuri străvechi. Am ajuns, aşadar, repede la concluzia, fără altă formă de judecată, că gângăniile erau vinovate de molime. Poporul din Gardar şi din fiorduri era dintotdeauna pradă bolilor care ţin de condiţia umană, înrăutăţite aici de frig. Noua Thule este regatul spinărilor încovoiate, al celor înţepeniţi, al genunchilor umflaţi, mult mai multe decât în patria-mamă, unde totuşi aceste nenorociri sunt atât de dese încât nimeni nu se mai plânge. Îl înfieram pe Dumnezeu, cu care aceşti oameni trăiseră atât de rău, şi gheaţa în mijlocul căreia trăiau cât de cât. Şi unul, şi celălalt iertaseră acest popor de supliciile leprei. Dar epidemiile de ciumă erau altceva. Faptul că publicanii erau în mare parte cruţaţi de aceste nenorociri îi făcea suspecţi, fără a-i putea însă acuza; i-am dat crezare lui Einar că nu căzuse în păcatul de a pune pe seama descântecelor şi farmecelor ceea ce venea de la natură şi că procedase astfel încât, în mijlocul certurilor cu publicanii, pofta de răzbunare să nu fi fost amplificată de această bănuială. Mi-a zis că împotriva lor nu lipseau motivele, nemaifiind necesar să găsească altele, nesigure. De aici mi-am dat seama că Einar, cu tot respectul faţă de autoritatea mea, păstra în privinţa lor duşmănia transmisă de concetăţenii lui. Imunitatea publicanilor la aceste molime ne făcea să ne îndoim că putem învinovăţi miasmele şi vaporii mlăştinoşi, de altminteri neînsemnaţi într-o ţară atât de friguroasă, deoarece aceste inconveniente erau îndurate de ambele rase. Cât despre ţânţari, deşi balanţa mi s-a părut egală între incertitudine şi presupunere, am ordonat ca măsură, la noroc, să fie afumate casele, iar părţile expuse ale corpului să fie unse cu grăsime de urs sau de focă. N-a folosit la nimic, fie că ţânţarii au luat în râs aceste măsuri, fie că locuitorii nu le-au respectat. Suferinţele n-au încetat, iar epidemiile de ciumă s-au înteţit. Atunci mi-am îndreptat atenţia către Jörgen Ulfsson Jorsalafari, Călătorul din Ierusalim, al cărui nume spunea multe – din pioşenie, nemulţumindu-se cu a vizita Mauritania pentru câştig, se dusese să viziteze şi Sfintele Locuri. Învăţase acolo volubilitatea şi manierele Orientului. Povestea aventuri atât de extraordinare, pe care doar un om care călătorise la fel de mult ca mine putea să le creadă. Cumpărase de acolo pentru a face comerţ fildeş de elefant, de nepreţuit dacă îl comparai cu cel

de focă sau de narval, şi piei de leu, mai potrivite decât cele de urs din Noua Thule pentru a împodobi suita cavalerilor şi a acoperi paturile negustorilor; îşi luase, spunea el, un alai de concubine delicioase cu obraji vineţii, care îl însoţeau peste tot şi a căror pricepere în cele amoroase, însoţită de o tăcută reţinere, îl ajuta să suporte căldurile nopţii. Ştiam din şederile mele prin Italia şi Spania că existau dincolo de mare oameni pe care culoarea neagră a pielii îi predispune atât la servituţi, cât şi la voluptăţi. Dacă m-aş fi îndoit de povestirile lui, mărturiile gentilomilor romani şi ale dlui Conte d'Ascoigne m-ar fi ajutat să le dau crezare. Dar mai ales lumina pe care a aruncat-o fără să vrea asupra masacrului din Vale m-a făcut să mă dumiresc. Mi-a spus că a adus din Orient o maimuţică, pe care o iubise ca pe un copil şi care îl urma pretutindeni. Nu-l lăsase inima să renunţe la ea când, întors în ţară, plecase în Islanda pentru a cumpăra lână şi a o revinde în mod fraudulos, trecând peste hotărârile Hansei, negustorilor de pe continent. Din Islanda, o furtună venită de la răsărit îl împinsese până în Noua Thule, unde vasul naufragiase în Einarsfjord. Acolo se salvase şi fusese luat de ţăranii de pe ţărm, la care a rămas şase luni. Maimuţica supravieţuise în mod miraculos accidentelor călătoriei şi asprimii climaterice. Când a venit clipa să se gândească la un mod de a se întoarce în patrie, Jörgen Ulfsson, care pierduse în naufragiu tot aurul, lâna şi pe tovarăşii săi, s-a găsit în imposibilitatea de a plăti ţăranilor preţul găzduirii. Copiii acestora, în loc de plată, au cerut, strigând, maimuţica, pe care o îndrăgiseră şi pe care Jörgen nu le-o putea refuza, deoarece animalul n-ar fi putut supravieţui navigării îndelungate pe gheaţă pentru a ajunge în Gardar.

Zvonurile au început să circule pe seama maimuţei, animal necunoscut de oamenii simpli, au înconjurat-o cu legende malefice, făcând din ea o fiară a Revelaţiei, punându-i în cârcă epidemiile de ciumă, care, într-adevăr, apăruseră în aceeaşi perioadă.

3

Căpitanul ridică ancora la sfârşitul lui iunie. Luase hotărârea, împreună cu Abatele şi cu Einar Sokkason, de a porni într-o expediţie spre miazănoapte pentru a căuta prezenţa altor aşezări şi pentru a vâna, în vederea completării proviziilor de iarnă. Expediţia luă însă o întorsătură urâtă. Căpitanul îndreptă Şarpele Scurt spre miazănoapte, urmând coasta apuseană a Noii Thule. Spera să se oprească în Aşezarea din Apus, pe care tradiţia o situa la douăsprezece leghe marine (patru sute de mile) la nord-vest de Gardar şi cu care avusese loc ultimul contact, tot conform tradiţiei, acum „trei generaţii", fără alte precizări. Mai la nord, ţinta lui era teritoriul de vânătoare, pe care legenda îl desemna vag sub numele de „Ţara fără Case", la două săptămâni pe mare de Gardar. Căpitanul socotise că era necesară în jur de o lună pentru dus-întors, la care adăuga cincisprezece zile de vânătoare şi cincisprezece zile de escală şi explorare a Aşezării de Apus şi a împrejurimilor, scurtând acest răstimp în caz de nevoie. Asta însemna întoarcerea la sfârşitul lui august. Căpitanul ceru lămuriri în legătură cu viteza cu care trebuia să se deplaseze pentru a se lua ca reper acele zile pe mare şi acele distanţe; deşi nu exista o experienţă directă, bătrânii păstrau în memorie, din povestirile strămoşilor lor, câteva elemente folositoare. Era vorba de zile de navigaţie în largul mării până unde, pe timp senin, vedeai coasta cu ochiul liber, fără ca gheţurile să te împiedice, cu vânt potrivnic o zi din două. Şarpele Scurt fiind capabil, ca toate corăbiile vremii după care se inspiraseră pentru construirea lui, să navigheze împotriva vântului, deşi era prevăzut cu o singură velă pătrată, să menţină direcţia şi să plutească fără vânt datorită voinicilor săi vâslaşi, Căpitanul socotea viteza medie, inducând factorul de neprevăzut, la vreo douăsprezece leghe pe oră (cam două noduri şi trei sferturi). O lună de zile, fără a pune la socoteală opririle, erau deci şaizeci de leghe marine (două mii de mile) dus-întors sau treizeci de leghe (o mie de mile) pentru a ajunge în Ţara fără Case. Urmarea a demonstrat că optimismul căpitanului a fost mult înşelat. În Aşezarea de Apus, unde Şarpele Scurt ajunsese fără greutate în termenul prevăzut, de o săptămână, Căpitanul şi tovarăşii săi nu găsiră decât un jalnic pustiu. În jurul ruinelor unei biserici mari, descoperiră ferme părăsite, cu acoperişurile de turbă prăbuşite şi pereţii dărâmaţi. Schelete de oi, vaci şi cai zăceau în grajduri. Oseminte omeneşti,

învelite încă în zdrenţe, stăteau mărturie că un sfârşit violent şi simultan împiedicase înhumarea. Marinarii scotociră casele şi acareturile, dar înţeleseră dintr-odată că totul se întâmplase de multă vreme şi că era cu neputinţă să găsească vreun suflet în viaţă. Nu găsiră nimic care să merite a fi îmbarcat. Străbătură zadarnic împrejurimile. Fermele cele mai îndepărtate, izolate în văi sau pe coline, erau toate în aceeaşi stare de paragină. Căpitanul, care avusese grijă să ia cu el hârtie şi cerneală, făcu un plan şi câteva schiţe, care să ţină loc de raport. Şarpele Scurt părăsi acele ţinuturi în 15 iulie şi se îndreptă spre nord-vest, navigând pe lângă coastă. Ajunse în Ţara fără Case şi întinsele sale teritorii doar după cincisprezece zile de navigaţie, împotriva unui vânt puternic din vest-nord-vest, cu averse, ploi, ninsori şi o proastă vizibilitate, care mărea pericolul ciocnirii de aisberguri. Rămaseră trei săptămâni să-şi umple putinile şi butoaiele cu vânat şi peşte, care fu destul de puţin, dar avură parte de îndeajuns soare pentru a usca peştele şi carnea. Urşii sosiţi pe banchiza în derivă erau rari; dar gâştele de un an, lipsite din cauza năpârlirii de penele mari din aripi şi incapabile să zboare înainte de plecarea spre locul de hibernare, erau un vânat bogat, uşor de prins şi de păstrat în propria grăsime. Oamenii de pe Şarpele Scurt făcură printre ele un adevărat masacru. Omorâră şi câteva foci şi morse, în ciuda dezgustului pe care îl stârnea carnea lor printre oamenii de pe continent. Căpitanul scruta lumina albă din larg, care, la câteva mile spre nord, trăda prezenţa tot mai apropiată a banchizei. Lentile de gheaţă se formau de-a lungul coastei, sudându-se pe timpul nopţii. Falezele înalte, înclinate deasupra mării, albite de dejecţii, erau părăsite de pinguini încetul cu încetul. Aceste semne anunţau sosirea iernii neînduplecate, care se lăsa prea devreme asupra Şarpelui Scurt şi a echipajului. Căpitanul grăbi pregătirile într-un mod pe care oamenii săi nu-l recunoşteau. Îi trimise să aducă bucăţile de carne puse la uscat pe dealuri. Zgâriară sarea din bălţile cu apă de mare situate pe braţele moarte ale fiordului pentru a săra peştele. Păsările fripte în propria grăsime pe focurile de turbă şi stuf fură înghesuite în butoaie. Oamenii, obsedaţi de perspectiva foamei, renunţară cu greu la vânătoare şi pescuit pentru a pregăti corabia să pornească în larg. Căpitanul trebui să-şi folosească toată autoritatea şi să le arate ameninţarea ce atârna deasupra lor, soarele coborând spre orizont. La plecare, sparseră gheaţa cu vâslele până la o jumătate de milă de mal. La ieşirea din fiord, Căpitanul observă banchiza care se apropia încet de ei dinspre îndepărtările orizontului nordic.

Aceasta le lăsă timp de trei zile un canal liber de vreo zece mile. Parcurseră spre sud cam două sute de mile cu vânt în pânze, păcălind

aisbergurile. Căpitanul, la care adevărul ţinea loc de politică, nu le ascunse oamenilor săi că, în pofida unei navigări favorabile, o distanţă de patru ori mai mare îi despărţea de punctul de plecare. Frigul se înteţi, banchiza se formă în spatele lor, iar apoi de jur-împrejur. Acest răgaz fu de scurtă durată. Fiecare noapte le aducea un ger fioros. Având experienţa călătoriei care îi adusese din Kirkesund, reuşeau să se descurce cât de cât, cu ajutorul lămpilor cu grăsime de focă, aprinse la adăpostul velelor ce acopereau puntea, care formau deja un acoperiş de gheaţă. Omul de veghe trebuia schimbat la două ore, altfel ar fi murit de frig. Şarpele Scurt a fost prins în gheţuri în ziua de Sfânta Ingrid (2 septembrie), după ce parcursese patru sute de mile distanţă faţă de Ţara fără Case. Se aflau la şase sute de mile de ţinta finală, cam la 72° latitudine nordică.

La căderea serii, cei doi oameni pălăvrăgeau pe gheaţă.

— Unde a fost văzut marele umiak?

— Eram la vânătoare de foci la gaura din banchiză, spuse cel mai tânăr.

— Unde a fost văzut marele umiak?

Niciodată nu se dădea un răspuns direct, de teamă că vor lăsa impresia de lăudăroşenie şi că vor supăra Spiritele.

— Am aşteptat aproape o zi întreagă până am ucis o focă, spuse cel mai tânăr.

— Umiak, umiak!

Şi, din nou:

— Umiak! Umiak!

Întrebarea se transforma într-un refren, apoi, curând, în subiectul unei întreceri verbale.

— Umiak! Umiak! rahatule tânăr, strigă cel mai vârstnic. O să spunem unde l-am văzut pe umiak?

— Umiak! Umiak! rahatule bătrân, strigă tânărul vânător, mai mare.

Nu era vorba despre corabia tradiţională a femeilor, care n-ar fi putut să se afle acolo, pierdută pe banchiză. Marele umiak era altceva, pe care tânărul vânător îl amintea fără a-l descrie, pentru a-i întărâta pe bătrâni. Câinii mârâiau şi lătrau în somn, cu botul sub coadă.

— Lăsăm în seama celor mai în vârstă grija de a ghici.

Schimburile de vorbe de ocară – rahat bătrân, rahat tânăr – continuară până târziu în noapte. Tânărul vânător cedă în cele din urmă arătând cu

degetul într-o direcţie, pe care o vor ţine călăuzindu-se după încreţiturile zăpezii pe gheaţă, perpendiculare sub vântul puternic. Marele umiak se afla la o jumătate de noapte de mers pe jos. Această înştiinţare pricinui strigăte de bucurie şi agitaţie. Oamenii descărcară săniile şi ascunseră carcasele de focă sub blocurile de gheaţă. Începură să descâlcească hamurile câinilor. Cu mâinile goale şi cu dinţii, în frigul acela, era o muncă grea. La lumina lunii, săniile se urniră încet în relieful haotic al banchizei. Oamenii mergeau repede, cu paşi mici, pocnind din bici. Se opriră pentru a se sfătui, atunci când tânărul vânător spuse că se apropiau de locul unde marele umiak le-ar fi putut auzi zgomotul. Oamenii mestecară în tăcere slănină de focă îngheţată. Unii se uşurară pe gheaţă, ţinând câinii la distanţă de un bici, de teamă ca aceştia să nu se intereseze cu prea multă lăcomie de mirosul puternic dintre picioarele lor. În căldura colibelor de iarnă, la lumina lămpilor cu ulei, râdeau de multe ori de nefericiţii care, uitând a se feri, fuseseră mutilaţi de câini, devenind bătaia de joc a femeilor. Întrecerile verbale în care îşi găseau distracţia principală aminteau în acest caz de limba câinelui care, după satira ascuţită a cântecelor schimbate de adversari, înlocuia sexul mutilaţilor. „Limbă! Limbă! Tu lingi, în loc să pătrunzi”, spunea unul. Şi celălalt: „Dinţi de câine! Dinţi de câine! Pântecele femeii tale muşcă în loc să te primească!” Femeile râdeau, descoperindu-şi maxilarele tocite de mestecatul pieilor.

Dar acum bărbaţii nu râdeau, iar cuvântul era ţintit spre faptă. Îşi împărţeau rolurile, ca la vânătoarea de urşi. Cel mai bătrân va păzi câinii care aveau pentru biciul lui un respect garantat de cicatricile lăsase pe bot, urechi şi coadă. El îi va împiedica să devoreze pielea hamurilor şi alimentele. „Rahat tânăr” le va arăta calea, pe care o va recunoaşte la lumina lunii şi după încreţiturile zăpezii, iar apoi după urmele de paşi. Şi-au împărţit harpoanele şi arcurile înainte de a aluneca în noapte.

Când se trezi Căpitanul, ochii săi abia întredeschişi văzură sub carcasa răsturnată a Şarpelui Scurt o lumină anormală. Razele soarelui, atingând orizontul, pătrundeau în adăpost între bordura vasului şi gheaţa banchizei pe care vasul fusese răsturnat, chila fiind în aer. Călit de experienţa de anul trecut, echipajul avusese grijă să astupe această întredeschidere cu butoaie, pachete, lăzi cu alimente şi blocuri de gheaţă, care acopereau la exterior

bucăţile de pânză groasă, aşezate ca o fustă şi legate în jurul carcasei cu funii înnodate, trecute prin găuri care străpungeau gheaţa. Or, atât alimentele, cât şi bordura vasului nu mai erau susţinute decât de blocurile de gheaţă.

Căpitanul nu pierdu timpul să-şi numere oamenii şi se strecură afară. Trei cadavre mutilate zăceau în bălţi de sânge îngheţat. Braţe, picioare şi capete fuseseră tăiate, aparent cu lovituri de satâr. Căpitanul îi trezi pe supravieţuitori, cincisprezece oameni, şi, după ce mistuiră în tăcere oroarea întâmplării, se sfătuiră asupra a ceea ce era de făcut. Patru oameni, printre care şi Căpitanul, vor pleca în căutare de vânat. Vor lua arme pentru a vâna şi piei pentru a ridica un cort. Ceilalţi doisprezece, printre care şi cârmaciul, vor rămâne la adăpost în corabia răsturnată, aşteptând întoarcerea tovarăşilor plecaţi. Căpitanul respinse cu un gest problema hranei pentru aceşti oameni care, bizuindu-se doar pe noroc şi fără a se îndepărta, nu vor găsi vânat. Temându-se că vor fi prea încărcaţi sau neliniştiţi de mişcările celor care dormeau, atacatorii lăsaseră un butoi cu grăsime de focă cu care vor alimenta lămpile, ca să nu moară de frig.

Căpitanul îi întrebă în legătură cu direcţia pe care aveau s-o aleagă. Ulf Jonsson aminti ce îi învăţase tradiţia. Trasă o cruce pe gheaţă şi propuse să se tragă la sorţi prin numărătoare (Sfinte Paul! Sfinte Olaf! Sfinte Jean!) acel braţ al crucii care le va arăta unde se găseşte vânatul. Aşa se proceda pe valea natală când plecau iarna la vânătoare de iepuri. Ceilalţi aprobară. Căpitanul explică liniştit că o numărătoare nu putea înlocui raţionamentul.

— Dar am desenat o cruce. Dumnezeu va hotărî.

— Domnul nu se interesează de locul unde vom vâna noi, spuse Căpitanul. Ne lasă pe noi să alegem.

— Dar crezi că este interesat de viaţa sau de moartea noastră? întrebă Ulf.

— Fireşte, zise Căpitanul.

— Ei bine, dacă ne înşelăm, suntem nişte oameni morţi. Aşadar, Dumnezeu ne va indica încotro să mergem.

Marinarii erau de acord. Căpitanul, om mai degrabă al faptelor decât al credinţei, era pentru raţionament. Spre miazăzi fugeau animalele la apropierea iernii. Spre miazăzi vor întâlni gheţuri mai subţiri, bune pentru vânătoarea focilor la copcă. Spre miazăzi se îndreptau şi urmele jefuitorilor. Dacă era o nesocotinţă să-i caute pentru a se răzbuna, puteau să-i

urmărească de la distanţă, deoarece în acea direcţie vor ridica corturile pentru a vâna. Vor merge aşadar spre miazăzi. Oamenii aprobară, după ce se sfătuiră din priviri. Atunci Căpitanul îl chemă pe Dumnezeu în ajutor, în ciuda nepăsării pe care zicea că o nutreşte acesta în privinţa direcţiei de urmat. Fireşte că Dumnezeu dorea supravieţuirea credincioşilor pierduţi pe banchiză şi ameninţaţi de păgâni mai feroci decât fiarele sălbatice. Păgânii le furaseră toată hrana adunată cu atâta trudă. Dar lăsaseră în urmă şi trei trupuri mutilate. Căpitanul vedea în aceasta un gest al Providenţei. Făcu pentru echipaj următoarea socoteală. Doisprezece oameni, printre care şi cârmaciul, vor rămâne la adăpostul carcasei răsturnate, în timp ce alţi patru vor merge la vânătoare. Aceştia patru, care trebuia să fie bine hrăniţi cât timp nu vor fi găsit vânat, vor lua resturile uneia dintre victime, frigul menţinându-le în bună stare, şi le vor trage pe un fel de sănii din piei îngheţate. Vor lăsa deci pe loc două cadavre, a căror greutate era în jur de două sute cincizeci de livre. Pentru doisprezece oameni adăpostiţi şi fata ocupaţie, cărora lampa cu ulei le va da puţină căldură, iată că va fi o livră de persoană pe zi, pentru mai mult de două săptămâni de supravieţuire, scăzând ca pierderi o cincime, pe care foamea, dacă dura, i-ar fi făcut s-o consume cu de-a sila. Fără a spune nimic, Căpitanul se gândi că era puţin probabil ca toţi să supravieţuiască atâta timp. Moartea, lovindu-i pe câţiva, va creşte raţiile celorlalţi: dacă era nevoie, aceştia vor mânca morţii. Căpitanul spuse toate acestea cu mult calm. Un singur om se puse pe plâns, iar Ulf Jonsson se întoarse să vomite. Amândoi au fost muştruluiţi de tovarăşii lor, care le reproşară că uitaseră că şi Hristos îşi dăruise trupul drept sacrificiu; şi, mai mult, o făcuse viu şi cu sângele cald. Cârmaciul, care rămânea şeful micii trupe, hotărî că vor mânca totul îngheţat, deoarece înţelesese că, în lipsa preparării şi savorii, dezgustul va fi mai mic. La aceste vorbe, Căpitanul se gândi că acest cârmaci era demn de a fi şef şi că i se putea încredinţa răspunderea echipajului.

Căpitanul şi cei trei tovarăşi ai săi se îndepărtară către sud. Ulf Jonsson se dovedi curând o alegere proastă pentru această expediţie a ultimei şanse. Se plângea tot timpul şi rămânea în urmă. Căpitanul se miră, deoarece, fără a fi un marinar nemaipomenit, Ulf îşi făcea bine treaba la bord, unde forţa sa la vâsle era apreciată de tovarăşii săi. Chiar pe această forţă se bazase alegerea Căpitanului: dar fibra morală lipsea, după cum aveau să demonstreze cele ce urmează. Merseră trei zile fără a mânca. Căpitanul

socoti că străbătuseră o distanţă mai mică de douăzeci de mile, dar nu zise nimic, pentru a nu-i face să-şi piardă speranţa. Era atent să meargă înaintea lor, drept exemplu, de ruşine sau de teamă. Nu se întorcea niciodată şi nu-i aştepta decât la căderea nopţii, astfel ca ceilalţi înţeleseră că dacă nu-l urmau, îşi vor pierde, odată cu şeful, direcţia şi viaţa. Înaintarea pe banchiză era o tortură. Blocuri de gheaţă, crevase, troiene şi munţi de gheţuri făceau din fiecare pas o sarcină istovitoare, copleşitoare din perspectiva repetiţiei nedefinite. Cum mergeau spre sud, soarele, reflectat de gheaţă într-o sclipire nemiloasă, le ardea pielea îngheţată a feţei, care curând se transformă într-o plagă, din care atârnau fâşii însângerate. Nu se unseră cu grăsime de focă, pe care o păstrau pentru a se încălzi noaptea sub pieile din care făceau un cort rudimentar. La toate acele rele se adăuga orbirea pricinuită de zăpezi. Partea interioară a pleoapelor îi mânca înfiorător, iar lumina soarelui le pătrundea în ochi precum acele înroşite în foc. Căpitanul le dădu exemplu mergând cu capul în jos, fără a privi orizontul, şi înnodând în jurul capului o bentiţă din ţesătură smulsă din tunică şi găurită în două locuri. Astfel lumina era mai puţin crudă, dar pleoapele rămâneau umflate şi dureroase; curând apăru şi puroiul.

În dimineaţa celei de-a patra zile, când mersul li se încetinise tot mai mult, foamea îi sili să mănânce carne omenească. Smulseră fâşii îngheţate cu vârfurile săgeţilor, atenţi să nu atingă măruntaiele, pentru care nutreau cea mai mare scârbă. Aceste reţineri urmau să dispară odată cu înteţirea foamei, în afară de Ulf Jonsson, care refuza cu încăpăţânare să se hrănească şi care doar la vederea cărnii de om avea greţuri cumplite. Se culcă pe gheaţă şi spuse răspicat că, şi de-şi va pierde sufletul, el nu va merge mai departe. Tovarăşii săi, neputând să-l convingă să se scoale, îl chemară pe Căpitan în ajutor. Acesta făcu cale întoarsă, se opri lângă Ulf Jonsson şi, apucându-l de mijloc, îi jură că nu aveau mai mult de două zile de mers până a ajunge la apă şi a da de foci. Ulf îl rugă: nu se putea să sape o copcă în gheaţă şi să pescuiască? Primea peşte crud, cu condiţia de a-l lăsa să îngheţe. Căpitanul îi zise că gheaţa era prea groasă şi că aveau să moară trudind înainte de a putea străpunge banchiza dintr-o parte în alta, asta presupunând chiar că, printr-un noroc improbabil, s-ar afla deasupra vreunui banc de peşti. Ulf Jonsson se chirci pe gheaţă şi începu să sape cu mâinile goale, plângând. Curând mâinile i se transformară în cioturi

sângerânde. Căpitanul îl ameninţă atunci că îl omoară pe loc, mai degrabă decât să-l lase să le pună beţe în roate şi să-i demoralizeze.

— Şi îţi vom înfuleca cadavrul, dacă foamea ne va sili.

Ulf găsi în această ameninţare forţa de a continua până la căderea nopţii. Dar, neputând închide un ochi, tulbură şi somnul tovarăşilor săi, gemând neîntrerupt. Curând, dispreţul şi ura înlocuiră la aceşti oameni duri bunăvoinţa pe care o simţiseră la început pentru Ulf Jonsson, iar Căpitanul, care dormea iepureşte, se întinse lângă el pentru a-l apăra. Întrucât, chiar dacă era gata să-l sacrifice pe Ulf pentru a-i salva pe ceilalţi, nu dorea ca o crimă să le tulbure expediţia. În ciuda lămpii cu grăsime de focă, cortul improvizat lăsa să pătrundă un frig intens şi niciunul nu avea altceva pentru a se înveli decât propriile veşminte. Dimineaţa se sculară sleiţi de frisoane. Sudoarea îngheţată îi acoperea ca o carapace. Starea şi purtarea lui Ulf se înrăutăţiră. Mergea aşa de încet, oprindu-se atât de des, încât în mai puţin de o oră tovarăşii lui se găseau cu o jumătate de milă înaintea lui. Se aşeza atunci pe o ridicătură şi îi ruga să se întoarcă să-l ia. Alteori se întindea pe una dintre pieile îngheţate pe care le foloseau ca sănii de încărcătură, cerându-le să-l tragă. Ceilalţi îl goniră de pe sanie, lovindu-l cu picioarele, de l-ar fi omorât, dacă n-ar fi intervenit Căpitanul. Uciseră o pasăre, rămasă în urmă la migraţie, pe care o pândeau de câteva ore, în timp ce se rotea în jurul lor în căutare de hrană. Căpitanul, care rămăsese lângă ei pentru a nu se produce vreo gâlceavă de la împărţirea modestei prăzi, îi dădu întâietate lui Ulf Jonsson, în ciuda împotrivirii celorlalţi doi. Ulf încercă să bea sângele, dar îl vomită. Spuse că nu va putea mânca decât ficatul. Căpitanul smulse ficatul şi-l întinse lui Ulf, care îl puse în gură, păstrându-l câteva clipe fără a reuşi să-l mestece, şi-l scuipă vomitând. Unul dintre cei doi îl înhăţă cu lăcomie şi-l înfulecă. De-abia atunci Căpitanul se hotărî să-l sacrifice pe Ulf pentru izbânda expediţiei. Ulf se culcase pe gheaţă, lăsându-şi tovarăşii să se îndepărteze şi chemându-i apoi cu urlete, când încă mai puteau să-l audă. Căpitanul se întoarse, îngenunche lângă Ulf şi-l întrebă dacă era adevărat că nu va merge mai departe cu niciun chip. La răspunsul afirmativ, Căpitanul îl lovi cu un bloc de gheaţă şi-i împlântă cuţitul în inimă. Apoi îngână rugăciunea celor pieriţi pe mare şi continuară marşul spre miazăzi.

Se apropia noaptea. Căpitanul, singur, la două mile în faţa oamenilor săi, ajunse la gheaţa proaspătă, care se rupse sub el. Se întoarse spre mal

înotând, spărgând stratul subţire de gheaţă până ajunse la unul destul de gros şi solid pentru a-i suporta greutatea. Crezu că va muri de oboseală încercând să urce pe banchiză. Cârpele care îi ţinuseră loc de mănuşi îngheţară pe loc, împiedicându-l să se agaţe de asperităţile banchizei. Pentru a se căţăra, sparse cu multă trudă gheaţa de pe cârpe, izbindu-le de suprafaţa banchizei, dar simţea cum forţele i se risipesc în apă, iar degetele îi erau deja prea ţepene pentru a se ţine de fisurile ivite la îndemână. Reuşi totuşi să apuce cuţitul – acelaşi cu care îl ucisese pe Ulf. Îl înfipse în gheaţă, la nivelul capului său. Ţinând mânerul între palme şi ajutându-se cu mişcări puternice de picioare, reuşi să se urce pe burtă. Îşi dădu seama, cu groază că se găsea pe o insuliţă de gheaţă, pe care un canal care se tot lărgea o despărţea de banchiză, de tovarăşii săi şi de adăpostul pe care trebuiau să-l înalţe pentru noapte şi care, cu lampa sa cu grăsime, era singura nădejde de supravieţuire. Insuliţa, împinsă de curent, se îndepărta spre sud; canalul se făcu un mic braţ de mare şi, în ciuda beznei, Căpitanul putea măsura înaintarea sa la trecerea pe lângă aisbergurile pe care le depăşea. Dădu ocol refugiului său, a cărui suprafaţă nu întrecea câteva sute de picioare pătrate, astfel încât, apropiindu-se de margine, se apleca spre mare sub greutatea lui. Aşa că nu putea nici măcar, într-un efort minim la care se gândise, să-şi folosească arcul ca vâslă pentru a putea da o direcţie insulei plutitoare. Foamea şi frigul îl făcură curând să uite de teamă. Auzi zgomotul făcut de o focă, dar renunţă s-o ochească în întuneric, temându-se că va pierde una dintre puţinele săgeţi pe care le avea în bandulieră, în minuscula tolbă. Şi, chiar dacă ar fi ţintit-o din prima lovitură, cum ar fi căţărat-o pe gheaţă? Nu-i rămânea decât să-şi aştepte moartea, aşezat în centrul insuliţei, care se tocea la fiecare lovitură de bucăţile de gheaţă plutitoare. Undeva, în urma lui, tovarăşii săi vor aştepta apa fără gheţuri pentru a putea pescui şi vâna. După adunarea proviziilor, vor avea ei oare forţă pentru a se întoarce la adăpostul în care îi aştepta restul echipajului? Căpitanul îşi analiza soarta cu o detaşare tulburată doar de neliniştea pe care o simţea pentru oamenii săi. Chinuit de gânduri, simţi cum se înmoaie vântul. Începu să cadă zăpada. Căpitanul îşi construi un adăpost din blocuri de gheaţă, se culcă şi adormi. Se trezi sub lumina albăstruie a zilei, filtrată prin blocurile de gheaţă care fuseseră sudate de zăpada îngheţată şi Căpitanul se văzu blocat într-un sarcofag strâmt. Încercă la început să iasă cu lovituri de picioare, dar picioarele lui n-aveau niciun pic de forţă. Observă că nu putea simţi nimic

şi înţelese că degeraseră. Milimetru cu milimetru, reuşi să apuce preţiosul cuţit, atârnat în partea dreaptă cu o curea de piele. Acest efort, care dură o oră, făcu să se topească sudoarea îngheţată care îl învelea sub veşminte ca o cochilie. Ţinând cuţitul cu mâna dreaptă, săpă în gheaţa amestecată cu zăpadă îngheţată în jurul braţului stâng, pe care reuşi să şi-l elibereze. Astfel izbuti să ia cuţitul în mâna stângă şi încercă fără să reuşească să sape în peretele din spatele capului. Braţul său stâng fiind lipsit de forţă, se gândi să-l folosească pe cel drept, mai puternic. Apucă cuţitul cu mâna stângă, folosindu-l pentru a-şi elibera braţul drept, la fel cum făcuse cu stânga. Era ud de sudoare, dar acum foamea îi zădărnicea eforturile. Înţelese din lumina care ajungea până la el că aproape întreaga zi trecuse, când începu să atace peretele din spatele capului ţinând cuţitul cu mâna dreaptă. Trebuia să evacueze înspre celălalt capăt al adăpostului, înspre picioare, aşchiile de gheaţă smulse de cuţit, deoarece, în caz contrar, acestea l-ar fi sufocat şi orbit.

De-abia înaintea nopţii următoare zări cerul deasupra capului, ridicând privirea mai-mai să-şi dea ochii peste cap. Dar lupta pentru a-şi elibera umerii şi a se smulge din acest mormânt de gheaţă dură toată noaptea şi doar spre dimineaţă, târziu, făcu primii paşi, împleticiţi, pe zăpadă. Avu parte de o surpriză fericită: prin voia vântului şi a curenţilor, insuliţa lui de gheaţă ajunsese din nou la banchiză, lipindu-se de aceasta! Nu mâncase de două zile. Începu să se îndrepte spre nord, pentru a-i ajunge pe tovarăşii săi. Căţărându-se cu mare trudă când pe un neveu, când pe un bloc de gheaţă, scruta orizontul de jur-împrejur, cu teama de nu a trece pe lângă ei fără să-i vadă, dat fiind faptul că nu ştia ce traseu urmaseră nici insuliţa de gheaţă spre nord, nici banchiza. Picioarele sale, amorţite din cauza degerării, nu-l făceau să sufere, dar absenţa senzaţiilor îi făcea mersul nesigur. Îşi pierdu cunoştinţa după o cădere şi se trezi sub cortul improvizat pe care, pentru a-l adăposti, îl ridicaseră tovarăşii lui supravieţuitori, care îl găsiseră din întâmplare. Înfulecă fâşiile de carne omenească cu poftă, dar, amintindu-şi de pericolele îndestulării după o foame îndelungată, izbuti să se abţină. Cel mai greu lucru abia urma. Unul dintre picioarele degerate ale Căpitanului se cangrenase. Devenit enorm, cât un cap de om, mirosea îngrozitor. Din grija de a nu se îngreuna prea tare, nu luaseră cu ei satârul. Căpitanul dădu ordin unuia dintre oameni, cel mai uşor, să aşeze cuţitul transversal la baza degetelor şi să blocheze pe pământ capătul lamei, apăsând cu toată puterea.

Ordonă celuilalt să sară pe mâner cu picioarele împreunate. Degetele secţionate ţâşniră. Căpitanul, căruia îi dăduseră să strângă între dinţi fâşii de piele de animal, gemu uşor fără a se ruga lui Dumnezeu.

Această metodă, spuse el, era mai puţin crudă decât cea folosită de publicani în Aşezarea din Noua Thule, prin care putreziciunea cărnii era devorată de şobolani închişi într-o cuşcă de stuf, aşezată în jurul membrului bolnav.

4

În timp ce aşteptam întoarcerea Căpitanului cu disperare înfrânată de limitele credinţei, am dat, în numele Eminenţei Voastre, ordine menite a reforma moravurile, corupte de mizerie şi de comerţul publicanilor.

În primul rând, m-am aplecat cu atenţie asupra sărăciei veşmintelor sau, mai bine zis, a zdrenţelor lor, deoarece cei mai puţin nenorocoşi dintre ei erau acoperiţi doar de cârpe. Lâna lipsea din cauza împuţinării turmelor; cele câteva oi, pe care meşteşugul păstorilor înţepeniţi de frig le mai făcea să reziste, dădeau rărituri de lână; iar meşteşugul ţesătorilor se pierduse în folosul femeilor publicane obişnuite să argăsească cu saliva lor pielea animalelor marine. Cerul şi razele Graţiei, fără îndoială primite de la Eminenţa Voastră chiar înainte de a mă trimite aici pentru a le transporta, voiseră ca acele blănuri păgâne să fie ţinute pentru nelegiuirile din care ieşiseră; bunii noştri creştini ar fi preferat să piară de frig în lâna, devenită rară, moştenită de la Mielul Salvator decât să-şi ofere trupurile descărnate contactului puturos cu aceste jupuituri prost curăţate de o slănină râncedă. În cele din urmă, publicanilor înşişi le venea greu să pescuiască acele animale apocaliptice pe ţărmurile pe care le părăsiseră. Am găsit că şi mai potrivnic legii divine şi bunului-simţ era obiceiul nefast al glugilor lungi, localnicii risipind în găteli şi orgolii deşarte o lână care ar fi servit în mod mai pios şi mai folositor la a se apăra de frig şi de vânt. Este un lucru foarte curios această nevoie absurdă, zadarnică de podoabe, când lipsesc tocmai cele necesare traiului. Eminenţa Voastră va vedea în această pasiune lucrătura Celui Viclean. Seducţia lui face să se dea uitării primele nevoi, cum ar fi cea a mântuirii, în folosul viciilor celor mai uşuratice, ca acela al veşmântului şi al împodobirilor corporale. Nu-i vedem oare pe sălbaticii din Orient, chiar pe negrii din Africa, siliţi a mânca lăcuste, găurindu-şi în schimb buzele cu aşchii de coral şi plantându-şi perle în dinţi? Sau femei, cu sânii atârnând ca un burduf gol şi neputincioşi în a le hrăni copilul, alungindu-şi gâtul printr-o îngrămădire de coliere de aramă? Voi, nefericiţilor, uitaţi că podoabele, deşertăciunea, risipa trebuie, pentru a nu-l

huli pe Dumnezeu, să fie doar apanajul celui bogat! Deoarece somptuozitatea gătelii sale nu-l lipseşte de cele trebuincioase; el ştie să-şi distribuie venitul în proporţii care să-i acopere toate nevoile. Are dreptul să se gătească doar cel a cărui masă este ticsită. Dar nu este şi cazul amărâtelor mele mioare. Acest obicei, venit de la strămoşii noştri şi pierdut, cu excepţia câtorva văi din Islanda, în vremurile în care Sfântul Révérien a încetat să-i mai servească pe Prinţii de Gonzague, a fost mai întâi de a lungi gluga până la ceafă pentru a încăpea părul, mai ales al femeilor de sorginte nobilă. Dar lucrul acesta a trecut şi la ţărăncile simple, şi de la ele la soţi şi fii, astfel încât nu mai vedeai lucrător al câmpului a cărui glugă să nu fie mai lungă de un picior şi jumătate. Dar normanzii noştri din Thule au întrecut orice limită, pe măsură ce au sărăcit; şi, în ziua în care scriu aceste cuvinte, copiii poartă sub coc lână lungă de trei picioare[10], bărbaţii şi femeile de patru, care le împiedică mişcările şi biciuiesc aerul sau apa când dau din cap. Ţi se face milă să le vezi ochii din care se scurge puroiul şi obrajii scofâlciţi sub aceste tichii enorme, ca şi cum aceşti nefericiţi ar căuta astfel să-şi compenseze chinurile. Am interzis aşadar, pentru lauda lui Dumnezeu, să se mai poarte glugi alungite pe spate de mai mult de şase degete. Am dat poruncă să se taie orice depăşeşte această lungime. Am înfiinţat în catedrală un atelier pentru tinerele fete, sub conducerea înţeleaptă a unei virgine vârstnice, după cum spune chiar ea, pentru a destrăma lâna veche, a ţese şi a coase halate şi pelerine. Fetele au învăţat repede meşteşugul bunicilor lor şi au făcut lucruri frumoase pe care le-am dat celor mai nevoiaşi, deşi unii ar fi vrut să facă comerţ cu ele. Dar, la urma-urmelor, cu ce ar fi putut să le plătească? Cu nişte oi a căror lână rărită n-ar fi fost de-ajuns pentru asemenea lucrări şi din care nu mai rămăsese decât pielea de pe os? Cu câteva monezi de aur dobândite în urma comerţului cu patria, pe care nimeni nu le mai voia de la încetarea acelui comerţ?

Cei mai orgolioşi au vociferat împotriva ordinelor mele de cumpătare; alţii au încercat să se sustragă, ascunzând în păr manşoanele interzise. Am pus să fie biciuiţi şi unii, şi ceilalţi.

În al doilea rând, am pus suflet în a-i apăra pe copii de cruzimea părinţilor, urmare obişnuită a celei mai josnice sărăcii. Pentru aceasta am

avut ajutorul religiei: învăţăturile Eminenţei Voastre m-au îndrumat în a pune capăt acestei sălbăticii, alimentată, dacă îndrăznesc să spun aşa, de mizerie, sacrificându-l pe fiu pentru supravieţuirea tatălui, salvând-o pe mamă prin exterminarea fiicei: ce viitor puteau să aibă lecţiile Eminenţei Voastre şi ale Evangheliei dacă cel mai tânăr moare înaintea celui mai bătrân, dacă fetele sunt menite să piară înainte de a fi luat, în opera sacră a concepţiei, locul mamelor lor, răsturnând în acest fel ordinea voită de Dumnezeu? Bună treabă dacă Sfinţii Evanghelişti, şi teologii, şi doctorii, care au dat lămuriri atât de înţelepte, ar vorbi în pustiu! Am interzis aşadar primejduirea copiilor, obicei atât de des întâlnit în casele mizere, imitat de la publicani, în modul cel mai barbar. În timp ce la noi copilul abandonat mai are o şansă să supravieţuiască datorită lui Dumnezeu, fie că este dat în secret unei călugăriţe, fie lăsat la adăpostul unui portic sau aşezat într-un coş căptuşit cu tărâţe şi muşchi uscat, bieţii mei enoriaşi au luat de la publicani obiceiul de a lăsa copilul gol pe gheaţă sau chiar sub pietre, a căror îngrămădire face din acest fals adăpost o unealtă a morţii şi a mormântului. Astfel există siguranţa că un ajutor neaşteptat nu va sosi să pună în sarcina poporului pe acela de care au vrut să scape pentru a nu trebui să-l hrănească. Unii se prefac că au bunăvoinţă, lăsând o bucată de slănină de focă în gura copilului, pentru a-l face să creadă pe cel care l-ar dezgropa că părinţii lui nu i-au vrut moartea. Am hotărât, dimpotrivă, că nevoia împinsă până la ultima limită trebuie să-i facă pe părinţi să moară de foame pentru copiii lor, dându-le lor amărâta hrană, prin propria inaniţie. Am ajuns până acolo încât am aprobat ca tinerii, dacă ajungeau la limita supravieţuirii, să-şi constrângă părinţii şi bunicii, în cazul în care vârsta i-ar fi făcut întru totul nefolositori, la un exil definitiv în gheţurile din Ţările de Sus, de unde nimeni nu s-a mai întors vreodată. Aceste hotărâri nu le-am luat fără mustrări de conştiinţă, gândindu-mă că încalc cea mai solemnă dintre poruncile voastre. Adică să încurajez într-un anume fel paricidul, chiar şi din cauza celei mai mortale nevoi, iată ceea ce nu se potrivea deloc cu respectul datorat împătritei paternităţi din care m-am format: aceea a tatălui meu carnal, banal instrument de paternitate; aceea a Dumnezeului nostru, Tatăl tuturor; cea a Eminenţei Voastre, fără care n-aş fi fost nimic; şi, în sfârşit, cea a Prea Sfântului Părinte, datorită căruia sunt puţin din ceea ce sunteţi. O rog pe Eminenţa Voastră să mă creadă că mă limitam doar la a reproduce sacrificiul Tatălui suprem pentru copiii săi, care a mers până la a

oferi drept hrană propria sa carne. Foamea are înţelepciunea ei, iar frigul, propria milă. Cel Viclean a vrut şi Cel Veşnic a îngăduit să merg să găsesc şi pe una, şi pe cealaltă printre publicani. La aceştia, într-adevăr, de-ndată ce infirmitatea vârstei îi face incapabili să mai vâneze şi să pescuiască, nemaiputând să arunce harponul, nici să tragă de rame, bătrânii sunt poftiţi să părăsească locuinţa şi să meargă în pustiul de gheaţă din Ţările de Sus, cu fermitatea de neînduplecat pe care o inspiră în acelaşi timp neputinţa lor şi vocea sângelui. Aceşti bătuţi de soartă pleacă fără să spună un cuvânt, fără a-şi lua rămas-bun, fără părere de rău, pentru a deveni prada lupilor, cărora se dau de bunăvoie, sau a frigului, căruia îi cer somnul veşnic. Astfel, un obicei păgân a devenit o salvare pentru creştinii mei. A trebuit chiar să le domolesc zelul, deoarece am surprins printre cei mai înfometaţi pe unii care-şi goneau părinţii cu pietre, după ce le-au crăpat ochii pentru ca aceştia să nu mai găsească drumul înapoi. Îi rog pe Dumnezeu şi pe Eminenţa Voastră ca această barbarie, urmare a depăşirii ordinelor mele, să nu cadă pe capul poporului din Noua Thule.

În al treilea rând, am stârpit în Aşezare oribilul simulacru al spânzurării la care se dedau copiii în joacă, în mod obişnuit. Fie ca Eminenţa Voastră să mă înţeleagă: nu era vorba, pentru aceşti micuţi nefericiţi, de a se juca pedepsindu-i prin spânzurare pe asasini, hoţi şi sodomiţi, pe care în închipuirea lor i-ar fi vânat, înainte de a-i da pe mâinile unui călău imaginar. Chiar dacă acest joc ar fi fost cu totul nevinovat, cu ceva folos pentru mântuirea sufletului, învăţându-i că o crimă atrage după sine pedeapsa, şi chiar dacă jocul s-ar fi terminat întâmplător sau în nebunia unui amuzament crud printr-o moarte adevărată. Copiii din Gardar se dedau unei deprinderi de o altă perversitate. Am înţeles din confesiunile lor şi din cuvintele încurcate ale lui Einar Sokkason că se spânzurau ei înşişi sau îi puneau pe tovarăşii lor să-i spânzure, pentru a simţi, prin dispariţia treptată a gândirii, vertijul apropierii morţii, care, zic ei, este provocatoare de extaz. Mulţi dintre ei, necrezând în veşnicie sau neavând aceasta noţiune, nu sunt deloc fermecaţi de anticamera Raiului, ci de urcarea progresivă a umorilor spre cap, care provoacă o ameţeală asemănătoare cu efectul unei beri prea tari sau cu efectul acelor frunze ameţitoare, înţepătoare şi bune de mestecat, despre care au scris unii cruciaţi din Orient.

Două cauze m-au făcut să condamn această deprindere nelegiuită: pentru primejdia, mai întâi, care ameninţa viaţa copiilor, prin dorinţa nesăbuită de a prelungi spânzurarea sau prin nebăgarea de seamă a tovarăşului de joacă, însărcinat a pune capăt jocului dezlegându-l pe spânzurat, dar mai ales pentru falsa dorinţă de a ajunge fără a muri în paradisul trupurilor, cerând ameţelii să înlocuiască virtutea şi nebuniei de o clipă să înlocuiască lucrările unei vieţi întregi. Să pedepsesc o nelegiuire atât de ciudată n-a fost deloc uşor. M-am abţinut de la a-i pedepsi cu moartea pe vinovaţi, deoarece ar fi fost ciudat să-i răsplătesc pe păcătoşi cu ceea ce căutau în păcat; în afară de faptul, chiar întemeiat, că mi-era greu să omor copii care, copleşiţi de foame şi frig, nu mai aveau, vai, nevoie de mine ca să moară. M-am gândit la mutilarea unui membru. A unui picior nu putea fi vorba, nici a unei mâini, fie ea stânga, de teamă ca tinerii infirmi să nu devină povara poporului, atunci când munca celor mai puţin slăbiţi era importantă pentru salvarea tuturor. M-am hotărât să-i pedepsesc prin scoaterea unui ochi, pedeapsă destul de dură pentru a descuraja recăderea în păcat, dar prin care puteau să-şi păstreze neştirbită, cu excepţia poate a arcului, îndemânarea pentru vânătoare, pescuit, păşunat sau munca pământului.

În al patrulea rând, m-am ocupat de înăbuşirea felului în care micul nostru popor îşi rezolvă litigiile şi cârmuieşte ceea ce în alte părţi se numeşte justiţie. Această justiţie mi-a părut în mod viclean moştenită de la publicani, pe care îi vedeam cum protestează pe ascuns, într-un ungher al catedralei, chiar şi în timpul slujbelor pe care le reinstaurasem sau la adăpostul unor grămezi de turbă. Normanzii noştri, pe care frigul şi foamea îi făcuseră sclavii sclavilor lor, mai bine adaptaţi grozăviilor climatului, se luau încetul cu încetul după ei, amestecând totul şi cu puţin creştinism. Slăbirea Bisericii şi, în ciuda pretinsei puteri a lui Einar Sokkason asupra ţăranilor din jur, absenţa oricărei autorităţi civile lăsaseră loc liber practicii nelegiuite pe care trebuie s-o descriu Eminenţei Voastre. Cărei inchiziţii fără rug, cărui suveran fără sergent ar fi putut, la nevoie, să-şi supună gâlcevile dacă nu soluţionării prin vărsare de sânge după bunul plac al furiei, când nicio monedă de aur sau de argint nu mai exista pentru a-şi ispăşi vinile printr-o amendă justă? În faţa poporului strâns într-o adunare de judecată, se începea cu o numărătoare naivă, imitată de aceştia pentru

copii sau trăgându-şi obârşia din străvechile legende publicane, în care Eminenţa Voastră va observa sfinte figuri presărate printre animalele păgâne pentru a le împodobi cu puţină sacralitate. Astfel că, înainte de a începe o aşa-zisă procedură de judecată pe motiv de încornorare (pricină de numeroase învrăjbiri, în ciuda frigului care ar fi trebuit să domolească patimile), am auzit cele două părţi mustrându-se astfel, unul imitând vulturul şi celălalt morunul, într-un dialog cu rădăcini în natură:

VULTURUL: Am nişte frumoase mustăţi
Şi urechea fină.
MORUNUL: Sfinte Révérien, susţine-mi cauza
Aşezat pe o piatră,
Aşezat pe o piatră.
VULTURUL: Sfântă Plectrude, pledează pentru mine,
Aşezată pe o piatră,
Aşezată pe o piatră.
MORUNUL: Fie ca Sfântul Révérien să-ţi taie mustaţa
Şi să-ţi astupe urechea ta cea fină,
Aşezat pe o piatră,
Aşezat pe o piatră.

Cum se face că aceste suflete simple, lipsite de mult timp de luminile Eminenţei Voastre şi de cele ale augustului vostru predecesor, păstraseră amintirea Sfântului Révérien şi a Sfintei Plectrude, dragi inimii mele, dar puţin invocaţi în creştinătate, este ceva ce las la aprecierea Eminenţei Voastre a judeca. În pofida ciudatei digestii de care dădea mărturie un asemenea amestec şi nelegiuirii barbare care marca ceea ce avea să urmeze ca procedură, am fost tulburat de urmele infime de cucernicie venite, peste vremuri, din groaznicele adâncimi ale pădurilor din Franţa.

Dar nu era vorba, dacă pot îndrăzni să mă exprim astfel în scris, decât de aperitivele judecăţii lor. Curând, cei doi rivali, în picioare în mijlocul asistenţei aşezate în cerc, recitau pe rând, în sunet de tobe, un şir de zeflemele şfichiuitoare. Nimic nu scăpa ironiei lor înţepătoare: nici înfăţişarea adversarului, de la care nicio trăsătură dizgraţioasă nu scăpa comentariilor lor obraznice; nici mirosul, cel mai adesea neplăcut, capitol la care totuşi publicanii nu erau cu nimic mai prejos unul faţă de celălalt, la

care neîngrijirea trupului lor, în care mizeria îi adusese pe normanzii noştri, contribuia cu sute de emanaţii; nici cusururile sufleteşti sau de caracter; nici măcar nefericirile datorate capriciilor sorţii. Femeile părţilor veneau şi ele cu refrenele lor în acuzarea bărbatului lor, susţinând partea opusă atunci când doreau să se răzbune fie din cauza vreunei prestaţii carnale nesatisfăcătoare sau a unor mângâieri nepotrivite, fie pentru că fuseseră bătute sau împrumutate cu neruşinare vecinului. Pentru miros: *Analurshe, Analurshe,* adică „rahat bătrân” în limba publicană; pentru o gură fără dinţi: „Tu sugi, neputând să muşti”, cu toate subînţelesurile licenţioase, întovărăşite de râsete generoase, pe care Eminenţa Voastră le va descoperi în spatele acestor mustrări; pentru josnicul comerţ cu animale: „Nu-ţi amesteca laptele cu cel al vacii tale” sau „Nu-ţi băga membrul în dosul iepei tale; când se va ridica, te vei trezi atârnând”; vânătorul fără vânat, pescarul fără peşte erau şi ei înfieraţi în mod public: erau chemaţi copiii lor, cărora li se dădea în bătaie de joc un blid cu turbă, lungită cu apă de mare. Aceste fiinţe nevinovate îşi scuipau în faţă taţii, incapabili de a-i hrăni cum se cuvine. Pedeapsa acestei bătălii în vorbe era crudă. Aceluia pe care asistenţa, prin râsete şi glume răutăcioase, îl desemna ca învins nu-i mai rămânea decât un exil definitiv. Căci împrumutaseră de la publicani acest obicei, potrivit căruia niciun prieten, rudă, copil, vecin nu-i mai vorbea celui învins şi nici nu-i venea în ajutor în vreun fel, acesta fiind în mod necruţător gonit din comunitate. În acelaşi timp cu onoarea şi respectul, mai trebuincioase decât sângele în viaţa unui popor atât de închistat în singurătate, nefericitul pierdea totul: casa, dreptul de alodiu, păşunile, animalele, copiii, sclavii şi nevasta. Durerea era cu atât mai mare cu cât, adeseori, trădarea alor săi fusese unealta însăşi a nenorocirii sale. Nu-i mai rămânea proscrisului decât imensitatea albă din Ţările de Sus. Astfel, moartea avea să termine ceea ce fusese început prin cântece.

Am avut, ca şi în cazul altor aberaţii criminale, multă frământare sufletească în a hotărî o pedeapsă care s-o elimine pe aceasta: cum să pedepseşti proporţional, adică tot prin moarte, un obicei care duce la moarte? Nu m-aş fi făcut eu unealta ajutătoare a ceea ce trebuia să condamn? Refugiindu-mă în rugăciuni, am primit de la Duhul Sfânt şi de la exemplul Eminenţei Voastre povaţa unui fericit şiretlic. Ordonanţa pe care am dat-o a fost ca cel câştigător să fie pedepsit cu moartea. M-am temut o clipă ca răutatea poporului să nu găsească vreo ieşire vicleană, adică să

piardă în mod voit în loc să câştige, tocmai din cauza supliciului capital impus adversarului; am dejucat acest şiretlic prin câteva ruguri bine aşezate, unde i-am jertfit pe cei câţiva care voiseră să câştige pierzând. Sursa acestui mod de împărţire a dreptăţii a fost secată dintr-o dată: cine voia oare să câştige pentru a pierde? De atunci, judecata mea, adică cea a lui Dumnezeu, a fost singura care a mai procedat la pedeapsa exilului în Ţările de Sus.

În sfârşit, am interzis luptele de cai. Ca nişte ţărani muritori de foame să se distreze atât de uşuratic şi de costisitor, iată ceva ce mi s-a părut împotriva credinţei. Aceşti oameni ar fi trebuit să-şi consacre meditaţiei asupra morţii lor atât de apropiate tot timpul liber pe care li-l lăsau, pentru relele deprinderi, prăpădul din natură şi puţinele lucrări ale câmpului, tot mai scurtate de frig. Unii se dezvinovăţeau invocând inutilitatea crescândă a cailor, pe măsură ce gheaţa lua în stăpânire pământurile altădată arabile. Dar n-am fost de acord cu aceste motive: dacă într-adevăr caii deveniseră nefolositori pentru muncă, puteau fi mâncaţi, după ce vor fi fost puşi cât de cât la îngrăşat cu fân, având grijă a păstra câţiva armăsari pentru iepele de reproducere. În loc de asta, începând cu Duminica Floriilor şi în toate celelalte duminici până în 18 octombrie[11], aceşti armăsari costelivi erau adunaţi într-o împrejmuire jalnică, în timp ce nu departe de acolo li se prezenta, spre a-i excita pentru luptă, vulva unei iepe în călduri. Pe vremea când încă se făceau schimburi, mi s-a spus că ghimbirul, adus cu mare cheltuială din celălalt capăt al lumii şi zdrobit cu grăsime de urs, era pus, pentru a o încălzi şi mai tare, pe acele părţi ale iepei care nu se puteau numi secrete, deoarece, dimpotrivă, se sforţau să le expună în cel mai obscen mod cu putinţă. Armăsarii erau apoi aşezaţi faţă în faţă, câte doi, înaintea unui public care îi încuraja prin aplauze şi strigăte, în timp ce stăpânii fiecăruia dintre combatanţi îi îmboldeau cu o bâtă introdusă într-un mâner din piatră ascuţită, după modelul vânătorilor publicane. Curgea mult sânge din sărmanele animale din cauza bâtei stăpânului lor, dar şi, cum se înţelege de la sine, din cauza muşcăturilor şi loviturilor de picioare ale adversarilor. Am văzut în unele duminici cadavrele armăsarilor cu măruntaiele scoase prin lovituri de copite, fumegând la apusul soarelui sub răsuflarea îngheţată a sloiurilor, în timp ce copiii se jucau în măruntaiele calde sau din care făceau coliere. Hotărârea mea a fost luată într-o zi când, în timpul unei lupte, l-am

văzut pe unul dintre stăpânii armăsarilor lovindu-l pe cel cu care se lupta calul său, atunci când l-a văzut pe al lui slăbindu-i forţele: Eminenţa Voastră va pricepe că o faptă atât de laşă este contrară şi onoarei, şi regulilor barbare ale acestor turniruri. Am văzut cu groază cum lupta dintre cai se termină cu cea dintre oameni. Stăpânii s-au apucat şi ei să se bată cu ascuţişul bâtelor, cu satârele, înainte ca adunarea să ia partea unuia sau altuia şi ca fiecare dintre ei să încerce să-i extermine pe cei din partea duşmană. M-am gândit la împăratul Iustinian şi faimoasa răzvrătire care a izbucnit în timpul curselor de cai, când a crezut că-şi va pierde tronul, şi mi-am luat inima în dinţi, după exemplul împărătesei Teodora, care, din prostituata şi însoţitoarea de urşi ce fusese înainte de a purta coroana bazilicală, a devenit sfânta care a salvat Imperiul. Echipat doar cu crucea mea pastorală, lipsit de protecţia armată pe care mi-ar fi asigurat-o echipajul meu, de nu s-ar fi pierdut în gheţurile din nord, m-am năpustit printre ei, rugându-i fierbinte să mă jertfească pe mine şi nu pe ei înşişi. Einar Sokkason, mai puţin simţitor decât mine la inspiraţia Teodorei, a căutat adăpost într-un grajd; am rămas singur împotriva tuturor, dar, în această primejdie, memoria dârzei împărătese mi-a îngăduit să readuc pacea. Einar Sokkason s-a lăsat convins să interzică luptele de cai, cu ajutorul religiei şi cu firavul sprijin care îi ţinea loc de poliţie. Astfel a fost abolit, din fericire, acest obicei ruşinos, moştenit, după câte mi-au spus, de la strămoşii cei mai îndepărtaţi.

În dimineaţa următoare, pe când somnul ştergea durerea acelor frământări, un băieţel, care făcea pe lângă mine oficiul de paracliser şi de servitor, a venit să mă anunţe că fusese văzut la orizont *Şarpele Scurt*. Când am ajuns acolo, poporul, adunat deja pe plajă, striga cu lacrimi de bucurie spre corabie, care, prin forţa vâslelor, străpungea ceţurile apei, unde domnea gheaţa şi pacea lui Dumnezeu.

Ochii şi trupurile marinarilor purtau urmele unor încercări nemaivăzute, care puteau fi întrecute doar de patimile lui Hristos. Trei dintre oameni fuseseră masacraţi şi tăiaţi în bucăţi de nişte tâlhari misterioşi, care le jefuiseră toate produsele de vânătoare şi de pescuit agonisite în Ţara fără Case. Echipajul mâncase carne de om, chiar şi în zilele de post, în timp ce o mică grupă mărşăluise spre miazăzi sub ordinele Căpitanului pentru a întâlni ape libere şi vânat, nu fără a pierde un bun

marinar. Am observat că un picior al Căpitanului era înfăşurat într-un fel de manşon făcut din piele, cârpe şi sfoară, de care atârnau ace de sânge îngheţat. Trebuise, mi-a spus el, să-l amputeze din cauza puroiului, şi niciodată n-am putut afla mai mult, pentru că nu era genul de om care să caute compasiunea. Grupa trimisă la miazăzi ajunsese la capătul gheţurilor, după strania soartă a unui marş a cărui ţintă dispărea fără încetare, şi adusese pentru restul echipajului, rămas la corabia răsturnată ca adăpost, slănină de focă în cantitate mare, chiar în momentul în care, în lipsa unor cadavre de mâncat, era pe punctul de a muri de foame. Curajul sublim de care au dat dovadă aceşti oameni în toate aceste păţanii este demn de a o tulbura pe Eminenţa Voastră până în adâncul sufletului, chiar dacă, după spusele Căpitanului, evlavia a avut puţină importanţă în salvarea lor. Au tăiat cu ferăstrăul corabia în tot atâtea părţi câte erau necesare pentru a face posibilă alunecarea pe gheaţă. Pentru acest transport ciudat au folosit piei de focă întărită şi şlefuită cu urină îngheţată. Înhămaţi precum vitele la acest gen de sănii, cărora le-au făcut patine din excremente, trăgând vasul făcut bucăţi pe oceanul de gheaţă, hrănindu-se doar cu slănină de focă, au reuşit să ajungă după multe zile la apă. Atunci au adunat bucăţile corabiei, le-au legat, le-au asamblat, dând cepuri ca dulgherii de corăbii de pe timpul strămoşilor noştri, şi s-au îmbarcat în carcasa astfel reasamblată. Dar vântul de miazăzi a fost destul de puternic şi de potrivnic, reducându-le într-atât viteza încât au trudit la vâsle zi şi noapte împotriva furiei valurilor, până la gurile de la Einarsfiord, unde, cu ajutorul lui Dumnezeu, au putut să atingă, întâmpinaţi de îmbrăţişările noastre, portul de legătură.

Pe vremea acestor întâmplări a fost adusă în faţa mea o tânără publicană în zdrenţe, venită tocmai din adâncurile îngheţate din Ţările de Sus. Străbătuse, mi s-a spus, în genunchi împrejurimile satului, fără a băga în seamă prundişul aspru, gemând şi rugându-se fierbinte pentru iertarea păcatelor pe care nu le comisese. Era în aceasta o evlavie neobişnuită pentru o fată din rasa ei. Povestea ei era de suferinţă şi de moarte, cu nimic mai prejos decât cea pe banchiză şi pe apă a Căpitanului şi a echipajului lui. Mi-a fost greu să descâlcesc iţele cu ajutorul lui Einar Sokkason. Atrocitatea amintirii făcea ca în mintea ei să domnească multă confuzie, iar jargonul în care vorbea era aproape de neînţeles, amestec murdar între limba veche a strămoşilor noştri şi graiul satanic al publicanilor. Pentru a pune cât de cât

ordine în cele ce povestea şi mişcat la culme de cele auzite, am încercat să fac să cadă asupra ei dulcea mantie a milostiveniei divine. Am pus să i se dea turtă de arpacaş, pe care am drămuit-o cu zgârcenie, cunoscând pericolul unei îndestulări bruşte după o foame îndelungată. Ea gemea de plăcere băgând în gură fărâmiturile de turtă, pe care i le întindeam drept prescură, deoarece, suflet cumsecade şi blând, voia să rămână în genunchi în faţa mea. S-a întors la graiul publican, eu fiind nevoit să caut un tălmaci. Mi-au adus o stârpitură galbenă şi obraznică, care deodată a părut interesat de o pată albăstruie pe care amărâta o avea în jurul gurii. „Ţi-ai omorât fraţii ca să te hrăneşti cu ei”, îi spuse stârpitura şi, la întrebările mele, a reieşit că la oamenii simpli o pată de vin în jurul buzelor era tocmai semnul acelei grozăvii. Eminenţa Voastră va binevoi să dea crezare credinţei mele că în această acuzaţie n-am văzut altceva decât cea mai naivă superstiţie. Din cuvintele ei dezlânate şi din jalnicele servicii ale tălmaciului, Einar şi cu mine am înţeles că într-adevăr ea îşi ucisese frăţiorii, pe care îi luase cu ea în îngrozitoarele Ţări de Sus, fugind de groaza şi mai mare a ceea ce în nicio limbă de pe pământ un creştin n-ar fi putut numi familie sau casă. După spusele ei, şi am crezut-o îndată, nu fusese vorba de o crimă, ci de o faptă de milostenie – aceşti doi copii, la terminarea puţinelor provizii pe care sora cea mare le luase din casă în vederea fugii, într-un coşuleţ prins pe spate în tunica îmblănită, erau pe punctul de a muri de foame şi plângeau atât de sfâşietor încât îi spânzurase pentru a le alina suferinţele. Nu era aici nicio crimă pe care ar fi putut s-o răzbune Eminenţa Voastră sau Dumnezeu. I-am poruncit să ne povestească de ce fugise punând în primejdie trei vieţi. Nu îndrăznesc să repet Eminenţei Voastre, fiindu-mi cu neputinţă s-o fac în termeni care nu v-ar insulta auzul. Este suficient să spun că această fată se născuse din amorurile silite ale unei benedictine din mănăstirea Siglufiord, aflată la zece zile de mers pe jos din Gardar prin Ţările de Sus, cu una dintre stârpiturile care se strecuraseră în serviciul mănăstirii. Din această mănăstire, despre care i-am mai vorbit Eminenţei Voastre, nu mai rămăsese nimic, nici altar, nici relicve, nici obiecte de preţ, nici preot, doar zidurile măcinate până la statura unui om şi menite josnicei întrebuinţări de reazem pentru netrebnicele colibe pe care vânătorii de raţe palmate, duhnind a peşte, îndrăzneau să le numească case şi pe care le părăseau toamna. Am surprins în ochii lui Einar acea licărire de înţelegere care m-a făcut pe loc să pricep că el auzise de groaznica faptă de demult, dar pe care mi-o ascunsese

cu grijă. Măicuţele Sfântului Benedict, fie-i lăudată memoria, lipsite de autoritatea pastorală şi luate cu asalt de frigul tot mai nemilos, au lăsat să moară turmele şi să se părăginească fermele, părăsind brazdele, fânul, otava. Stârpiturile din serviciul lor, pricepute în a vâna pasărea palmată şi ursul, a cărui grăsime, în lipsă de altceva, putea fi mâncată în caz de foamete, şi de asemenea scârboasa focă din spaţiile goale ale gheţii, au ajuns la statutul de amanţi, soţi şi stăpâni; amanţi, dacă se poate spune asta despre oamenii care se împreunează precum animalele; soţi, dacă acest cuvânt poate fi folosit pentru nişte păgâni care nu cunosc binecuvântarea nupţială, doar pe cea a unei răpiri urmate de-ndată de cele mai sălbatice copulaţii: deoarece în acest mod face acest popor căsătoriile şi copiii care se înmulţesc precum şobolanii, înainte de a muri de frig; stăpâni, deoarece călugăriţele ispitite de hrană au fost în scurt timp trecute la sclavie şi tratate ca atare, cum nici ţăranii noştri nu-şi tratează vitele, împreunarea se face în comun, la lumina lămpilor, sub privirile copiilor şi în goliciune absolută, fără a face deosebire între faţă şi dos. Femeile sunt ale tuturor; se schimbă fiica sau sora pentru o blană de urs dacă este nubilă, pentru o blană de iepure dacă încă nu este şi pentru un dinte de morsă dacă nu mai are menstruaţie, ceea ce conduce la a considera permise şi chiar de recomandat cele mai monstruoase neorânduieli şi mai contrare naturii. Ei se închină membrului viril aşa cum facem noi în faţa lui Dumnezeu, şi-l etalează sub izmene neruşinate de blană, îl închid cu respect în tocuri din os de bou parfumat cu mosc şi felaţia la care le obligă pe femei este versiunea diabolică a sfintei comuniuni. Îşi împrumută femeia musafirului în trecere, cerând în schimb ca şi acesta să le-o împrumute pe a lui la întoarcerea de la vreo partidă de vânătoare, dacă soţia nu-i poate însoţi, fiind borţoasă sau bolnavă şi neputând fi bună la cusutul sau argăsitul pieilor. Toanele soţului care îşi împrumută nevasta nu împiedică cele mai teribile violenţe dacă femeia, după capul ei, se dă altuia decât soţului ei; atunci se consideră îndreptăţit s-o ucidă, la fel de simplu cum e spânzurat un câine prea încet pentru sanie. Atunci când semnele prevestitoare îi fac să se teamă de o mare nenorocire sau când odiosul şarlatan care le ţine loc de preot le dă aprobarea, fac un schimb general de femei pentru a alunga spiritele rele, spun ei, înşelate de adăposturile prea numeroase, menite desfrâului, în satul devenit lupanar. Fetiţele nou-născute sunt masacrate pentru a pune capăt alăptării, foarte lungă la această rasă, care le împiedică pe mame să

concepă din nou, în speranţa că se va zămisli un băiat. Este pricina pentru care tânăra noastră publicană, având unele cunoştinţe de creştinism, fugise cu multă groază, purtând ea însăşi în pântece rodul iubirilor barbare. A născut în ziua de 2 februarie[12] o fetiţă moartă. Astfel s-a ajuns, prin fuga ei, tocmai la ceea ce fuga trebuia să prevină.

5

... Cum am avut totdeauna, la şcoala Eminenţei Voastre, prietenie pentru denunţători, ajutoare zeloase ale Judecăţii divine, am ascultat destui care au înşirat vrute şi nevrute pe seama lui Jörgen Ulfsson Jorsalafari, omul venit din Orient cu o maimuţă. Se spunea despre el că era priceput la farmece, iscusit în invocaţii şi vrăji şi se zvonea că maimuţa, ale cărei talente şi drăgălăşenii le lăuda, nu era decât fiica pe care o avusese după împreunarea cu o capră, animal cu virtuţi mediocre, la fel de cunoscut de enoriaşii mei ca şi maimuţa şi, de aici, nefast. Un turnător mistagog mi-a jurat pe viaţa mamei lui, foarte bătrână, ce e drept, că maimuţa avea treizeci şi şase de dinţi în gură şi şase degete la mâna stângă: purta deci semnul Fiarei, potrivit Revelaţiei din Patmos. Că Sfântul Jean, pe insula lui arsă de un soare necunoscut în Thule, numărase dinainte rădăcina pătrată de treizeci şi şase de dinţi pentru a extrage (dacă pot să scriu astfel) de două ori cifra 6; că pusese alături numărul de degete al mâinii stângi; că în acest fel aflase Numărul Fiarei, iată ceva ce m-ar fi lăsat cu gura căscată dacă aş fi dat cea mai mică crezare acestor nerozii. Dar nu există prostie omenească care să nu dea apă la moară, şi cea a mistagogului n-a dat greş. I-am dat de înţeles că familiaritatea sa cu diabolicul putea să-mi dea motiv să-l dau pe mâna puterii civile[13] şi că focul de turbă, cu suferinţa specifică încetinelii sale, în afară de faptul că ar încălzi poporul în acest anotimp de frig tot mai aprig, risca să-i frigă picioarele mai mult decât i-ar plăcea. Totuşi, l-am făcut să înţeleagă, cu toată blândeţea şi gravitatea a căror metodă am învăţat-o de la Eminenţa Voastră, că era cu putinţă ca pedeapsa focului de turbă să nu mai aibă loc dacă ar avea bunăvoinţa să-mi spună mai multe despre împrejurările care au dus la moartea animalului şi la masacrul de la ferma din Văi, aşezată în Undir Höfdi, nu departe de biserica părăsită; masacru, Eminenţa Voastră îşi va aminti, ale cărui rămăşiţe fumegânde le-am văzut când am pus piciorul pentru prima oară pe ţărmurile Noii Thule, intrând în ferma blestemată. Păstrasem de atunci o mâhnire adâncă, pentru că descoperisem că primii creştini încredinţaţi mie de Eminenţa Voastră nu mai erau decât nişte fantome sfâşiate. L-am silit pe mistagog să-mi dezvăluie

dacă aceea fusese una dintre crimele publicanilor. Am simţit că şovăia între dorinţa de a-şi arăta meritele şi mărturisirea neştiinţei sale; i-a acuzat pe publicani cu atât de puţină convingere şi cu o atât de mare acceptare conştientă a urmărilor unei asemenea acuzaţii încât am înclinat să cred că publicanii nu avuseseră niciun amestec. Ura care exista între publicani şi normanzi, născută din condiţia pe jumătate servilă a primilor şi din sentimentul pe care îl aveau cei din urmă din cauza propriei inferiorităţi neputincioase, mi s-a părut că demonstrează îndeajuns falsitatea mistagogului, ai cărui ochi albaştri şi păr blond îmi arătau că era sânge din sângele nostru. Am folosit blândeţea vorbei şi ameninţările, promiţându-i pe rând bucuriile cereşti şi chinurile focului terestru şi ale celui veşnic, convingându-l astfel să-mi dea pe mâini un martor. Acest martor era Einar Sokkason.

6

Eminenţa Voastră va înţelege solemnitatea audienţei care a avut loc când am poruncit să fie adus Einar Sokkason. Nu mai este nimic de spus decât să folosesc cu totul alt cuvânt decât „întrebare”, căci, în afară de tortura trupului, pe care n-am avut puterea necesară s-o folosesc împotriva unui personaj atât de important, care pe deasupra ar fi fost şi un om bogat dacă în Noua Thule ar fi rămas vreo bogăţie, Einar Sokkason a suferit toate chinurile. Cât despre mine, m-am pregătit prin rugăciune şi de asemenea printr-un fel de penitenţă, dacă sărăcia lucie în care mă aflam în mijlocul acelui popor ale cărui nenorociri le împărtăşeam mi-ar fi permis să mă pedepsesc mai aspru. Ce poşircă de ciorbă aş fi putut să beau pentru a mă chinui, când oricum eram siliţi a bea spălături de alge? Ce digerare mai abjectă decât răzuiala pieilor de animale marine asezonată cu chişiţă de cai morţi? Pe un frig de fugiseră şi păsările, grăsimea de urs şi slănina de focă, alimente esenţial şi intrinsec infame, pe care curajoşii mei marinari le aduseseră în cele câteva butoaie scăpate din masacru şi din jaf, ni s-ar fi părut mai delicioase decât presurile din Aquitania, pe care italienii, în moliciunea lor, şi provensalii, în perversitatea lor flască, le numesc ortolani, adică „păsările grădinilor”. Ţineam grăsimile şi slănina pentru copii şi pentru săracii săracilor. Cu atât mai mult cu cât la celebrarea slujbelor aş fi vrut, pentru solemnitatea ţinutei mele, să îmbrac veşmintele potrivite misiunii mele, pe care înţelepciunea Voastră îmi poruncise să le iau cu mine în nordul lumii pentru a impune prezenţa Voastră şi pe cea a lui Dumnezeu. Vai, dădusem pelerina şi stiharul celor nevoiaşi; restul se pierduse în încercările mării şi ale gheţii; în loc de patrafir, veşmânt alb, casulă, dalmarică, paliu, pluvial, nu mai aveam pe umeri decât o jalnică rămăşiţă din glugile pe care le confiscasem în numele cumpătării. În această ţinută l-am primit pe Einar Sokkason sau, mai bine zis, mi-a fost aruncat la picioare. Fie că se opusese să fie prins, fie că marinarii mei, istoviţi încă de pe urma expediţiei în Ţara fără Case, îşi vărsaseră mânia asupra lui, Einar nu oferea privirilor mele decât o amintire în zdrenţe a formei lui umane. Mai potrivit cu sfâşierea la care a fost supus ar fi fost butucul măcelarului

din Nidaros, la porţile catedralei, decât autoritatea şi renumele de care se bucura în fiordul care îi purta numele. Urechile îi fuseseră smulse. Unul dintre ochi nu mai era decât o rană cavernoasă; din dinţi, mai înainte puţin numeroşi, nu-i mai rămăsese decât unul pentru a-i împiedica limba, umflată ca cea de viţel, să spânzure în afara gurii cu buze crăpate. Milostivenia mea îl scutise de întrebări doar ca să-l dau, fără să vreau, pe mâinile tovarăşilor mei. Starea prizonierului era atât de rea încât, în loc de interogatoriu, nu mi-a rămas altceva de făcut decât să dau eu însumi răspunsurile la întrebările pe care le puneam. Ar fi fost o anchetă ciudată, dacă Sfântul Duh, care se află în toate poliţiile şi în toate camerele puţin încinse unde se caută adevărul, n-ar fi vrut ca eu să fi înţeles deja; astfel încât Einar se limită, în dezvăluirea faptelor, la a geme la formulările mele şi la a încuviinţa din ceea ce îi mai rămăsese din cap. În acest fel tăcut a mărturisit ororile de la ferma din Văi, la Undir Höfdi, nu departe de biserica părăsită care, în noaptea timpurilor, fusese, cu dependinţele sale, bun canonic al catedralei din Gardar. Dacă este adevărat, după cum m-a învăţat Eminenţa Voastră, că după motiv se judecă o crimă, atunci Tribunalul veşnic, unde avocatul, procurorul şi judecătorul vor fi o singură persoană, va fi de părere că existau circumstanţe atenuante. Luând în considerare că molimele de ciumă care distrugeau Aşezarea la foc lent apăruseră odată cu sosirea lui Jorsalafari şi a maimuţei sale, luând în considerare de asemenea că poporul vedea în această maimuţă Fiara Apocalipsului, nu era greu ca aceste capete primitive să ajungă să creadă că exterminarea maimuţei va pune capăt molimelor. Că masacrul ţăranilor care adăposteau maimuţa fusese consecinţa unei mânii precaute, născută din dorinţa de a ucide tot ce o înconjura pentru a elimina ciumele sau urmarea unor încăierări în care ţăranii ar fi încercat să-şi apere ciudatul animal, iată ce n-am putut să lămuresc, chiar promiţându-i în mod mincinos lui Einar că-şi va salva rămăşiţele pământeşti (şi nu numai sufletul), mărturisindu-mi adevărul. Căci hotărâsem să-l pedepsesc cu moartea, orice ar face sau ar zice. Nu puteam să uit aburii pe care îi respirasem în urma acelui masacru, excrementele calde încă, ieşite din măruntaiele scoase, sângele ţâşnit până la pod, trupurile mutilate, imposibil de recunoscut, înfricoşătoare vecernie care ne fusese rezervată în loc de bun venit de această creştinătate pierdută, aflată la capătul lumii, pe care veniserăm s-o ajutăm. Căutam de asemenea în această falsă asprime şi un avantaj politic. Ajunsesem să cred că, în

spaţiul restrâns al unei mizerii atât de extreme, nu puteau exista în Gardar două autorităţi, una întemeiată pe asentimentul popular, cealaltă pe comanda Celui-de-Sus şi numirea Eminenţei Voastre. De când cu răzvrătirea care era să izbucnească cu prilejul luptelor de cai, simţisem o ruptură ivită în vechea alianţă dintre turma credincioşilor şi cruce. Einar Sokkason eşuase în faţa îndatoririi de supunere şi a obligaţiilor sale de şef. Prea atent la vociferările poporului, se opusese într-un mod înăbuşit celor mai severe dintre poruncile mele şi celor mai dure dintre cererile mele. În afară de un îngrozitor masacru, se făcuse vinovat de crima cea mai de neiertat din partea unui şef, aceea de a vrea să placă. Am pus să fie decapitat pe plajă, în faţa poporului. Capul lui a fost aruncat lupilor. Celelalte resturi pământeşti au avut parte de o înmormântare creştinească.

7

Autoritatea mea consolidată prin supliciul lui Einar Sokkason, principalele vicii populare extirpate printr-o judecată aspră şi cele câteva provizii asigurate datorită zelului pe care îl insuflasem în munca pământului nu au împiedicat iarna să ne lovească cu ferocitate. Frigului de fiecare zi îi urma un frig şi mai mare, astfel încât se auzeau voci care murmurau împotriva lui Dumnezeu, cerându-i flăcările Infernului. Unii au ajuns chiar să-i promită că se vor întoarce la vechile lor păcate, dacă ar veni pedeapsa focului; căci să fie fripţi era mai degrabă o recompensă decât un supliciu; unii, căutând păcatul cel mai mare, au comis păcatele apostaziei şi renegării într-o subminare a botezului, prin stropirea cu excremente, renegând numele Domnului. Am pus să fie spânzuraţi în grabă, atât pentru lipsă de judecată, cât şi pentru lipsă de credinţă: ce puteau ei oare să spere de la Dumnezeu, când negau pedeapsa pentru apostazie? Turba, sursă a vieţii, a început să lipsească din cămine, în pofida marii cantităţi pe care îi pusesem s-o extragă şi s-o adune înainte de venirea toamnei. Nimeni nu îndrăznea să iasă din sat, de frică să nu moară de frig, şi chiar de-ar fi mers până la turbării, le-ar fi găsit atât de îngheţate încât ar fi fost cu neputinţă să sape în ele. Ochii îţi îngheţau în orbite, secând lacrimile cele mai legitime. Copiii mureau în cutiile lor de stuf căptuşite cu fân care le ţineau loc de leagăne, prin deschizătura cărora le zăream, când sosea timpul ultimelor Sfinte Taine, feţişoarele umflate şi vinete. Şi încă erau fericiţi dacă părinţii lor nu făcuseră focul cu acele mizerabile adăposturi, sacrificându-şi copiii. Toate alimentele erau îngheţate bocnă, astfel încât, chiar pisate în mojare rustice, erau de nemestecat pentru cei care nu mai aveau, dinţi şi cauză, pentru cei care încă îi mai aveau, de teribile diarei. Diareea nici nu avea timp să fumege, că pe loc câinii o şi hăpăiau. Am ordonat să se aducă în catedrală oi şi boi, a căror căldură i-a salvat pe cei pe care sărăcia, accidentele vieţii sau răutatea vecinilor îi lipsiseră de adăpost: mi-am impus să dorm mai degrabă lângă ei decât în apartamentele mele; astfel că milostivenia mă recompensa prin ea însăşi, prin alinarea pe care această generozitate a permis s-o aducă trupului. Am fost chinuit de teama de a nu se interpreta ca un calcul ceea ce

nu era decât împlinirea misiei mele. Am mers eu însumi să aleg, de prin case, bebeluşii cei mai slabi sau pe cei mai zdraveni, pentru a-i aşeza sub botul boilor mei, care i-au dezmierdat cu răsuflarea. În noaptea de Crăciun, când stelele au fost aşa de reci încât enoriaşii au pierit venind să asculte slujba, unul dintre aceşti copii şi cel mai puţin costeliv dintre boi au reînviat, la slaba lumină de grăsime de focă, sfântul tablou din Bethleem, în timp ce afară lupii, în aşteptarea prăzii, urlau la poalele gheţarului.

În primele zile de primăvară, tânăra publicană a venit să-mi mărturisească, în genunchi, că era din nou însărcinată. După ce născuse un copil mort în ziua de 2 februarie, opera unui desfrânat din rasa ei, nu-şi mai găsise liniştea, în naivitatea sau perversitatea ei, până când nu regăsise din plăcere plenitudinea pe care altădată o suferise silită. Am vrut să-i ascult confesiunea. Găsindu-mi forţa în misia pe care, prin mijlocirea Eminenţei Voastre, o am de la Dumnezeu, bazându-mă de altfel şi pe faptul că atunci când veţi citi această dare de seamă voi fi încetat din viaţa şi având încredere că falsa revelaţie a unui pretins scandal mă autorizează a n-o păstra secretă, mă prosternez la picioarele Înălţimii Voastre rugând-o să mă creadă pe mine, şi nu pe jalnica mea pocăită. La întrebările mele insistente asupra cauzei stării sale, aceasta a avut, în disperarea ei, îndrăzneala să vocifereze că eu însumi eram autorul. Fie ca încercările pe care le-a îndurat şi disperarea care era urmarea acestora să scuze o minciună atât de monstruoasă, prin buimăceala spiritului ei şi ceţurile memoriei ei, iată la ce concluzie am ajuns, absolvind-o îndată; dar ea nu s-a dezis, mergând până la a mă ruga să recunosc această paternitate criminală; i-am atras atenţia că asemenea cerere nu era de domeniul confesiunii, oricare ar fi fost, pe de altă parte, relaţia între noi. Ea îşi repetă rugile, aplecându-se peste poala mea; ar fi îngenuncheat în faţa mea, dacă Sfânta Taină pe care eram pe punctul de a i-o administra n-ar fi făcut-o deja să fie în genunchi în faţa lui Dumnezeu. Dar era important pentru căutarea adevărului să cobor la amănunte, trecând peste dezgustul meu: de fapt, Eminenţa Voastră şi dl Conte d'Ascoigne nu m-aţi învăţat că Dumnezeu se află în întregime în amănunte? O rog deci pe Eminenţa Voastră să aprobe rememorarea acestor amănunte josnice. I-am ordonat mai întâi fetei să-mi spună cu cine şi în ce poziţii, condamnate sau permise, avusese ea relaţii amoroase după ce născuse, fiind de la sine înţeles că în afara căsătoriei chiar poziţiile îngăduite sunt condamnabile. Ea

mi-a jurat pe copilul ce avea să vină că pentru niciun alt bărbat, în afara celui care, zicea ea, este servitorul Vostru, nu-şi deschisese sau lăsase în jos sau smulsese izmenele de blană, cu care îşi acoperea părţile ruşinoase pentru a le feri de frig, după moda fetelor din rasa ei. Spunând acestea, ea îşi ridică veşmintele de femeie săracă, descoperindu-şi pulpele, pentru a-mi arăta cu ce îşi ascundea ceea ce descoperea, a cărei vedere n-a lipsit, mărturisesc, să mă tulbure, în pofida jegului, a scurgerilor de sânge şi a mirosului de mizerie, care făceau din această intimitate o privelişte dezolantă. Am întrebat-o dacă nu comisese unul dintre acele gesturi prin care mâna ei perversă să fi transportat sămânţa de la gură la coridorul ei cel mai secret. La care răspunse că eu eram singurul căruia putea să-i acorde o asemenea favoare, dacă era una, pentru a-i gusta apoi deliciile. I-am explicat cât de neplăcut îi era Cerului acest fel de a se purta, asociindu-se cu patru păcate mortale, acela al lui Onan, al felaţiei, al desfrâului şi al lăcomiei. Ea avu neruşinarea de a pretinde că înţelege lecţia mea, deoarece ce diferenţă putea să facă Dumnezeu între desfrâu, sămânţă risipită sau băută, că era unul şi acelaşi lucru şi deci nu se puteau adăuga unul altuia pentru a justifica o condamnare multiplă. Am văzut în această argumentare, în care nu recunoşteam inocenţa nefericitei mele, lucrarea Celui Viclean, deprins în a pătrunde cu raţionamente pricepute spiritele cele mai grosolane, seducându-i în acelaşi timp şi pe cei mai subtili. Am înţeles în ce rătăciri se găsea tânăra publicană, încât poate că nici nu exista păcat în enormitatea relelor ei fapte. Am vorbit apoi despre sodomie. O conjur pe Eminenţa Voastră să creadă că nicio curiozitate nu mă împingea la aceasta, deoarece, ca şi Domnia Voastră, cunosc cele mai ascunse unghere, de unde se înţelege că nicio revelaţie, oricât de picantă ar fi, nu poate să ne înfierbânte. Ea negă cu ardoare. I-am insinuat că pot exista circumstanţe atenuante în greşeală şi modestie în lipsa pudorii dacă, silită a se descoperi de pornirile naturii, ea oferise vreunei indiscreţii virile porticul secreţiilor ei. Ea stăruia, negând cu înverşunare, susţinând în mod întemeiat că era cu neputinţă ca o asemenea întâmplare să o lase cu burta la gură. Degeaba i-am tot amintit că pe timp de furtună un port este la fel de bun ca acela vecin şi că printr-o navigaţie devenită vijelioasă poţi trece din nebăgare de seamă de la unul la celălalt. Ea stărui până într-atât în aceste imputări, puse atâta farmec în calomnie şi constanţă în acuzaţia ei încât aproape că mă făcu să mă îndoiesc de propria mea nevinovăţie. Merse până la a se ajuta de gesturi, în care am crezut că le

recunosc pe cele de care o bănuisem, confesiunea devenind astfel inspiratoare a păcatelor de care trebuia absolvită. Mă atrase în vârtejul tivurilor şi al întredeschizăturilor pe care misiunea mea ar fi trebuit s-o convingă să le ţină ascunse. Eminenţa Voastră, care ştie suferinţa bărbaţilor şi slăbiciunea lor, va hotărî fără mărturisirea mea dacă este verosimil ca eu să-i fi putut ceda, astfel încât ea să nutrească speranţa unei maternităţi. Renunţ la a mă mai justifica, căci nu se cuvine să-mi laud propria virtute, având destul de furcă cu a-i învinovăţi pe alţii pentru viciile lor. Eminenţa Voastră să-şi închipuie totuşi întunericul îngheţat al iernii peste care am trecut; căminele fără turbă, în care singura căldură era căutată în culcuşul comun şi în ocupaţia principală de a te frământa în el împotriva muşcăturilor paraziţilor şi a suferinţelor unui stomac lihnit; nopţile în care bruma coborâtă de pe gheţar se amesteca cu aburii unei mări îngheţate pentru a strecura prin toate deschizăturile caselor şi până la secreta intimitate a trupurilor cel mai învăluitor dintre giulgiuri; fericit giulgiu totuşi, care mai potolea asprimea frigului şi pe care îl regretai în timpul unor nopţi şi mai rele, în care privirea stelelor şi tăcerea duşmănoasă a lunii lăsau să cadă la poalele muntelui pietrificat o lumină mai rece decât tenebrele. În acele nopţi mureau lupii şi urşii, pe care dimineaţa îi tăiam cu lovituri de satâr. Eminenţa Voastră va judeca dacă tot acest îngheţ era o încurajare la desfrânare, căutând puţină căldură în frământarea şi vânzolelile sale şi oarecare destindere în imobilitatea letargică la care eram condamnaţi; sau dacă, dimpotrivă, această imobilitate şi această letargie nu opresc până şi mângâierile şi celelalte manifestări ale ardorii amoroase.

Vara următoare, în afară de scurtimea care te făcea într-un fel să regreţi iarna, în afară de ţânţari şi înrăutăţirea molimelor, ne-a adus noi suferinţe.

Pe când ne istoveam să recoltăm jalnicele roade ale unui soare atât de zgârcit şi jos, temându-ne de o iarnă care avea să fie urmarea celei dinainte, un număr infinit de omizi a venit să acopere câmpurile şi păşunile, devorând până la nivelul solului amărâtele noastre recolte şi iarba care nu avusese timp să se facă fân. Unii dintre publicani, ascultând de datinile poporului lor, au vrut să se hrănească cu ele, dar au fost pedepsiţi pentru disperarea poftei lor cu mii de ace otrăvite, pe care aceste insecte le poartă ca pe o blană, astfel încât ticăloşia morţii lor a răspuns celei a hranei care o provocase; aceşti nenorociţi alergau de ici-colo, dând din braţe în căutarea

aerului care îi ocolea, cu gura şi gâtlejul umflate de venin, înainte de a cădea pe pământ, unde zăceau gâfâind, scuturaţi de frisoane, cu un geamăt mut care îmi amintea de peştii din Nidaros. Unii şi-au căutat salvarea aruncându-se în mare pentru a bea şi a-şi răcori suferinţele, dar n-au găsit decât o moarte îngheţată. Aceste insecte şi-au răspândit colcăiala până în case, grajduri şi chiar în catedrală, învelind pământul cu o mantie care ceda sub paşi, picurând un fel de clei.

8

Dar plantele Domnului n-au fost singurele care i-au suportat mânia. Boi, cai şi porci au fost infestaţi de tumori, atât de multe încât nimeni nu-şi aducea aminte să fi văzut atâtea; slăbiciunea acestor animale subnutrite s-a accentuat aşa de mult încât anotimpul care ar fi trebuit să le îngraşe le-a lăsat pe multe ca pe nişte cadavre vii. Mergeau poticnindu-se, acoperite de abcese din care se scurgea o mucozitate tulbure, scuturându-se pentru a smulge din ele o imensă cantitate de paraziţi, care, bănuiam, erau sământa din care se va ivi alta şi mai numeroasă şi din care unii dintre publicani mergeau până la a-şi reîmprospăta forţele. Astfel că nefericitele noastre animale, zbătându-se împotriva torturii lor, pregăteau alta şi mai mare. Pielea lor, găurită în mii de locuri, nu mai era bună de nimic, iar carnea suptă ne făcea să considerăm un deliciu să sugem măduva celui mai mic os şi să le înfulecăm ochii. Cât despre oi, dacă lâna lor împiedica muştele să depună tumori prin piele, erau invadate pe nas până înăuntrul capului, unde viermii îşi săpau nişe. Se împleticeau precum marinarii beţi, dar de distrat se distrau numai copiii, căci putreziciunea pândea animalele moarte înainte de sosirea frigului care ne-ar fi îngăduit să le conservăm, soarele nefiind destul de puternic pentru a îngădui uscarea cărnii.

În primele zile de promoroacă, tânăra publicană născu un băiat, despre care se încăpăţână să zică că este al meu. Bucuria de a fi mamă şterse ruşinea maternităţii. Cât despre tată, niciun altul în afară de acela pe care îl arăta cu degetul. În ciuda scandalului, am acceptat din milă ceea ce ar fi trebuit să refuz în numele justiţiei. Murmurele poporului, urmate în scurt timp de vociferările lor, m-au convins să-mi ascult mai degrabă inima decât raţiunea şi, contrar pornirilor firii şi sângelui, am prins drag de acest copil, a cărui faimă, mai mult decât impulsurile cărnii, îmi impunea paternitatea. A trebuit să grăbesc botezul, de teamă ca frigul, scurtându-i viaţa, să nu-l conducă la marginea iadului, el fiind născut cu promisiunea paradisului, în ciuda păcatului care-i umbrea originile. Am discutat îndelung asupra numelui, fără a lăsa alegerea la bunul plac al naşului şi al naşei, asupra

cărora au avut loc între noi de asemenea multe dispute. Ea voia să-i dea nou-născutului numele bunicului său, Sorqaq, despre care spunea că fusese foarte priceput la vânătoarea de urşi, devenind chiar o legendă şi un exemplu, din Undir Höfdi până în Ţara fără Case. Mi-a povestit chiar, fără a mă convinge, că singur, însoţit doar de câinii săi, traversase Ţările de Sus, acel pustiu de gheaţă de unde nimeni (în afară de el) nu se mai întorsese vreodată. Descoperise la răsărit o mare necunoscută, îngheţată până la fund şi neagră de atâtea foci. Eu l-am luat în râs pe acest strămoş, cu atât mai mincinos cu cât mersese mai departe, deoarece cum era oare posibil să-ţi închipui foci fără apă pentru a înota în ea sub gheaţă? Şi nu ştia oare de la ai săi că, în vremurile de demult, când acestea erau numeroase pe lângă Aşezare, poporul ei le mânca savurându-le şi, că focile se hrănesc cu peşte? Şi am mai avut o obiecţie: ştia ea cum murise marele Sorqaq, de care vorbea cu atâta fală? Mărturisi că, la întoarcerea de la o vânătoare ratată şi murind de foame ca şi ei, fusese devorat de câini. I se găsise trupul rupt în bucăţi cu sălbăticie, precum şi rămăşiţele saniei sale şi cadavrele neatinse ale câinilor săi, pe fundul unei crevase săpate de deplasarea gheţarului dinspre Ţările de Sus spre fiord. Faptul că Sorqaq îşi găsise moartea într-un fel atât de josnic pentru un vânător era de rău augur pentru cel care avea să-i poarte numele. Deşi necunoscător întru totul al credinţelor prosteşti care ţin loc de religie la publicani, ţintisem bine: pentru aceste suflete simple (este vorba despre suflete), nenorocirea numelui se transferă asupra celui care îl poartă; ce fericită invenţie, dimpotrivă, în cazul martirilor noştri, a căror nefericire îi apără pe cei plasaţi sub patronajul lor! Văd în asta încă un semn al superiorităţii credinţei adevărate. M-am folosit aşadar cu succes de ambele surse, cea barbară şi cea creştină, de unde îşi trăgea ea puţina raţiune. Am impus numele de Einar, gândindu-mă la Eminenţa Voastră, pe care mi-am propus să-l reprezint în calitate de naş, datorită multelor şi fructuoaselor împuterniciri pe care mi le-a dat. Astfel m-am pregătit să îndeplinesc nobilele obligaţii: Einar, ca nepot spiritual şi fin al Eminenţei Voastre; Einar, deoarece era născut în Einarsfjord; Einar, la care tenebrele şi lipsa de religiozitate dintr-un trecut învingător s-ar risipi prin lumina pe care Eminenţa Voastră o răspândeşte până la hotarele arhiepiscopiei Voastre. Desigur, m-am simţit oarecum tulburat amintindu-mi de Einar Sokkason, căruia pusesem să i se taie capul pentru crimă; dar era un criminal creştin,

omonim şi rudă a Eminenţei Voastre, rătăcit printr-o citire prea înflăcărată a Apocalipsei.

Pentru a nu mă arăta nedemn de devoţiunea pe care mi-o dovedea tânăra mamă, mi s-a părut că trebuia să răspund de hrana ei după obiceiul publicanilor. Cât despre copil, avea destul lapte, pe care i l-a dat timp de trei ani, deoarece, ca la toate femeile din rasa ei, sânul îi era extraordinar de fecund. Se povesteşte că unele îşi alăptează fiii până la vârsta la care aceştia pot omorî un urs. Deşi n-am verificat cu ochii mei această minune, n-am putut să nu admir înţelepciunea Providenţei: alimentele proaste pe care aceşti oameni le iau dintr-o natură meschină, însoţind zgârcenia cu putrefacţia, sunt mai potrivite să-i omoare pe copii decât să-i ţină în viaţă. Laptele matern îi fereşte de toate acestea. Altă urmare a alăptării îndelungate este aceea că femeile nu mai rămân gravide; naşterile sunt deci întrerupte, perioadă fără de care nefericitele ar fi silite, prin multele guri de hrănit, să-şi pună în primejdie nou-născuţii, crimă de care am mai amintit Eminenţei Voastre. Mai trebuia, pentru ca tânăra publicană să aibă lapte, ca peştele şi vânatul să-i îmbogăţească sângele. A trebuit să mă ocup de acest lucru, imitând practicile barbarilor, deşi nu prea se potriveau cu funcţia şi demnitatea statutului meu, mai apropiat de purpură decât de pielea animalelor şi mai priceput la a ţine chivotul decât harponul.

Ziua manevrelor de plecare pentru întoarcerea noastră în patria-mamă se apropiase. Am suferit mii de chinuri sufleteşti, împărţit între necesitatea de a veni să vă dau seamă de misiunea mea, precum şi de a căuta ajutoare pentru acest popor în mizerie şi obligaţia în care puteam să cred că mă aflu de a-i împărtăşi ultimele clipe. Pe de o parte, mă temeam să nu se creadă că este laşitate ceea ce putea trece drept fugă; pe de altă parte, era oare creştineşte să te laşi să mori, chiar însoţit de alţii, şi, susţinându-mi enoriaşii cu vorba, să renunţ la a o face prin fapte? Am avut, pe durata pregătirilor, tot timpul să cântăresc dacă era mai onorabil să sufăr până la moarte agravarea zilnică a unei suferinţe a cărei singură ieşire era doar moartea, înecând murmurele poporului sub un val de rugăciuni decât să înfrunt primejdiile oceanului. Înainte de a mă fi hotărât, am ordonat cele mai amănunţite reparaţii ale corabiei noastre; cum fusese tăiată în bucăţi pentru a fi trasă pe gheţuri, i-am ordonat cârmaciului şi Căpitanului să-i cerceteze şi să-i verifice îmbinările, chiar luând din bordajul interior toate scândurile

ce se puteau desface fără a provoca stricăciuni, pentru a le folosi ca întărituri; să facă curat, să răzuiască, să cureţe lemnul prin îndepărtarea părţilor bolnave şi să smulgă ierburile şi scoicile care sunt lepra corăbiilor; în sfârşit, să călăfătuiască cu muşchi înmuiat în ceea ce ne mai rămăsese din smoală toate fisurile, fantele şi deschiderile; am putut constata că smoala, şi chiar seul, sunt mai preţioase decât aurul, deloc folositor sănătăţii marinarilor, care n-ar putea plăti cu dubloni şi ducaţi potolirea valurilor şi îmblânzirea vânturilor; de aici s-a ivit şi gâlceava pe care am avut-o cu poporul meu pentru a face rost de cele trebuincioase corabiei şi, în primul rând, marea problemă a frânghiilor. Uzura şi acest gen de mană pe care le provoacă apa de mare, care nu se usucă niciodată, mă costaseră douăzeci de stânjeni. A trebuit eu însumi să scotocesc prin toate ungherele caselor pentru a găsi o frânghie de o asemenea lungime, de care sătenii nu voiau să se despartă. A trebuit să folosesc crucea, s-o flutur deasupra capului precum Sfântul Ioan Hrisostomul înfruntând-o pe împărăteasa Eudoxia pentru a mi se deschide uşile; cel puţin cele care încă îşi mai meritau acest nume, multe praguri nemaiavând decât fâşii de piei sau cutii de paie prea putrezite pentru a putea servi drept hrană animalelor. Reparaţia velei pătrate a corabiei a fost şi ea un subiect de aprigă vrajbă cu enoriaşii mei. Degeaba le spuneam că pătrundea lumina la travers şi că, tocită de ani şi de multele mile străbătute, ameninţa să se deşire la prima adiere de vânt; mi se răspundea cu acreală că vela mea nu merita să se sacrifice puţina căldură pe care orfanul, văduva, infirmul puteau să o găsească. Cât despre alimente, din care voiam să iau provizii pentru o lună, ţinând seama atât de zilele liniştite, cât şi de cele cu vânt şi furtuni, nici nu mai intrau la socoteală: trebuia, mi se spunea, să caut în mare hrana pentru echipajul meu; cât despre mine, nu-mi rămânea decât să-mi ofer viaţa în numele lui Hristos, pe care ziceam că-l reprezint. În faţa acestor vorbe evlavioase, m-am îndârjit şi m-am slujit de admirabila stratagemă de a merge să cerşesc grâne, putini cu peşte sărat, ouă înnegrite în cenuşă şi slănină râncedă de focă, împingându-i în faţa mea pe tânăra publicană şi pe copilul ei, proclamând sus şi tare, în situaţia de faţă, că eu eram tatăl şi că, luându-l cu mine, împreună cu mama lui, nu-mi venea să cred că poporul meu voia să-i condamne la moarte prin înfometare.

9

Este ciudat să văd cum poporul meu s-a întors împotriva mea, când eu părăseam pentru a-l salva adăpostul pe care mi-l ofereau catedrala şi modesta cocioabă pe care o împărţeam cu tânăra publicană şi plecam din iubire pentru el să înfrunt ororile unei mări glaciale. Mânia sa a crescut pe măsură ce pregătirile de plecare se apropiau de sfârşit. Crezusem că puteau, fără a pune în pericol corabia, s-o tragem la ţărm pentru a se lucra mai uşor. Purtarea lor răuvoitoare m-a silit să pun pază înarmată zi şi noapte. Călăfătuirea, dulgheria şi încărcarea s-au făcut la adăpostul scuturilor şi sub protecţia arcaşilor. Dormeam pe corabia care trebuia astfel apărată împotriva celor pe care se pregătea să-i ajute. Şi tot n-am scăpat neatinşi de pietrele pe care copiii, încurajaţi de părinţii lor, le aruncau în noi, nici Şarpele Scurt încercărilor de incendiere înfăptuite cu ajutorul praştiilor care aruncau bulgări de turbă aprinsă; se risipea astfel puţin din focul care, la revenirea frigului, ar fi putut salva nişte bebeluşi. I-am mărturisit doar lui Dumnezeu mâhnirea de a mă vedea astfel răsplătit şi atât de neînţeles. Dar cea mai mare suferinţă abia urma să vină. În zorii plecării, când Şarpele Scurt, împins de echipaj, începea să alunece spre mare, tânăra publicană, pe care hotărâsem, împreună cu ea, s-o iau cu mine, a refuzat brusc să se îmbarce, întinzându-mi copilul ca pe un chivot. Abia am avut timp să-l prind în braţe, atunci când prova corabiei plutea deja, iar cârmaciul bătea cadenţa primelor lovituri de vâslă. Atunci am văzut cu oroare lumea adunată pe plajă lovind-o cu pietre până la moarte pe această Avarana, pe care, zicea ea dându-şi sufletul, o iubisem cu atâta duioşie.

10

Se gândi că venise timpul să pregătească întoarcerea, nu pentru că își îndeplinise misiunea – era departe de aceasta, şi oare mai era cu putinţă? –, ci din cauza duşmăniei crescânde a coloniştilor. Totul începuse cu grămada de gunoaie şi excremente din faţa uşii catedralei, în timpul nopţii. În sine, grămada de gunoaie de lângă casă nu era un semn de mârşăvie. Nu era nicio manifestare de murdărie. Pe vremea prosperităţii sau a ceea ce amintirea făcea să pară astfel, adică înainte de marele frig, fermele se făleau cu gunoaiele lor, de unde luau elementele cele mai hrănitoare, mai ales excrementele umane, pentru a îngrăşa câmpurile şi păşunile. Dar, chiar prin menirea sa, catedrala şi împrejurimile ei trebuiau să rămână curate, în ciuda grajdului-anexă. Abatele nu se lăsă înşelat şi înţelese pe dată gândul răuvoitor. Curând se confruntă cu greutatea de a obţine alimente, în timp ce odinioară mărinimia fermierilor nu se dezminţise niciodată, fiind abundentă în comparaţie cu foametea care domnea prin împuţinarea tuturor culturilor. Apoi începu să observe că enoriaşii nu mai veneau la slujbe. În Săptămâna Sfântă şi de Paşte, când odinioară umpleau catedrala, au venit doar o mână de credincioşi, mai ales femei, strânse în fundul naosului, murmurând speriate răspunsurile. Câteva capete descoperite, purtând coc negru, se amestecau printre codiţele blonde, care ieşeau de sub glugile zdrenţuite. Potrivit datinii, după slujbă, credincioşii trebuiau să vină în colţul care ţinea loc de sacristie pentru a primi binecuvântarea Abatelui. Dar, în acele zile, la sfârşitul slujbei, credincioşii întorceau spatele şi se răspândeau pe potecile acoperite de gheaţă. Nu după mult timp, Avarana, care se dusese să aducă apă, se întoarse cu faţa rănită de o piatră. „Cuiva i-a fost foarte frică, cineva ar fi plâns de durere, dacă ar şti să plângă ca voi ceilalţi”, îi spuse ea Abatelui, în felul ocolit caracteristic poporului ei. Avarana nu plângea niciodată. Dar gura însemnată de o pată de vin fremăta, contrazicând chipul nepăsător. Abatele o consolă cum putu. Hotărî să pună de pază la catedrală doi marinari înarmaţi.

Aprovizionarea corabiei în vederea marii traversări a fost o pricină permanentă de gâlceavă cu coloniştii. Atât pentru obiectele trebuincioase vasului, precum funiile, velele, smoala pentru călăfătuit, cât şi pentru alimente, s-au tocmit cu înverşunare. Abatele prevedea zece zile de traversare; dar, socotind zilele de

acalmie, vânturile potrivnice şi timpul rău, îşi stabilise o lună de raţii pentru tot echipajul. Socoteala era departe de adevăr.

Împreună cu timonierul şi Căpitanul, făcură inventarul celor ce lipseau. Adică cel puţin cincizeci de livre de făină de orz, două putini de peşte sărat şi şase butoaie cu slănină de focă. Asupra acestui ultim capitol, Abatele dădu vina pe reaua-voinţă a sătenilor, deoarece, pentru prima oară de ani de zile, luna mai văzuse sosirea focilor şi, în ciuda trudei şi a lipsei de unelte, făcuseră o vânătoare bună. Cei trei bărbaţi se sfătuiră asupra posibilelor urmări. Trebuiau să reducă raţiile şi să diminueze marja alocată, ţinând cont de riscul de a avea vânt slab sau potrivnic. Echipajul în sine, cu pierderea a patru oameni şi mai mulţi marinari care suferiseră amputaţii, nu putea să fie redus mai mult. Abatele, de altfel, n-ar fi fost de acord, din pricini care ţineau de morala marinărească. În sinea lui, se hotărâse să renunţe la Avarana.

La plecare, când Şarpele Scurt se punea în mişcare spre mare, pe butucii rotunzi unşi cu slănină de focă, Abatele o împinse îndărăt pe tânăra femeie care încerca să urce la bord cu copilul în braţe. Apucă copilul, îl trecu peste bord, îl aşeză pe punte şi, întorcându-se spre Avarana, o aruncă în apă cu o lovitură. Avarana se ridică şi se agăţă de vas, cerându-şi fiul. Marinarul, care ţinea vâsla de cârmă ridicată pentru a o împiedica să atingă fundul apei, căută din ochi ordinul Căpitanului, care dădu din cap. Scoase un cuţit de la centură şi-i tăie Avaranei un deget. Aceasta se desprinse de corabie şi se târî spre plajă, în genunchi, colorând cu sânge apa îngheţată. Ridicând mâna mutilată, alergă pe butuci spre mica ceată adunată, care striga vorbe de ocară arătând spre Şarpele Scurt, stăpânul acestuia şi echipaj. Un băiat o lovi cu o piatră care îi sfărâmă nasul. Ea se prăvăli. O grindină de pietre se abătu asupra ei. Metodic, cu un fel de calm, sătenii o loveau cu pietre, strigând „Târfa episcopului!”, până ce trupul ei, întins, rămase nemişcat pe butucii înecaţi în sânge.

Notes

[←1]

Legatus a latere (lat) – cardinal însărcinat de către papă cu o misiune specială, cel mai adesea temporară (*n.t.*).

[←2]

Protonotaire noir (fr.) – categorie inferioară de protonotari apostolici, care nu aveau dreptul să poarte robă violet.

[←3]

Sărbătoare a tuturor sfinţilor, după cum indică şi numele, la catolici (1 noiembrie) (*n.t.*).

[←4]

Rogations (fr.) – la catolici, rugăciuni publice în timpul procesiunilor, cu trei zile înainte de Înălţare, pentru binecuvântarea recoltelor, vitelor (*n.t.*).

[←5]

Sfânta Prudenţă (fr.) (*n.t.*).

[←6]

Lat. *publicanus,* fr. *publicain* – păcătoşii publici, consideraţi ca atare de societatea iudaică din timpul lui Iisus. Dintre aceştia făceau parte vameşii (însărcinaţi cu strângerea impozitelor), prostituatele etc. Evanghelia se referă cu desconsiderare la „Farisei şi publicani (vameşi)” (*n.t.*).

[←7]

Obiect sau inscripţie pusă într-un locaş de cult, drept recunoştinţă pentru împlinirea unei dorinţe (bis.) (*n.t.*).

[←8]

În fr. în text – lat. *allodium* – alodiu: în Evul Mediu (în apusul şi centrul Europei), proprietate funciară provenită din transformarea lotului de pământ al obştii în proprietate individuală liberă, scutită de orice taxe şi putând fi transmisă urmaşilor (*n.t.*).

[←9]

Cinci degete (bot., în fr.).

[←10]

Se referă bineînţeles la vechea măsură englezească, echivalentă cu 0,324 m (*n.t.*).

[←11]

Saint-Luc (fr.) – Sărbătoarea Sfântului Luca, unul dintre cei patru evanghelişti.

[←12]

Din lat. *festa candelarum* – sărbătoarea luminii. La catolici, ziua de 2 februarie este sărbătoarea de prezentare a lui Iisus în templu şi de purificare a Fecioarei Maria (*n.t.*).

[←13]

În fr. în text – *le bras séculier* – serviciu alcătuit din neclerici, la îndemâna judecătorilor ecleziastici, însărcinat cu executarea anumitor hotărâri judecătoreşti (*n.t.*).